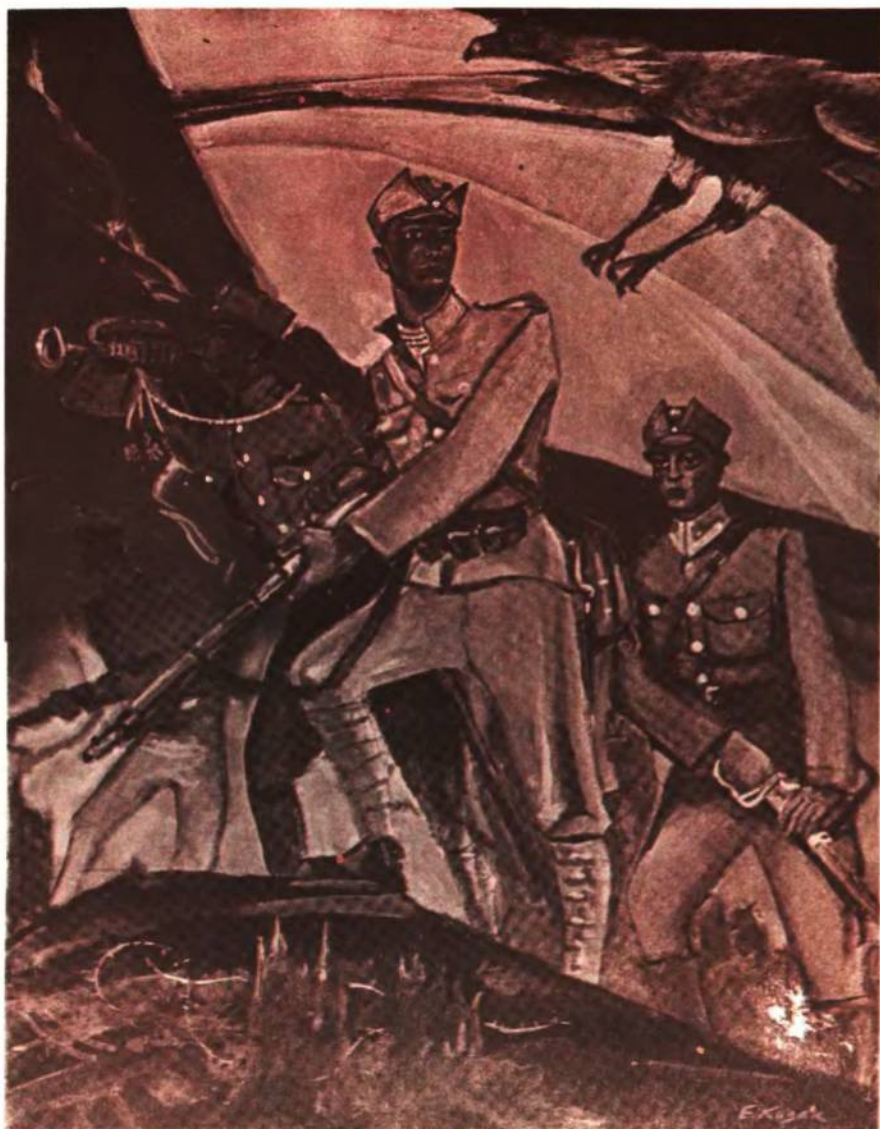

Ч. 5 (170) 83 Р. XXXVII

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДИ

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОТ М/О ЛЮДИ

ДВОМІСЯЧНИК, ВИДАЄ
ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

VANGUARD - bi-monthly

Official Press Organ of the Ukrainian
Youth Association in Exile

AVANTGARDE - bimestriel

Revue de jeunes éditée par le
Comité Central de l'Union de la
jeunesse ukrainienne en exil

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:

«AVANGARDE»
72 Bld Charlemagne
1040 Bruxelles
tel. 230.85.49

КРАЙОВІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

<i>Вел. Британія</i>	<i>Австралія</i>	
KU SUM	Mr. J. Kutnyj	
«Tarasivka»	7 Dale street	
Old Cliff House	Maribymong	3032,
Weston-on-Trent,		Vic.
Derby's		

<i>Аргентина</i>	<i>Бразилія</i>
W. Zastawnyj	Ivan Kuchar
Soler 5039	Rua Baía Grande, 146
Buenos-Aires	V. Bela, São Paulo - SP

<i>ЗСА</i>	<i>Канада</i>
«Avangarde»	KU SUM
% SUMA	83, Christie str.
PO BOX 21 1	Toronto, Ont
New York NY 10276	«Buduchnist»
	acc. 6331

Редагує колегія. Головний Редактор — Роман Зварич.

Графічне оформлення: Графік Яків Гніздовський

Редакційне листування й матеріяли
надсилати на адресу Редакції:

«AVANGARD» 136 2nd Ave, New York NY, USA 10003

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1984

КРАЇНИ:	ОДНЕ ЧИСЛО:		РІЧНО:		в післяплаті:
			в передплаті:		
			до 31.3.84		
ЗСА	дол.	3.00	15.00	дол.	16.50
КАНАДА	дол.	3.50	16.00	дол.	17.50
ВЕЛ. БРИТАНІЯ	ф.ст.	1.30	6.50	ф.ст.	7.00
АВСТРАЛІЯ	дол.	3.00	15.00	австр.дол.	16.50
БЕЛЬГІЯ	бфр.	100.00	500.00	бфр.	550.00
ФРАНЦІЯ	ффр.	15.00	75.00	ффр.	80.00
НІМЕЧЧИНА	н.м.	6.00	30.00	н.м.	33.00
АРГЕНТИНА	пезо	4.00	20.00	пезо	22.00
БРАЗІЛІЯ	круз	500.00	2500.00	круз.	2700.00

З НАГОДИ XII СВІТОВОГО КОНГРЕСУ СУМ

Кожен Конгрес української молоді, а в цьому випадку XII-ий Світовий Конгрес СУМ, мусить бути важливою подією не лише для СУМ, не лише для всієї української молоді, але й для цілої української спільноти, яка знає правду: якою сьогодні молодь — таким завтра нарід. Це вічна і бездискусійна правда, що молодь — майбутнє нації. Але ця правда може бути дуже оптимістичною, але й, в такій же мірі, трагічною. Від молоді залежить, чи нація зробить крок вперед до життя і здійснення його ідеалів, чи — крок до упадку.

Вирішує виховання. Вирішують ідеали виховної системи, а з ними методи виховання. Нам не треба себе переконувати, що українська нація поневолена і що її першочерговим завданням, якщо вона не має згинутися — є визволення і самостійна держава, яка забезпечила б її ріст і самобутнє життя. Це завдання вимагає від кожного покоління великого ідеалізму, посвяти особистих вигод потребам спільноти, часто жертви, самопосвяти творчої праці, а навіть життя, яку диктує тільки фанатична любов і віра в правду нації, її місію. А коли ми з цим погоджуємося, тоді ми мусимо, для виплекання такої людини, такого покоління, обрати такі методи виховання, що таку людину чи покоління формують.

Ми знаємо, що народи народжуються і вмирають. Народжуються і ростуть, коли виховані на чеснотах здорового характеру мужності, спартанського аскетизму духовної сили. Вмирають, коли вмирає зв'язок одиниці зі спільнотою, коли особисте виростає понад національне, понад спільноту, коли розвага бере верх над обов'язком, коли матеріяльне стає важливішим над духовним, коли особисте життя стає важливішим, як життя нації.

Рим мусів впасти перед наступом варварів Півночі, коли впад дух його чеснот і моралі і коли інстинкт боротьби та бажання перемогти виявився сильнішим у варварів.

Стоїмо не лише перед XII-им Світовим Конгресом СУМ, не лише перед питанням виховних ідеалів молоді, що є тими ж і незмінними, що й всієї нашої здорової національної спільноти, стоїмо, в першу

чергу, перед дуже ємливим питанням, яке повинно бути поставленим на Конгресі — метод виховання. Заторкуємо тут це питання, бо воно, з різних причин, є дискусійним. А воно мусить бути вирішеним, бо кожне виховання мусить бути примірене до ідеалу виховання. Виховання має сформувати людину, що має виконати місію, чи то індивідуальну свою власну, чи місію цілої спільноти, а тому методи виховання української людини не можуть бути копією метод тих народів, що мають іншу місію, як наша, або зовсім місії не мають і їх чекає катастрофа Риму та наїзд нових варварів.

Ми мусимо відкинути усі методи виховання, у яких вирішує матеріалізм, гедонізм, фрейдизм, егоїзм, анархічний індивідуалізм. Мусимо відкинути тому, бо вони формують суспільних декадентів аморальної спільноти, нездібної навіть до найменшої жертви понад власну наживу, розвагу і розкоші найнижчих гонів.

Наша молодь живе у цьому оточенні, наші виховники теж живуть у цьому. Цей «світ» існував вічно, і з ним вічно була боротьба, як вічно існує боротьба творчого духа з пасивною матерією. Але сьогодні методи матеріалістичного виховання Заходу проголосили себе «модерними», «прогресивними», а виховання героїчної людини, людини обов'язку ідеалам і посвяти їм — «відсталими». Деякі навіть наші виховники, завагалися. А може справді ми середньовічні Донкіхоти. Деякі виховники стають перед вихованцями і їх питають: «Що ви хотіли б робити у СУМ-і?, чи подобався вам «Правильник юнацтва СУМ», чи ви задоволені «Правильником дружинників СУМ», чи ви хочете носити однострої СУМ, чи ви воліли б табори стільні за статтями, чи окремі?»

Опортунізм велить виховникам (із малої літери) пристосуватись до молоді і до батьків, замість їх рятувати від хворого довілля, замість вести молодь так, щоб вона вибирала не голос «світу» того, що пропонує розвагу, але голос поневоленої України, яка не має вибору іншого, крім боротьби і жертви за її ідеал.

Виховник (із великої літери) знає, якими важливими є методи і як уважно треба їх вибирати з архіву педагогії, щоб виховати людину майбутнього нашої нації. У цьому році ми відмітили 100-річчя від народження найбільшого ума українського народу цього століття. Ума, що своїм словом сформував не лише свідомість, але й характер покоління ОУН і УПА. На студійній конференції, присвяченій Донцову, впало питання: «Як ви можете назвати Донцова; філософом, ідеологом, соціологом, політиком, чи це може інакше? Відповідь була — виховником. Виховником із великої літери! Виховником тому, бо він дав відповідь на всі ділянки життя поневоленої нації, яка хоче визволитись. Він формував світогляд, а це є завдання виховника.

Було б добре, коли б XII-ий Світовий Конгрес визнав Донцова патроном виховників СУМ, виховників, що відкинули б у виховній системі все те, що нищить ідейність нашої молоді, її твердий національний характер, а прийняли все те, що будує віру лицарів Христа проти диявола, Києва проти Москви!

Але про виховників треба дбати і постійно ними опікуватися. Бо це справа не лише СУМ, це справа усієї спільноти. Найкращих виховників треба затруднити постійною працею. Щоб працювало кількох вчених на гарвардських катедрах, треба було трьох мільйонів доларів. Кожне місто в країнах Північної Америки половину бюджету признає на шкільництво. Подібне роблять держави у всьому світі. Більше як на військо, як на поліцію, більше як на адміністрацію, більше як на соціальні забезпечення і т. п.

Який відсоток бюджету призначено на виховні справи СУМ? Який бюджет Виховної Ради Централі СУМ? Скільки припадає в бюджеті цілої системи СУМ на виховні видання: «Крилаті», «Записки виховника» і т. п. Чи не надто високо видатки розділені на влаштування побутового життя молоді, її вигід, а разом із нею батьків, в порівнянні з тими потребами, що їх потребує виховник? Чи видали ми підручники «Життя в СУМ-і», «Правильники», що живуть лише в усній традиції в кожному таборі в новій формі? Чи має загинути досвід старших виховників, що відходять у вічність? Що ми маємо дати у таборах, а вони дають більше часом, як цілорічна праця в осередках СУМ, якщо добре підготовані? Чи готуємо табори в останніх тижнях перед їх відкриттям, чи готуємо їх негайно після закінчення попереднього, щоб виховники підготувалися, щоб прийшли ті, яких треба, а не ті, що тільки мають у відповідному часі вакаційні вільні дні, або приїздять з «доповідями» що два інші дні.

Таборування все було дефіцитним і тому ті, що їх влаштовують, мусять готувати фінансування таборів, що мають бути на рівні, додатковими субвенціями, придбаними не коштом учасників табору, а тими, що табори організують.

Скінчилися часи, що на таборуванні молоді організації заробляли для розбудови осель і їх влаштування. Суспільність мусять зрозуміти роль виховання, коли воно не лише ігри для найменших, а коли це підготування нового покоління до великих завдань.

Зміна поколінь буває болюча. Вона тоді болюча, коли губиться нитка ідейних традицій і досвіду виховних метод. Цих кілька слів звернені не лише до учасників Конгресу, вони звернені до всієї спільноти, бо молодь — це скарб, який треба не лише берегти, але й цінити. Це — наше майбутнє! Це битва, якої програти не можна!

**Богдан Стебельський,
гол. Голова Центральної Виховної Ради**

ВПЛИВ ДМИТРА ДОНЦОВА НА ФОРМУВАННЯ ОУН (3)

/ В соту річницю народження і десяту річницю смерті /

6. «ДОНЦОВСЬКА ШКОЛА» БЕРЕ ВЕРХ В ОУН

Великим осягом донцовського напрямку в Організації Українських Націоналістів було включення УВО до ОУН 1930-го року. Полк. Є. Коновалець виразно визначився по стороні молодих націоналістів-революціонерів, прозваних крайовиками. Зате в старших членів УВО від тоді закріпилася ображена амбіція та злість на «молодих» за те, що полковник Коновалець передав в їхні руки керму ОУН на рідних землях. Від тоді ОУН в Краю стала і залишилася революційною. До нового поняття авангардної націоналістичної організації, яскраво ідеологічної, більшість еміграційних націоналістів і старших «увістів» не змогли привикнути. Крайова ОУН виразно орієнтувалася на потенціал сили українського народу, а в старших, навіть з націоналістичним світоглядом, покутувало переконання, що коли якась постороння потуга не дасть нам допомоги, то ми самі власними силами ніколи не зможемо визволитися. /Речниками цієї групи були: Д. Андрієвський, ген. М. Капустянський, полк. Р. Сушко./

Перемога революційного крила в крайовій ОУН відразу мала наслідки. Крайовим провідником ОУН і УВО став сот. Юліян Головінський, який ще більше, ніж досі наголосив революційний характер визвольного націоналізму. В його КЕ були: Степан Охримович, Зенон Пеленський, Степан Леннавський, Роман Шухевич, Зенон Коссак, Михайло Колодзінський, Іван Габрусевич і інші. Цей провід приступив до проведення великої масової і бойової акції проти напливу на українські землі польських колоністів-шовіністів. Цією саботажною акцією знаменито керував хор. Роман Шухевич. Знищено біля 200 свіжозаснованих господарств колоністів. Цією акцією ОУН стала в оцінці десятків тисяч українських селян авангардом і месником визвольної боротьби поневоленого народу. Згідно з тезами Донцова ОУН виступила в рідзі з усіма діючими тоді опортуністичними партіями, як власно-підметна ініціативна меншість, що ставить єдино на потенціал власного народу. ОУН скорим темпом ставала масовою революційною організацією. У виданій Проводом ОУН відозві в листопаді 1930-го року промінують донцовські думки: «ОУН своєю визвольну місію вбачає в організації народніх мас на окупованих землях, у виробленні в них активізму та підготовлення їх до збройного зриву — національної революції... проблему національного визволення можна розв'язати... лише напруженим зусиллям цілого організму та аргументом збройної боротьби. Таке розуміння визвольної боротьби має бути для кожного українця символом його національної віри та дороговказом...»

Польські окупанти реагували брутально. Вони зловили і в садистичний спосіб замордували крайового провідника ОУН-УВО сот. Ю. Головінського в жовтні 1930 року. Загибіль Головінського в свою чергу ви-

кликала ще більше завзяття і лють проти польських шовіністів та скріпила революційно-визвольні настрої. За саботажну акцію поляки арештували біля 1800 українців, а це значить, що тоді вже тисячі були причетні до націоналістичного руху.

Також д-р Донцов не дармував і своїми запальними статтями ідейно підсилював революційний провід ОУН на ЗУЗ. З важніших його писань 1931-го року треба відмітити «Нині і вчора», «Олена Пчілка», «Май 1871 — Май 1931», «Федір Достоевський», «Боротьба за молодь», «Роман Дмовський — неофіт євразійства». В першій статті порушений важливий аспект провідництва, що проводить «тримаються надзвичайно живучим, зачіпним, таємничим інстинктом самозбереження, властивим кожній сильній креатурі; який є єдиною порушуючою силою людських вчинків...» Цю силу, яка забезпечує провідові його принциповість, щоб не датися звести на манівці фальшивих ідей, він називає «хребтом» і «аксіомами». Важною властивістю доброго проводу є «мужність»: «Мужність має характер аби в рішучі хвилини сказати »Так« або »Ні« /тисячу разів »Ні«/. Мужність має волю прийняти світ, яким він є в дійсності, не як ілюзію... По мужньому б а ч и т и, по мужньому в і д ч у в а т и, по мужньому д і я т и, — ось три прикмети, яких хоч не брак нашому народові, але великій частині інтелігенції».

Високої вартости есеєм є твір про Олену Пчілку. Донцов твердить, що «боротися за нову людину — ось було її 'цетерум ценсео'». Лії переконання/ «Треба мати більше віри в свої сили» — це була девіза Пчілки. Стаття закінчується думкою: «Разом з Грінченком належала вона до тих 'ізгоїв' власної суспільности, які голіруч, самітні — ломили заплісній, але твердий мур туподумства, в ім'я найвищої цінности — людської і національної гідности... В історії воюючого українства займе постать цієї жінки одно з найперших місць».

Також в статті «Май 1871 — Май 1931», Донцов виводить різні властивості провідництва в особі Василя Стефаника. Головною прикметою цього письменника він вважає «любов до своєї Землі» і ненависть до всіх ворогів і її гнобителів.

Після геройської смерті сот. Головінського, провід ОУН на ЗУЗ перебрав Степан Охримович. Він дібрав до КЕ на референта пропаганди 21-річного студента Степана Бандеру. Під керівництвом Охримовича сильно поширилася сітка ОУН по всій Західній Україні, капіталізуючи великі моральні осяги, здобуті за сот. Головінського. Але вневдовзі Охримовича зловили польські зайди і сильно кували на допитах, після чого він скоро помер /в квітні 1931/. Його смерть викликала свіжу енергію до боротьби в широких колах молодих націоналістів. Вперше загинув чільний націоналіст, який виступив на народну арену щойно після втрати української держави. Він був провідником наймолодшого покоління націоналістів, яке почало щойно перебирати в свої руки провід визвольних змагань.

В посмертному повідомленні про нього від Проводу ОУН читаємо: «Степан Охримович був кришталеву чистого характеру, сильної волі, витривалий, послідовний у змаганні за ідею, безпретенсійний, а проте ризикуючи власною життям, йшов вперед про загальну справу належав до тих, які з с а м о п о с в я т о ю п о в н і с т ю є д д а л и

с е б е і д е ї, змагаючись за її здійснення».

В липні 1931 року провід ОУН на ЗУЗ перебрав визначний донцовець Іван Габрусевич. За його провідництва далі росла боєва діяльність ОУН проти польських окупантів. Націоналісти підіймалися до все більших чинів. Згинув польський посол Тадеуш Голуфко, експерт у розбудові між українцями опортуністично-капітулянтського і угодовецького табору. Цього визвольного чину доконали два члени ОУН: один селянин, другий ремісник — Василь Білас і Дмитро Данилишин. Розріст визвольних змагань заставив поляків впровадити т. зв. наглі суди /вересень 1931/. Але розмаху революційного підпілля українських націоналістів годі було їм уже спинити. В березні 1932 року від ОУНівських куль загинув комісар польської політичної поліції Чеховський, який спеціалізувався у поборюванні ОУН. Цього чину доконав Юрко Березинський, під керівництвом Романа Шухевича. Атмосферу, що тоді панувала в ОУН, згодом Шухевич визначив такими словами: «Фанатизм, погорда смерти, впертість і посвята».

Весною 1932-го року Степан Бандера став заступником краєвого провідника, а до КЕ дібрано членів: Ярослава Стецька, Івана Малюцу, Володимира Янева, Дмитра Грицяя. Черговою більшою акцією був напад на пошту в Городку, але у зіткненні з польською поліцією загинули Володимир Старик і Юрко Березинський, а двох інших членів ОУН: Дмитра Данилишина і Василя Біласа, поляки арештували і повісили. Проте Степан Бандера зорганізував всенародню пропагандивну акцію для вшанування чину повішених націоналістів, у висліді якої українське селянство й робітництво зискало в особах повішених своїх героїв. На ворожій суді, в своїм останнім слові, Дмитро Данилишин сказав: «Я знаю, що мене жде. Я був і є на все приготований. Тільки шкодую, що не можу далі працювати для нашої Неньки України!» А, вийшовши на ешафот, він заявив дзвінким голосом: «Мені дуже жаль, що я можу лише раз умерти за Україну!» А Білас попрощався з життям окликом: «Хай живе Укр...», польський кат затулив йому тоді рота. За свою знаменито проведenu пропагандивно-виховну акцію Степан Бандера був призначений полковником Коновальцем, на початку 1933 року, виконуючим обов'язки краєвого провідника ОУН на ЗУЗ. Вже тоді ОУН начислювала кілька тисяч членів і кількадесят тисяч активних симпатиків.

7. ТОТОЖНІСТЬ І ПАРАЛЕЛІЗМ: ДМИТРО ДОНЦОВ І СТЕПАН БАНДЕРА.

В серпні 1932 року перестав виходити «ЛНВ», а на його місце Дмитро Донцов почав видавати з 1-го січня 1933-го року місячник «Вістник» та серію «Квартальники Вістника». В першому річнику «Вістника» появилися між іншим такі, гідні постійної уваги, статті-студії Донцова: «Його Милість Іван Мазепа, гетьман» і «Партія чи Орден». Спиримося на цим останнім творі.

Донцов пропонує втримувати ОУН /хоч її не називає поіменно/ на рівні християнських «Чинів, Законів, Орденов». Мету цих організацій він визначає так: «не реформа, лиш радикальний переворот обставин і людської психіки». Він твердить: «статут Чину складається з догм віри...

Чин оснований на світогляді... Чин непомильний й зі свого шляху не збочує. Це не випадок, що якраз єзуїтам завдячує Католицька Церква догму непомильності папи: «А далі: »З такого наставлення логічно впливає заповідь примусу, насильства, як засобу осягнення тріумфу своєї правди». І Донцов продовжує: »Ідеєю Орденів є ідея активної меншости, яка провадить більшість.« Щодо внутрішнього функціонування таких організацій Донцов твердить: »Ордени великий натиск кладуть на послух і карність у власних рядах, передусім на виробленнях а р а к т е р у, бо якість заступає тут кількість, число«. Тому »Орден величезну увагу кладе на виховання молоді, не лише на освіту, а власне на виховання характерів«. Він ще додає: »Важливою рисою членів Ордену є їх ідеалізм«.

Багато невдумливих або легкодушних критиків закидали Донцову, що, починаючи від повищого твору, він, нібито, почав пропагувати не лише фашизм, але й гітлерівського типу націонал-соціалізм і тоталітаризм. Це — очевидна неправда. Дмитро Донцов вказував лише на певні властивості цих рухів, які потрібно і нашому, незалежному від тамтих. В ніякому випадку Донцов не пропагував, щоби ОУН піддалася під впливи цих рухів чи хоч би лише на них орієнтувалася. Навпаки, він писав: »З темряви історії стараємося ми вигребти поховані під тими руїнами в л а с н і т р а д и ц і ї, щоби зцементувати ідейно націю«. Українській нації потрібно, під дану пору, »нову людину — пана хаосу, — новий ідеал може лише здійснити угруповання типу Ордену, Чину«.

Есей »Партія чи Орден« був великим черговим поштовхом для виросування нових кадрів активу ОУН. В той час ОУН дійсно починала прибирати прикмет хрестоносного ордену. В КЕ ОУН, під проводом Степана Бандери, головні функції виконували: Ярослав Стецько — ідеологічний референт, Роман Шухевич — боєвий референт, Ярослав Макарушка — референт розвідки, Іван Малюца — організаційний референт, Дмитро Грицай — військовий референт, Володимир Янів — політичний референт. Роки 1933-34 завершили перший більший етап розвитку ОУН, яка стала гостро ідеологічною та збройно-боєвою організацією. КЕ ОУН поставила собі завдання: »спрямовувати увагу мас на безпосередню боротьбу, чим створюється стан, який зближає хвилину остаточного зриву«. А журнал »Юнак«, під редакцією Ярослава Стецька, писав тоді: »Ці революційні акти вдаряють по всяких угодовельких затіях, викликають у душах мас ворожість і ненависть до окупанта та копають н е п р о х і д н у п р і р в у між ним і нами«. Ці тези зовсім у донцовським дусі.

Ріст ОУН помітний у тому, що в »шкільній акції« чи в »протимонопольній акції« брали участь десятки тисяч людей. Голосним був атенат члена ОУН Миколи Лемика на російський конзулят у Львові для запротестування проти російської окупації українських земель і страшного народобивчого Голоду, що ним москалі знищили багато мільйонів українців. Рівночасно ведено на ЗУЗ широку протибольшевицьку акцію, що сильно підірвала силу комуністичної русофільської диверсії.

В грудні 1933 року в польським часописі »Бунт Млоди.« була надрукована стаття під назвою »П'ять хвилин перед дванадцятью« і автор

твердив: »Таємнича ОУН — Організація Українських Націоналістів — є нині сильнішою за всі українські легальні партії до купи. Вона панує над молоддю, вона творить загальну опінію, вона працює з страшним темпом, щоб втягнути маси в крутіж революції«.

До процесу розгортання націоналістичного руху безугавно Дмитро Донцов, як то кажуть, доливав оливи до вогню, своїми запальними і пориваючими до чину статтями та книжками. Без сумніву, в цій його педагогічній, ідейно-формуючій публіцистиці ніхто його не перевершив.

В червні 1934 року, з наказу Проводу ОУН, Гриць Мацейко вбив польського міністра внутрішніх справ генерала Перацького за його брутальну колоніальну політику на окупованих українських землях. Зате поляки виарештували масово українських націоналістів, в тому майже весь склад Красвої Екзекутиви ОУН. Знаменною, для настроїв тих часів, була промова на ворожій суді Степана Бандери, що виявляє глибокий вплив писань Дмитра Донцова. Бандера говорив: »Ми стоїмо на становищі, що обов'язком кожного українця є п і д п о р я д к у в а т и свої особисті справи і ціле своє ж и т т я і н т е р е с а м і д о б р у н а ц і ї... ОУН у своїй політичній програмі відкидає орієнтацію на кого-небудь... ОУН цінить вартість життя своїх членів, дуже цінить; але — наша ідея в нашому понятті є така велична, що, коли йде про її реалізацію, то не одиниці, не сотні, а мільйони жертв треба посвятити, щоби її таки зреалізувати«.

З важніших статей Дмитра Донцова з 1934-го року є: »Санчо-Панца в літературі і в житті«, »Бунт філістрів« і »Про демагогів або вождів народу«. В першій згаданій статті маємо поданий нарис такої еліти, якою не повинна бути українська націоналістична еліта, що має вести нарід до його державного визволення. Стаття розпочинається тезою: »Правдивою причиною упадку народів і держав від Плютарха до наших днів було і є: розклад правлячої еліти«. І друга теза: »Підрядну роллю грають форми правління; важні не форми, а люди, які наповнюють їх змістом своєї душі. Важний не спосіб творення верхівки — з вибору, з покликання монархом, з самопризначення; не правне відношення між верхівкою і масою; лише сила самої верхівки«. Донцов окреслює »першу прикмету антипода Панци — це п о г о р д а д л я в и г о д и й д о в с я к о г о у т и л і т а р и з м у.« Чи це не суттєва прикмета більшості наших націоналістів-революціонерів? »Прикмета цього типу — брати ж и т т я як н е н а с т а н н е з м а г а н н я«. А далі: »Гасло 'справа передусім, людина — потім', дальша прикмета цього типу... Люди, так задивлені в справу, вміють не лише жертвувати собою, але й /що тяжче/ — приказувати«.

Цей знаменитий есей кінчається висновком: »Ті, що лежать під Базаром чи Крутами — не були запевно Панцями, ні ті, що мучилися по в'язницях. На ланах України в муках родиться тип нової людини, тип Дон-Кіхота. Треба ці уродини прискорити, бо не стоїть на місці час... Життя давно перестало бути ідилією, а в таких часах ідеалом не може бути людина вигоди, безжурности, привати і миски сочевиці... яких девіза — не покірно зносити, а формувати життя. Бо щоб країна наша і ми жили — Панца мусить вмєрти«. Ця стаття і наведена промова Степана Бандери тотожні своїм духом і настановою.

8. ДМИТРО ДОНЦОВ ПІДГОТОВЛЯЄ ҐРУНТ ДЛЯ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ 40-ИХ РОКІВ.

Визвольна діяльність ОУН децю послабла в роках 1935-36 з огляду на велике спустошення в рядах провідного активу масовими польськими арештами. Після схоплення поляками Степана Бандери і майже всієї його КЕ, полк. Євген Коновалець призначив черговим краєвим провідником «донцовця», 26-річного Осипа Мащака, який децю пізніше, на «Львівській процесі» заявив: «За мету свого життя вважаю лише службу Україні. Україна була і є для мене такою величною, такою святою, що для неї не лише жити, а й умерти є замало. Я хотів у боротьбі за Українську Державу, за визволення українського народу з неволі, в боротьбі за новий соціальний лад, за соціальну рівність, за Україну без хлопа і пана знайти ціль свого життя і своє щастя». Осип Мащак ще відомий як автор «Молитви українського націоналіста», в якій «Україна, свята Мати Героїв», і в ній «нехай душа моя відродиться, бо Ти, Пресвята — все життя моє, бо Ти — все щастя моє... Щоб віра моя була гранітом, щоб зросла завзяттям міць... спали вогнем животворним в серці моєму кволість... скрипи мій дух, загартуй волю... зрости мене до ясних чинів...» Ця молитва написана в 1934 році, тоді, коли появилася стаття Донцова про Санчо-Панца. Ідейна тотожність обидвох очевидна.

Після схоплення поляками Мащака, КЕ на ЗУЗ очолив від початку 1935 року Лев Ребет. Організаційним референтом став революціонер Микола Кос, а іншими членами були Михайло Коржан, Олекса Гасин, Ярослав Старух, Василь Турковський — всі /крім провідника/ типові «донцовці».

Посталий в ОУН своєрідний тимчасовий вакуум революційної насаги, заповнював 1935 року Дмитро Донцов серією, як звичайно, цікавих та ідеологічно актуальних статей, зокрема «Патріотизм», «Чи мистецтво для мистецтва, чи як стимул життя», «Уміти сказати Ні», «Бунт молоді», «Козак із мільйонів свинопасів», «Кардинал Мерсіє» і інші.

В періоді, коли в Європі дуже стали популярними націонал-соціалізм, поява Донцової книжки про бельгійського кардинала Мерсіє сигналізує шлях, яким йтиме український націоналістичний рух. ОУН єднатиме в своїй ідеології й програмі українські християнські первні з націоналістично-традиціоналістичними, змаг за УССН із змагом за самобутність і процвітання українських Церков. Своїм твором Донцов передбачив добу страшного переслідування наших Церков та їх долю, нерозривно пов'язану з долею нації. Студія про Мерсіє протиставиться капітулянтським і лоялістичним тенденціям деяких ієрархій УКЦ і УПЦ, які визнали і замирилися з окупантами. Донцов вчить, що нам мають присвічувати постаті такі, як кард. Мерсіє, який «ніколи не благав милосердя, ні ласки у переможця, відкликався лише до моральної сили вірних, до їх гарту перетерпіти великий історичний іспит, немов кару Божу, яку треба мужньо перенести». Його проповіді «показують правдивий дух в о ю ю ч о ї Ц е р к в и, яка вміє єднати в душах своїх вождів — велику релігійну ревність, з такою ж ревністю в службі для свого рідного краю».

Коли ж КЕ ОУН на ЗУЗ дещо менше наголошувала боєву, ударну, войовничу діяльність проти польських окупантів, то група провідних націоналістів-революціонерів, яких не схопили поляки, висунула пропозицію створення окремої краєвої ексекютиви для північно-західніх українських земель, щоб там розгорнути революційну дію. Полк. Євген Коновалець одобрив цей проєкт і в половині 1935 року оформилась Краєва Ексекютива на ПЗУЗ, яку очолив Микола Кос.

Ярослав Старух став заступником краєвого провідника і політичним референтом, Яків Бусел — організаційним, Ігор Шубський — референтом юнацтва, Ростислав Волошин — ідеологічним, Степан Пшеничний — пропагандивним, а дещо пізніше дійшов Василь Сидор, як військовий референт.

1936-ий рік замітний не лише великим »Львівським процесом«, але й другою хвилею інтенсифікації боротьби ОУН проти комуністичного підпілля на ЗУЗ і ПЗУЗ, у висліді якої комуністичні впливи сильно підупали в українським поселенні. В КПЗУ залишилися майже самі чужинці, головно жиди.

З важніших творів Дмитра Донцова з 1936-го року відмітимо статті »Трагічні оптимісти«, »Проклята золота середина«, »Ярема і яреми«. Стаття »Трагічні оптимісти« розпочинається так: »Трагічний оптимізм — амор фаті — особлива філософія життя. Тільки вона дає відвагу жити і вмирати... Знаходимо її в Шевченка і в Лесі Українки... а потім ті, що вплинули в ЛНВ-ну, що заповняють своїми творами Вістник...« Рупорами »трагічного оптимізму« Донцов називає Євгена Маланюка, Леоніда Мосендза, Юрія Клена, Олену Телігу і Олега Ольжича.

В історії ОУН 1937-ий рік замітний зворотом до революційної войовничости, яка послабла в роках 1935-36. Вперше почали формуватися повстансько-революційні відділи ОУН. Відповідні заходи в тому напрямі поробив військовий референт КЕ на ПЗУЗ Василь Сидор. Перший такий відділ, під назвою »Вовки« почав діяти літом 1937 року на Волині, під команду Василя Макара. Також частішали бойові виступи ОУН проти польських окупантів на ЗУЗ. З польських тюрем почали виходити деякі видатні революціонери-»донцовці«, яким поляки не могли доказати більших »провин«. Ці люди підсилювали революційні тенденції. Згадаємо зокрема Романа Шухевича, Зенона Коссака, Дмитра Грицяя.

До загальної теми про націоналістично-визвольну організацію Дмитро Донцов опублікував 1937-го року знову кілька свіжих розвідок, зокрема »1937«, »Завдання нового покоління«. В статті »1937« Донцов твердить, що живемо в добі релігійних воєн і »так, як це було в епоху Лютера й Вишенського, Кромвеля і Льюїолі... в такій епосі з'являється н о в а ф а н а т и ч н а м е н ш і с т ь, щоб витиснути на майбутніх віках печать своєї н о в о ї в і р и, яка спаяла б знову в одне розпорошену та занархізовану суспільність«. Наша сила в »армії, одушевленій ідеалізмом, духом посвяти й вірою«. Проти ворогів України повстає нова містика націоналізму. Це містика, яка охоплює маси, вириває їх з рук фальшивих пророків, містика, яка надихає собою н о в и й м а с о в и й р у х, що і своїми впливами /масовими/, і способами боротьби /широка пропаганда й орга-

нізація мас/, і запалом, і фанатизмом — не має нічого спільного з тією 'реакцією', яку за цим рухом хочуть бачити побиті його сліпотою вороги.

В студії «Згода в сімействі», Донцов твердить, що доба, в якій живемо, «вимагає зовсім нового психічного наставлення: якраз того 'сектярського духа', 'догматизму', нових скрижалів і виключности. Не 'людяности' й не мрій про згоду в 'блаженній стороні', у 'дружбі' зі Сатаною». Необхідно «вщеплювати, як Вістник, культ Мазепи, 'Слова о полку Ігоревім', культ Міхновського, Кониського, вщеплювати культ Шевченка з його 'козацькою' /не 'селянською'!/ філософією життя, Лесі Українки, Франкового 'Мойсея'...» Слідуює висновок: «Цей тип 'змагуна', борця потрібний нам, без якого не повстає нічого дійсно творчого в житті, ані героїчного». Чергове заключення: «Єдність нації творять не статичні сили, лише динамічна сила — активний динамічний дух меншости, — яка надихує ним маси. Духова єдність нації — це не плід 'сумарної єдности', ні 'згоди в сімействі'. Вона твориться у змаганні й боротьбі... Всі ортодоксії були колись ересями, всі основники нових релігій — еретиками, які йшли проти більшости сучасників».

В есею «Завдання нового покоління» Донцов висуває тезу: «На вірці борця за свій нарід мусить бути виховане нове покоління». Ця центральна мета включає «дві ідеї, які особливо повинні жити в душі юнака: — віра в післанництво, як «відвага, чесність, вірність — мусять бути зараз же випробувані в чині, мусять зараз же наразити себе на вогневу пробу». Донцов твердить: «Одиниця вартісна остільки, оскільки зуміє йти в рядах з іншими... треба вміти навчитися підпорядковуватися для спільного чину».

Всі ці твори Дмитра Донцова постійно скріплювали безкомпромісово-революційну течію в ОУН. Його ідеї і думки постійно були, неначе свіжою амуніцією для боротьби молодого ще організованого націоналістичного руху, що в скорому часі виріс в могутню українську визвольну силу.

далі буде

ВСЕ ТЕЧЕ ...

/Уривок з книжки про Великий Голод — 1932-1933 рр./

Від Редакції: Нижче подаємо нашим читачам уривок з книжки Василя Гросмана, п. з. «Все тече». Цей уривок переклав сл. п. ред. Вячеслав Давиденко, який про автора так пише:

З нелегальною літературою, що прибуває на Захід із ССРСР, дісталась згадана вище повість советського письменника Василя Гросмана «Все тече». Її автор написав цілий ряд романів, схвально прийнятих офіційною критикою. Повість «Все тече» писав він не для советського видавництва, а, як кажуть дисиденти в ССРСР, «для шухляди», може й не сподіваючись, що опиниться вона поза межами засягу нагєбівських цензорів.

Народився Василь Гросман 1905 року на Донбасі і майже все своє життя провів на Україні. Російська еміграційна критика, позитивно оцінивши повість «Все тече», як гострий осуд советської антинародної системи, одночасно осуджує самого автора як «західняка» і «недруга російського народу», що його він кваліфікує як «вічного раба», який свободи ніколи не прагнув і не прагне.

Окремий, великої зображувальної сили і сповнений глибокого співчуття до українського народу розділ у цій книжці присвячує автор голодові 1932-1933 років на Україні. Нижче передруковуємо з нього в перекладі кілька уривків.

Розповідь у цьому розділі ведеться від імени жінки, колишньої комуністки, що від жахіття колективізації, в якій сама брала участь, і зв'язаного з тією колективізацією голоду втекла до міста, де влаштувалась на працю, як звичайна робітниця.

* *

*

... Голодова кара прийшла.

А я вже тоді не підлоги мила, а рахівником була. І мене, як активітку, послали зміцнювати колгосп. На Україні, нам казали, дух приватної власности сильніший, як в Ресефесер. Приїхала я туди, куди казали — люди, як люди...

Як було? Після розкуркулення дуже посівні площі впали і врожайність стала низькою. А в звітах подавали, начебто без куркулів відразу розцвіло наше життя. Сільрада бреше в район, район — в область, область — в Москву. Все як треба: центр в області, області — по районах. І нам дали в село заготівлю — за десять років не виконати! У сільраді і ті, що не пили, зо страху поперепивались. Видно, Москва найбільше на Україну понадіялась. А опісля на Україну і найбільше злоби було. Річ відома — не виконав, значить сам недобитий куркуль.

Звичайно, пляни годі було виконати. Звідки ж узяти море колгоспного збіжжя? Значить поховали! Недобиті куркулі, ледарі. Куркулів по-

забирали, а куркульський дух залишився. Приватна власність у хохла в голові господиня.

Хто убивство масове підписав? Я часто думаю — невже Сталін? Я думаю, такого наказу не то цар і татари, а й німецькі окупанти не підписували. А наказ — повбивати голодом селян на Україні, на Кубані, повбивати з малими дітьми. Наказ був забрати і посівний фонд увесь. Шукали збіжжя, наче не хліб це, а бомби, кулемети. Землю штрикали багнетами, усі льохи перекопали, всі підлоги поздирали, по городах шукали. У деяких забирали збіжжя, що в хатах було, — в горщики, в корита насипане. В одної жінки хліб печений забрали, кинули на воза і теж до району відвезли. Удень і вночі підводи скрипіли, курява над усією землею звисала, а елеваторів не було, то висипали на землю, а довкола вартові ходять. Збіжжя від дощів намокло, горіти почало — не вистачило у советської влади брезенту селянський хліб прикрити.

От тоді я зрозуміла: для советської влади передусім — план! Виконай план! Найперше діло — держава. А люди — нуль без палички.

Батьки і матері хотіли дітей врятувати, хоч трохи хліба сховати, а їм кажуть: у вас люта ненависть до країни соціалізму, ви план хочете зірвати, дармоїди, підкуркульники, гади!

Розповісти я все можу, тільки в розповіді — слова, а це — життя, мука, смерть голодова. Між іншим, як забирали хліб, казали, що з фондів годувати будуть. Неправда це була. Ані зернятка голодним не дали.

Хто відбирав хліб? Здебільша свої ж: з райвиконкому, з райкому, ну комсомол, свої ж ніби хлопці, звичайно, міліція, енкаведе, подекуди війська навіть були, я одного мобілізованого московського бачила. І знову ж, як під час розкуркулювання, всі ці люди очманіли були, озвірілі... А скотина стала янась розгублена, дика, всього лякається, мукає, нарікає, і собаки вили дуже ночами. І земля потріскалась.

Ну а от, потім осінь прийшла без дощу, а по тому — зима сніжна. А хліба немає.

І в райцентрі не купити, бо — карткова система. І на станції не купиш — воєнізована охорона не підпускає. А комерційного хліба нема.

З осені почали натискати на картоплю, без хліба швидко вона пішла. А перед Різдвом почали худобу різати. Курей порізали, звичайно...

Уся надія на озимину. Озимина під снігом ще, весни не видно, а вже село в голод входить. Страшно стало. Матері дивляться на дітей і з страху кричати починають. Кричать, наче змія в хату заповзла. А ця змія — смерть, голод. Уночі прокинешся, навколо тиша, ні розмови, ні гармонії. Як у могилі. Тільки голод ходить, не спить. Діти по хатах з самого ранку плачуть — їсти просять. А що мати їм дасть — снігу? А допомоги нізвідки. Відповідь у партійних одна — працювати треба було б, ледарювати не треба було б. А ще казали: у себе самих пошукайте, у вашому селі збіжжя закопано на три роки.

До весни ще діти до школи ходили, а навесні школу закрили — вчителька до міста виїхала. І з медпункту фельдшер виїхав: їсти стало нічого. Село само залишилось. І представники різні з міста їздити перестали...

Відійшла від голодних держава. Почали люди по селах ходити, про-
сити одне в одного, голодні в голодних. І траплялось, давали горстку
висівок чи пару картоплин. А партійні не давали. І робітничо-селян-
ський уряд зернятка не дав. По всіх шляхах застави війська, міліція,
енкаведе: не пускають голодних до міста. Ось як німці дітей жидів-
ських в газу душили — вам не жити, — ви жиди!

А коли сніг танути почав, увійшло село по горло в голод. У людей
обличчя, як земля, очі каламутні, п'яні. І ходять сонні, ногою землю
намацують, рукою за стінку тримаються. Менше стали ходити, більше
лежать. І все їм увижається — вози скриплять, з райцентру прислав
Сталін муку — дітей рятувати.

Баби виявились міцніші за чоловіків, цупкіше за життя чіплялися.
На той час котів і собак не залишилось — позабивали. І ловити їх
було тяжко — вони боялись людей, очі дижі в них стали.

Сніг зійшов, і почали люди пухнути — обличчя пухлі, ноги, як подуш-
ки, в животі вода, мочаться увесь час. А селянські діти! Чи бачили ви
в газеті друкували — діти в німецьких таборах? Однакові: голови,
як ядра, тяжкі, шії тоненькі, як у лелек, на руках і ногах видно, як кожна
кісточка ходить. А обличчя старенькі, замучені, неначе ті діти сімдесять
років уже на світі прожили. А очі, Господи! Товаришу Сталін, Боже мій,
чи бачив ти ці очі? Може й справді він не знав, адже він статтю написав
про запаморочення.

Я й тепер, коли про все це думати починаю — божеволію — невже
зрікся Сталін людей? На таке страшне вбивство пішов! Таж хліб у
Сталіна був. Значить зумисне вбивали голодовою смертю людей. Не
хотіли дітям допомогти. Невже Сталін гірший за Ірода був? Ні, не може
такого бути. А потім думаю: було, було!

Ось коли ще не знесиліли остаточно, ходили полем до залізниці,
на станцію охорона не пускала. Коли йшов поспішний поїзд Київ-Одеса,
навколішки ставали і кричали: хліба, хліба! І траплялось кидали люди кус-
ники хліба, недоїдки всякі. А потім вийшов наказ: коли поїзд йшов через
голодні райони, охорона вікна закривала і завіски опускала. Та й самі
сільські ходити перестали — сил забракло не до залізниці дійти, а й з хати
на подвір'я виповзти.

Пам'ятаю, один дід приніс голові сільради клапоть газети, підібрав йо-
го на колії. І там замітка: француз приїхав, міністер, і його повезли
до Дніпропетровської області, де найстрашніша моровиця була, ще гірша
за нашу, там люди людей їли. І от у село його привезли, в колгоспний
дитячий садок, і він питається: «Що ви сьогодні на обід їли?» А діти
відповідають: «Курячу супу з пиріжками та рижові січеники». Я сама чи-
тала, от як зараз бачу цей клапоть газети. Що ж це? Убивають, значить,
потихеньку мільйони людей і цілий світ обдурюють! Курячу супу, пишуть!
Січеники! А от хробаків усіх поїли. А дід голові сказав: «За Миколи на
ввесь світ про голод газети писали: допоможіть, селянство вигибає!
А ви, іроди, театри представляєте!»

Завило село, побачило свою смерть. Усім селом вили — не розу-
мом, не душею, а як листя від вітру шумить. І тоді мене злість брала —
чому вони так жалісно виють, вже не люди стали, а кричать так жа-

На українському чорноземі — голодна смерть

лісно. Треба нам'яною бути, щоб слухати це виття і свій пайковий хліб їсти.

Мені один енкаведе сказав: «Знаєш, як в області ваші села називають: «цвинтарі суворої школи». Але я зразу не зрозуміла тих слів.

Ворожили все взимку, чи буде врожай, старих дідів розпитували — вся надія була на озиму пшеницю. І надія справдилась, а косити не здумали. Зайшла я до хати. Люди лежать, чи то ще дихають, чи вже не дихають, хто на лежанці, хто на печі, а хозяйська дочка, я її знала, зубами гризе ніжку у стола. І так моторошно це — почула вона, що я ввійшла, не озирнулася, а загарчала, як собака гарчить, як до неї підходять, коли вона кістку гризе.

Пішла по селу поспіль моровиця. Спершу діти, старі, потім середнього віку люди. Спочатку закопували, потім уже не стали закопувати. Так мертві й валялись по вулицях, по подвір'ях, по хатах. Тихо стало. Померло все село. Хто останнім помирав, я не знаю...

Потрапила я спершу до Києва. Саме в ті дні комерційний хліб почали давати. Що діялося? Черги по півкілометра з вечора ставали. Черги, знаєш, всякі бувають — в одній стоять, підсміхаються, насіння лузають, в другій числа на папірець списують, в третій, де не жартують, на долоні пишуть або на спині крейдою. А тут черги особливі — я в таких більше не бачила: одне одного охоплюють за пояс і стоять одне до одного притулившись. А то шпана в чергу вдирається: дивляться, де її легше прорвати. І коли шпана підходить, всі виють з остраху, і здеться, що вони співають. У чергах за комерційним хлібом стояв наслід міський — позбавленці, безпартійні, ремесло або підміські.

А з села повзе селянство. Повзуть полем, цілиною, болотами, лісочками, аби застави обминути на шляхах. Вони вже ходити не можуть. Люди поспішають у своїх справах: хто на роботу, хто до кіна, трамваї ходять, а голодні серед народу повзуть — діти, дядьки, дівчата, і здається це не люди, якісь собачки або котята паскудні рачки лізуть. А воно ще хоче по-людськи, сором має. Дівчина повзе опухла, скиглить, а сгідницю поправляє, соромиться, волосся під хустку ховає. Але це щасливі доповзли, одно на десять тисяч. І все одно їм рятунку нема, — лежить голодне на землі, просить, а їсти вже не може, доходить...

Ранками їздили п'ятак, збирали, котрі за ніч померли. Я бачила одну таку п'ятак — діти на ній лежали. Ось як я казала — тоненькі, довгенькі, личка, як у мертвих пташок, дзьобики гострі. Долетіли ці пташки до Києва, а що з того? А були серед них — ще пищали.

Я в той день московську газету купила, прочитала статтю Максима Горького, що дітям потрібні культурні іграшки. Невже Горький не знав про тих дітей, що їх на смітнице звозили — їм, чи що, іграшки? А може він знав? І так само мовчав, як усі мовчали. І так само писав, як ті писали, начебто ці мертві діти їдять курячу супу.

А деякі божеволіли. Ці вже до кінця не заспокоювались. Їх по очах було знати — блищать. Ось такі мертвих розробляли й варили, і своїх дітей убивали і з'їдали. У цих звір прокидався, коли людина в них умирала. Я одну жінку бачила, до райцентру її привезли — обличчя людське, а очі вовчі. Їх, людожерів, казали, всіх розстрілювали. А вони не винні, винні ті, які призвели матір до того, що вона своїх дітей їсть.

Кожний голодний по-своєму вмирає. В одній хаті війна йде, одне за одним слідкують, одне в одного крихти видирають. Жінка на чоловіка, чоловік проти жінки. Я знала одну таку, четверо дітей, вона казала їм розповідає, щоб про голод забули, а в самої язик не повертається, вона їх на руки бере, а в самої сили немає руки підняти. А любов в ній живе. І завважували люди — де ненависть, там скоріше вмирали...

Пізніше довідалась я, що біля нашого села пшеницю війська косили, тільки в мертве село їх не пускали, в шатрах спали. Їм пояснили, що пошесть була. А вони нарікали, що від села сморід страшний іде. Війська й озимину посіяли.

А на другий рік привезли переселенців з Орловської області — адже земля українська, чорнозем, а в орловських завжди недорід. Жінок з дітьми залишили біля станції, а чоловіків повезли до села. Дали їм вили і звеліли по хатах ходити, тіла витягати. Мужики собі роти й носи хустками позав'язували — почали витягати тіла, а вони на кусні розвалюються. Потім загребли ці кусні за селом. Ось тоді я зрозуміла — це і є цвинтар суворої школи! Коли очистили від мертвих хати, привели жінок долівки мити, стіни білити. Усе зробили як слід, а сморід стоїть. Другий раз побілили і долівки новою глиною помастили, не відходить сморід. Не могли вони в тих хатах ні їсти, ні спати, повернулися до Орловської області. Але, звичайно, земля пустою не стояла — інші приїхали.

І нікого не залишилося з тих людей, які в тому селі жили. Невже нікого не залишилось? Невже ніхто не відповість за це все? Отак і забудеться без слів? Травка вироста...»

На початок лютого 1944 року заготовлено або, інакше кажучи, пограбовано у селянства в самому лише запіллі цього фронту 13. 607. 000 пудів збіжжя. Цей грабіж народу автор мемуарів назвав «блискучою перемогою». У перших же днях після того вислано на північ, до Росії, 60. 000 пудів українського збіжжя.

Очевидно, таку саму грабіжницьку операцію, при якій не залишено селянству збіжжя навіть на посівний фонд, проведено й по всіх інших сплюндрованих війною областях України і Білоруси.

Внаслідок цього вибухнув голод, що пригадував голод чорного 1933 року.

Так само відібрано від українського населення все поголів'я великої зогатої худоби, що її вивели були з початку війни на схід. 530 величезних туртів худоби, — пише Антипенко, — сконфісковано для потреб війська, а частину відігнано на північ, до Росії. Напевно диктувалося це не тільки потребами фронту: з доповіді Хрущова на XX партійному з'їзді відомо, що плянував Сталін зробити з українським народом по закінченні війни.

У київській «Літературній Україні» з 18 серпня 1972 року, в репортажі С. Плачинди п. з. «Битва за хліб» автор переказує слова працівниці «хлібозаводу»:

«— А от я пригадую повоєнні роки. Жили ми тоді в селі на Донбасі. Про хліб лише мріяли. А то ходили в ліс і збирали жолуді. Товкли їх у ступі — виходило таке собі темнувате борошенце. З нього й пекли хліб. Він був дуже гіркий. Але їли, нічого не поробиш...»

Очевидно, і в Донбасі добре попрацювали під наглядом політруків бійці червоної армії, щоб позбавити місцеву людність, «німецьких коляборантів», її основного харчу — хліба.

Після гіркого досвіду понад півстолітнього панування московських большевиків українське селянство, в обличчі можливого нового голоду, унаслідок неврожаю 1972 року і крайньої неефективності колгоспної системи, навряд чи сподівається дістати щось із закупленого на сотні мільйонів доларів в Америці і Канаді збіжжя.

Харнів 1933 р. Черги на ринку.

З В Е Р Н Е Н Н Я

Товариства Української Студіюючої Молоді ім. М. Міхновського /ТУСМ/ до всієї української спільноти в ЗСА.

П'ятдесят років тому, в 1932-33 роках наш віковичний ворог з півночі — Москва, в його варварському намаганні скреслити з лиця світу саме поняття — Україна, завдав українській нації трагічно болючу рану шляхом масового голодомору й винищування одної четвертини біологічної субстанції нашого народу. Після п'ятидесяти років ця рана не загоїлась і, мабуть, ніколи не згоїться. Наша нація в страждальному болю, по нинішній день, нестримно кривавить з цього смертоносного, безпрецедентного удару кровожадної Москви.
Ц я р а н а н е з г о ї н н я !

Кожний справжній українець у власній совісті таки далі чує страшний, начебто з самого пекла, вилонений стогін загубаючих з голоду українських діточок, розпачливе ридання матерів і, заморожуючий у своїй страхітливості, зойк убогих та трудолюбивих українських селян. Це були наші рідні брати й сестри, які були страчені Москвою за ніяку іншу «провину», як ту, що вони, як і ми, були українцями, гордимися автохтонами своєї землі України-Руси. Нас тимбільше невід'ємно лучить їх біль, спільний біль цілого українського народу, бо їх біль — це наш біль, це біль усіх «живих, мертвих і ненароджених» поколінь української нації.

Бути повноцінним українцем — означає відчувати цей біль кожною часткою і кожним нервом нашої екзистенції, пережити його, хоча б у якійсь малій мірі.

Ми, українська молодь зорганізована в Товаристві Української Студіюючої Молоді /ТУСМ/, уважаємо, що щойно тоді зможемо збагнути цю найтрагічнішу, непростиму кривду з-поміж безліч кривд, що їх шовіністичні московські варвари завдали українському народові протягом століть, коли хоч трошки відчуємо той біль, ті муки й терпіння наших братів і сестер з перед п'ятидесяти років. Тому, ми організуємо «Жалібний Тиждень» в пам'ять 7 мільйонів жертв большевицького голодомору в Україні 1932-33 років. Це буде тиждень голодівки-посту, яка відбудеться перед будинком Організації Українського Визвольного Фронту при 136 Друга Авеню в Нью-Йорку. Наша голодівка розпочнеться молебнем в Українській Католицькій Церкві Св. Юра о год. 12-ій в неділю, 6 листопада, і закінчиться наступної неділі, 13 листопада також Службою Божою в Св. Юра о год. 12-ій. Кожного вечора в цьому голодовому «Жалібному Тижні» відбуватиметься спільна молитва за душі всіх померлих з голоду українців, на голодовій площі перед будинком ОУВФ.

У 40-РІЧЧЯ АНТИБОЛЬШЕВИЦЬКОГО БЛЮКУ НАРОДІВ

Прапорне гасло в боротьбі за волю України: «Свобода народам — свобода людині» зродилося в тяжку пору нашої історії, коли над Україною збиралися чорні хмари Другої світової війни

Зродилося це гасло з розуміння геополітичного положення України, яка на Сході Європи становить ключеву позицію серед всіх народів, поневолених і загрожених московським імперіялізмом. Коли Україна здобуде собі волю і державність, — вільними й незалежними будуть всі народи Європи.

Революційна ОУН у своєму Маніфесті в 1940 році відкинула орієнтації на чужі сили, бо — як висловилася Леся Українка: «Хто визволиться сам, той вільний буде, хто визволить кого, в неволю візьме.» ОУН поставила в свою програму орієнтацію на власні сили української нації, в співпраці і спільній боротьбі з іншими народами, що їх доля і цілі тотожні з українськими, піднявши гасло «Свобода народам — свобода людині», яке під цю пору набрало світового значення.

На Другому Великому Зборі в квітні 1941 року ОУН прийняла таку постанову: «Шляхом до досягнення нашої цілі є Українська Революція в московській імперії ССРСР в парі з визвольною боротьбою поневолених Москвою народів під гаслом: «Свобода народам і людині.»

◆ Ми закликаємо зокрема всіх українців, що живуть в околиці Нью-Йорку, підтримати наш почин, прийти, хоч раз, на спільну молитву, підписати наші петиції, що засуджують Москву за жахливий морд одної чвертини українського народу в 1932-33 років, і евентуально пожертвувати гроші, щоби покрити кошти цієї акції.

Ми також звертаємося до всієї української спільноти в ЗСА з наступним апелем: щоби в день американського свята «Дня Подяки», кожний українець цілий день постив і нічого не їв. Це був би найвідповідніший, символічний, хоч тихий і зовсім особистий вияв того, що кожний з нас дійсно страждає, коли пригадає страшні муки українського народу, відчуває його біль, як свій біль. В день, коли кожний американець їстиме традиційного «індика», дякуючи Богові за всі Його блага й ласки, ми, українці, що живемо в Америці, повинні цілий день постити, споминаючи наших померлих з голоду рідних братів і сестер. Нехай це буде для кожного з нас духовним пережиттям

Переживаючи, ми стаємо сильнішими
Отже наш клич такий:

БОЛІЄМО ЗА УКРАЇНУ!

Першим актом для реалізації ідеї визволення народів з-під московсько-більшевицької окупації була конференція тих народів восени 1943 року в Україні, на якій започатковано визвольну співдію і накреслено її загальний план.

Конференція відбулася в терені, опанованому Українською Повстанською Армією і під її охороною, що в тому часі вже мала кілька добре вишколених відділів різних народів, які прийняли прихильно заклик Револьюційної ОУН та взяли активну участь у цій конференції.

За пляном Головного Командування УПА, ті відділи, відбувши вишкіл в УПА, повинні були перейти на свої національні території, там розвинутися в самостійні повстанські армії і вести визвольну боротьбу за волю своїх батьківщин. Відділом УПА, що охороняв Конференцію, командував майор грузин.

Україна, як друга своєю силою нація в т. зв. ССРСР, має моральний обов'язок щодо інших народів, уярмлених московським імперіялізмом, щоб їм допомогти й разом піти в рішальний бій за розчленування московської імперії й побудову вільних суверенних держав всіх народів ССРСР на їхніх етнографічних землях. Конференція відбулася в днях 21-22-го листопада 1943 року в Житомирщині, і ми відмічуємо 40-річчя цієї події, що стала зав'язком АБН. Назву: Антибільшевицький Блок Народів — прийнято на наступній Конференції поневолених Москвою народів, що відбулася 16-го квітня — Конгрес АБН у Німеччині 1946 року.

З того часу АБН, під головуванням Ярослава Стецька, теперішнього голови Проводу Револьюційної ОУН, проробила велику організаційну, пропагандивну й дипломатичну працю, поширюючи ідею АБН по всьому світі та з'єднуючи до співпраці не тільки представників поневолених і загрожених московським імперіялізмом народів, але теж і великих мислителів, політиків і стратегів великих державних народів і їхню прихильність до ідеї АБН.

Причистившись до покликання до життя і дії Європейської Ради Свободи, Американської Ради за Світову Свободу та Світової Антикомуністичної Ліги — АБН мобілізує до боротьби проти загарбництва й тиранії червоної Москви, увесь світ.

Загарбницькі війни, що їх веде під цю пору імперіялістична Москва в Азії, Полудневій Африці і Середній Америці, зістрілення корейського пасажирського літака — викликають обурення всього людства й це створює пригожу атмосферу для поширення нашого прапорного гасла «Свобода народам і людині» серед усіх народів світу, бо всі вони тепер, без огляду: чи це малі дежави, чи світові потуги — почуватимуться загроженими імперіялізмом Москви.

Нашим обов'язком є використати цю сприятливу ситуацію ве-

ликим зрушенням всієї української діяспори в 40-річчя АБН і в 50-річчя голодової облоги України, щоб з'єднати прихильність і допомогу вільного волелюбного людства в нашій визвольній боротьбі за самостійну соборну українську державу, за розвал московської тюрми народів, за свободу всіх народів, поневолених і загрозованих загарбницьким імперіялізмом.

В цьому році проминає 25 років від проголошення президентом ЗСА Д. Айзенгавером Тижня Поневолених націй, що відбулося вранці у Вашингтоні стільно з 40-річчям АБН. Ми можемо бути горді, що дали світові велику ідею і наше прапорне гасло «Свобода народам — свобода людині.» Коли б усі народи їх прийняли як свій закон у міжнародних стосунках і його совісно й чесно зберігали й респектували, людство жило б у мирі без страху перед війнами.

Отже, окрімімо всі клітини АБН, ще більше оживімо їхню та працю всього Українського Визвольного Фронту, щоб якнайкраще використати сприятливу нагоду та прискіпити здійснення нашої найбільшої ідеї — визволити український народ і всі поневолені Московою народи.

Жовтень 1983 року.

Президія
Світового Українського Визвольного Фронту

ГОЛОКОСТ В УКРАЇНІ — 1933

РЕЗОЛЮЦІЯ 16-ОІ КОНФЕРЕНЦІЇ ВАКЛ

Т о м у, щ о в 1933 році комуністична Росія запровадила штучний голод в Україні, вбиваючи майже вісім мільйонів українців, які воювали проти большевицької насильної колективізації хліборобства в ім'я української національно-державної незалежності та питоменно українського способу життя, і

т о м у, щ о російський геноцид над українським народом продовжується по нинішній день: його інструменти — це насильні заслання, психіатричні в'язниці, тюрми, концентраційні табори ГУЛагу, русифікація та перемішування народів, і

т о м у, щ о український революційний націоналізм стоїть в діаметральному протиставленні до російського імперіялізму, і

т о м у, щ о провідна сила визвольної боротьби України є Організація Українських Націоналістів (ОУН), боротьба якої переходить з покоління в покоління під гаслом-заповіддю: «Здобудеш Українську Державу, або згинеш у боротьбі за Неї», і

т о м у, щ о незламним прикладом для молодого покоління в боротьбі за вільну Україну є Юрій Шухевич, ув'язнюваний 35 років з його 50 років життя й якого недавно осліпили російсько-комуністичні тюремники за те, що він категорично відмовляється засудити свого батька, генерала Романа Шухевича-Тараса Чупринку, упавшого в бою Головного Командира Української Повстанської Армії (УПА) та провідника ОУН

16-та Конференція ВАКЛ постановляє:

з а с у д ж у є Москву за морд майже 8 мільйонів українців п'ятдесять років тому в її намаганні здушити боротьбу українського народу за національно-державну незалежність і волю;

з в е р т а є т ь с я до Урядів Вільного Світу, щоб вони поставили Кремлю вимогу негайного звільнення Юрія Шухевича і всіх інших релігійних та політичних в'язнів у ССРСР;

р е к о м е н д у є, щоб ООН була прийнята до Об'єднаних Націй та надано їй статус відповідний для руху, який заступає державницьку волю українського народу і який провадив війну за визволення проти нацистської Німеччини під час Другої світової війни та вже понад 50 років бореться мілітарними згідно політичними засобами проти комуністичної Росії за національно-державну незалежність України;

з а с у д ж у є нову хвилю русифікації, єдина ціль якої є цілковите винищення відмінного способу життя українського народу та всіх інших народів з метою створити російську «супернацію» в облудному вигляді «совєтського народу»;

в и с л о в л ю є найглибшу пошану Його Блаженству Йосифу I, Патріярхові Української Католицької Церкви, який був мучений в російських концтаборах понад 18 років за його незламну християнську віру, і як Глава і символ боротьби Української церкви в катакомбах проти московського воюючого безбожництва та московського цезаропапізму є також універсальним символом усіх борців за волю, за Бога і Батьківщину.

269 БОРЦІВ ЗА СВОБОДУ В РЕКОМПЕНСАТУ ЗА 269 ЖЕРТВ.

/Резолюція XVI Конференції ВАКЛ/

Т о м у, що члени Американського Конгресу, висловлюючи своє обурення у зв'язку з московським варварським знищенням корейського пасажирського літака, спільно з безпосередньо заінтересованими американськими групами і одиницями, будуть добиватися звільнення 269 політичних в'язнів із совєтсько-російських концентраційних таборів, як мінімальне відшкодування за 269 невинних жертв, які були жорстоко змасаковані совєтською Росією, і

т о м у, щ о впродовж 269 днів поодинокі конгресмени ЗСА будуть читати заяви в Конгресі в обороні поодиноких борців за свободу, які зараз страждають в совєтсько-російських концентраційних таборах,

п о с т а н о в л я є т ь с я, що АБН виготовить список політичних в'язнів совєтсько-російських концентраційних таборів і цей список буде переданий Національному Комітетові Поневолених Націй у Вашингтоні, щоб члени Американського Конгресу могли виступити кожного дня поодинокі і вимагати звільнення одного в'язня, який на цей день припаде,

д а л ь ш е, щоб заохотити всі вільні уряди застосувати цю саму методику у їхніх власних державних інституціях.

ОЛЬГА

ГЕЙКО-МАТУСЕВИЧ

Ольга Гейко, яка мала бути звільнена із концентраційного табору весною ц. р., була поновно арештована.

Ользі Гейко закидують тепер »антисовєтську агітацію і пропаганду« на підставі статті 62 КК УССР, що передбачає до 7 років табору суворого режиму і 5 років заслання.

Ольга Гейко-Матусевич народилася в 1953 році в Києві. Після закінчення університету ім. Шевченка, де спеціалізувалась у чеській філології, вона працювала у видавництві »Радянська школа«. Увагу КГБ привернула особливо до себе після одруження з Миколою Матусевичем, який у листопаді 1976 року став одним з членів-основників Української Гельсінської Групи. Її часто обшукували вдома, на роботі, на летовищах, влаштовували всілякі провокації, напади на вулиці. Після арешту чоловіка, вона демонстративно вийшла з комсомолу та заявила про свій вступ до Української Гельсінської Групи. Її викликали, як свідка, на суд Мирослава Мариновича і Миколи Матусевича, але вона не дала вигідних для карних органів свідчень. За шість років розлуки з чоловіком вона не мала з ним жодного побачення, а в березні 1980 року і сама опинилася за ґратами: через участь у правозахисному русі та намір емігрувати.

Трирічний термін ув'язнення О. Гейко-Матусевич відбувала в Одеському таборі ЮГЗ111/74. Це — кримінальний жіночий табір загального режиму. Тепер вона поділяє долю інших членів Української Гельсінської Групи, які, закінчивши терміни ув'язнення, не повернулися додому, а стали жертвами нових фабрикацій.

Ще 16-го березня 1983 року в її справі провадили обшук у недавнього політв'язня Йосипа Зісельса з Чернівців. Подробиці обвинувачення, пред'явленого О. Гейко-Матусевич, невідомі.

У зв'язку з цим поновним арештом члени Української Гельсінської Групи на Заході звернулися із закликом до голів урядів, що підписали Гельсінський Акт, до Організації Об'єднаних Націй і до правозахисних організацій у вільному світі, щоб заступилися за О. Гейко-Матусевич, зажадали від советського уряду її негайного звільнення і засудили переслідування членів Гельсінських груп в ССРСР.

НОВИЙ ЗАСУД МИРОСЛАВА СИМЧИЧА

Мирослава Симчича, народженого в 1923 році у селі Верхній Березів, Косівського р-ну, Івано-Франківської обл., за участь в УПА засудили у 1949 році до 25 років ув'язнення і 5 років позбавлення прав. Пізніше його судили ще за зфабрикованими звинуваченнями, і Симчич сидів уже з 30-річним терміном (хоч за сучасним законодавством у Советському Союзі максимальний термін ув'язнення — 15 років).

Розкриваючи сваволю табірної адміністрації, М. Симчич запитував у Президії Верховної ради СРСР влітку 1976 року: «... чи закінчиться мій строк після присуджених мені на сьогодні 30 років, чи може буде так, як у 50-их роках: «ОСО» — (Особое Совецаніє) — і мені добавляють ще?»

Тридцятирічне ув'язнення М. Симчич закінчував у жовтні 1982 року в таборі, який міститься в с. Мала Токмачка, Оріхівського р-ну, Запорізької обл. Як і передбачав довголітній в'язень, після закінчення терміну його не випустили на волю, а почали нове слідство з зфальшованим звинуваченням. У січні 1983 року його знову засудили до 2,5 років таборів особливого режиму за ст. 187-1 КК УРСР. Про цей останній суд інформує самвидавне повідомлення під назвою «Процес над Симчичем». Подаємо його повністю, зробивши кілька незначних мовних поправок.

17 січня ц. р. у нарсуді м. Оріхова, Запорізької області відбувся суд над М. В. Симчичем. На засіданні, яке провадилося під головуванням судді Міщанінова, за участю прокурора Матусенка та адвоката Гендіна О. С., Симчича Мирослава Васильовича 1924 р. н. (напевно помилка самвидавного автора — ЗП УГГ), було визнано винним у пред'явленому звинуваченні й засуджено до 2,5 років позбавлення волі в ВТУ особливого режиму за ст. 187 КК УССР.

Своє повторне 15-річне ув'язнення (за тодішніми статтями 56 і 58 Кримінального Кодексу) Симчич завершував в уст. ЯЯ-310/88 «О», що міститься на станції Мала Токмачка, Оріхівського р-ну. Після різних концтаборів Мордовії та Уралу Симчича, у відповідь на його заяви, перевели на Україну, де 30 жовтня 1982 року мала закінчитися його тюремна одіссея. Але влада щодо цього мала іншу думку, бо начальник табору, підполковник Григоренко за декілька місяців до закінчення терміну пообіцяв: «Я тебе, Симчич, знову зажену до білих ведмедів». Що ці слова не були похвалюю, незабаром потвердили чесні в'язні друзі Симчича. Вони розповіли, що їх викликав начальник оперчастини табору і вимагав дати свідчення про антирадянські висловлювання «небезпечного бандерівця». На їхні відмови «опер» погрожував: коли не свідчитимуть, як їм зветься, не вийдуть із зони, як і Симчич.

Підавши на шантаж, троє в'язнів дали свідчення, яких від них домагалися (під час судового розгляду вони заявили про це прилюдно — всі). На суді виступили також в'язні, з якими Симчич у зоні майже не спілкувався. Однак вони стверджували, ніби в їхній присутності звинувачений наклепницьки заявляв, що продуктів у магазинах нема, бо все віддають до Африки або на Кубу і що радянська техніка гірша за американську.

Спростовуючи чергове звинувачення, Симчич пояснив, що закликати свідка «руйнувати те, що той створював», не міг з тої простої причини, що свідок досить успішно справлявся з цим і без нього, оскільки відсидів 7 разів за кримінальні злочини. Свідчення його та двох інших привезених із зони в'язнів, щодо ведення в їхній присутності націоналістичної пропаганди Симчич спростував тим, що ці люди — росіяни за національністю, а для бесід на подібні теми, напевно, слід шукати українців.

У своєму останньому слові Симчич заявив, що, вступивши до лав УПА в 1943 році, переслідував єдину мету — боротьбу з окупантами: чи то з німцями, чи то з мадярами, чи то з росіянами. «За цей свій 'політичний бандитизм' я вже відсидів 30 років, а скільки доведеться ще, скаже зараз суддя Міщанінов».

На вимогу Симчича судовий розгляд вели українською мовою. Виступи свідків перекладав спеціально запрошений перекладач, який часто помилявся. Проти в'язня, який на суді зрікся даних під тиском показів, порушено кримінальну справу за ст. ст. 178 і 179 КК УССР (подавання завідомо брехливих свідчень).

Мати Мирослава Симчича, Голинська Параска Михайлівна, мешкає в рідному селі Верхній Березів, Косівського р-ну, Івано-Франківської області. Їй близько 80 років. Адреса дружини Симчича з двома синами (1965 і 1971 рр. нар.): 330067, м. Запоріжжя, вул. Союзна, 50, кв.56.

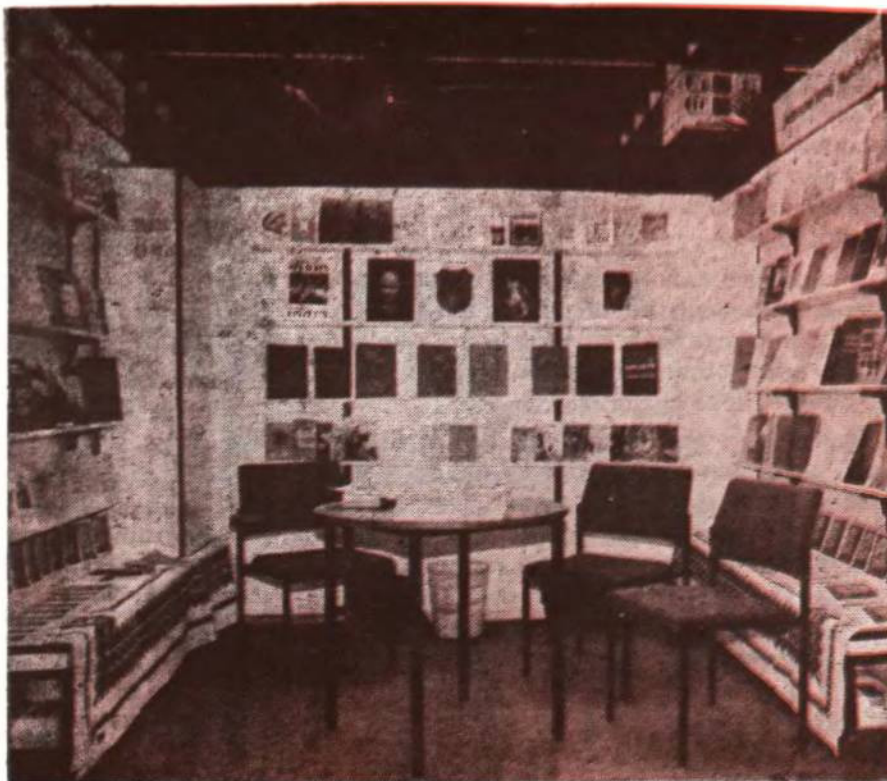
Н. С.

УКРАЇНСЬКІ ВИДАННЯ НА КНИЖКОВОМУ РИНКУ В ФРАНКФУРТІ

(АВ) 17 жовтня закінчився 35-ий Міжнародний ярмарок книжки у Франкфурті в Західній Німеччині. 5.890 видавництв: із 77 країн виставляли шість днів коло 300.000 книжок, у тому 88.000 нових видань. Цю найбільшу у світі книжкову імпрезу відвідало 179.000 глядачів, 5.000 більше, ніж торік. Збільшилося і число фахових відвідувачів — видавців, бібліотекарів, представників книгарень, авторів і літературних агентів.

Цього року перший раз взяли участь — самостійним стендом — також українці, представляючи вільне українське друковане слово. Пов'язані між собою видавництва Українського Визвольного Фронту («Українське Видавництво» в Мюнхені, «Українська Видавнича Спілка» в Лондоні, «Гомін України» в Торонті, «В-во ООЧСУ» в Нью-Йорку, «'Ест Европеен» в Парижі й В-во ЦУ СУМ у Брюсселі) виставили коло 200 видань українською і в чужих мовах зі своєї продукції, як і книжки інших видавництв, що на складі згаданих видавництв до продажу. Таким чином вони протидіяли дотеперішній відсутності української книжки у Франкфурті.

Особливо з цієї нагоди видано 54-сторінковий тримовний ілюстрований каталог та окрему інформацію-листівку. Каталог роздано 1.500 видавництвам, що в якій-небудь мірі могли б мати відношення або зацікавлення до нашої видавничої діяльності, та коло 1.000 примір-

Український книжковий стенд у Франкфурті

ників зацікавленим українською проблемою глядачам, котрі приступали до нашого стенду. Він знаходився в будинку число 5 Франкфуртського виставового комплексу, в якому приміщено видавництва з 56 країн, де, крім приватних, були також державні й спільні виставки поодиноких країн.

Тут був і советський стенд, що під «фірмою» ССРСР, нібито репрезентував також українські советські видавництва. Однак там можна було знайти всього лише три «українські» книжки, і ті ще написано двомовно: українською й російською мовами. Цей факт наглядно показує, якою великою потребою була потреба вільним українцям взяти участь у Франкфурті.

Український стенд приготували й постійно обслуговували Роман Шупер, Андрій Васькович і Роман Зварич. Їм технічно допомагав пан Михайло Ковальчук. Перші дні був присутній також ред. С. Мудрик, а студентка Соня Зайло допомагала як перекладачка на французьку мову, — таким способом було забезпечене порозуміння з міжнародньою публікою у шістьох мовах.

Цьогорічну українську участь у Франкфурті слід вважати тільки початком переважливої місії. Наші видавництва поставили собі за завдання: заізнатися з виставовою практикою на цьому ярмарку книжки, нав'язати перші контакти з чужими видавництвами та літературними агенціями. Здобутий на цьому форумі корисний досвід допоможе нам у наступних роках ще міцніше й ще більш ефективно задемонструвати українську присутність на цій світовій імпрезі.

Ідеологічні Темі

З ЙОГО ДУХА ПЕЧАТТЮ

*/В 100-ліття з дня народження і в 10-ту річницю смерті сл. п. д-ра
Дмитра Донцова*

Після мілітарної програної 1917-20 рр., коли московські війська під червоним стягом большевизму знову завоювали українські землі, українська нація опинилася в духово-моральній кризі. Здавалося, що джере-ло національної енергії, національної волі до життя, вже цілком ви-черпане і хіба тільки лишається безвольно піддатися грізним та гірким »реальним обставинам«.

Україна, обезцезена, знеславлена, морально скалічена, раптом зна-йшлася без напряму, без цілі. Їй бракувало візії. Бракувало тої здоро-вої, власнопідметної, моральної кріпкості і залізної відпорності, щоби встоятися перед смертоносною навалюю російської імперіялістичної, кочово-загарбницької духовості, ново-оновленої в суто-московському, обманливому міті большевизму. Бракувало когорти людей-воїнів, які вміли б думати не категоріями якоїсь »об'єктивної правди«, що зав-сіди є »правдою« переможця-загарбника, але категоріями власної, власнопідметної, суб'єктивної Правди своєї нації, здійснення якої уважалося б святим післанництвом Божого Провидіння.

Україна потребувала віри — нової, великої та могутньої, героїчної віри, яка ставила б народові суворі, спартансько-боеві, але й лицарські життєві вимоги на його шляху до Великого, в стихійно-невгамовній гравітації до державности. Носієм-апостолом такої нової могутньої віри, ідеї українського чинного, визвольного-революційного націоналізму став сл. п. д-р Дмитро Донцов.

Ролю Донцова в українській історії, зокрема в тому переломовому міжвоєнному періоді, коли в Україні вилонився новий лицарський тип української людини-воїна, можна окреслити в кількох рядках з одної поеми Тараса Шевченка:

*»А на перелозі
Я посию мої сльози.
Можє, зійдуть і виростуть
Ножі обоюдні,*

*Розпанахають погане,
Гниле серце, трудне,
І вицідять сукрувату,
І нальють живої*

*Козацької тії крові,
Чистої, святої.»*

Не ножами, але розпеченим до білого жару пером сл. п. д-р Донцов намагався вицідити в українському народіві сукровату, плебейську кров рабів-гречкосіїв, і наляяти в його вольово-закостенілі жили тої «чистої, святої» козацької крові, яка кипучим національним гнівом, за вікове покривдження нації, розбудила б войовничість минулих, героїчних віків — войовничість, що десь затратилася в драгоманівському «інтелектуалізмі» та «провансальстві» 19-го віку. Це та люта, але й лицарська войовничість, що її апотеозував та оспівував наш народний Геній та Батько — Тарас Шевченко, коли писав:

*»Було колись на Україні
Ревіли гармати,
Було колись — Запорожці,
Вміли пакувати.»*

Наш легендарний Кобзар колись закликав український народ йти «різати, палити, братів визволяти»; а наша, соціалізмом задурманена «народницька еліта» закликала до «братерства», до «вселюдської гуманності» в ім'я якогось «розумового поступу».

Дмитро Донцов сильно, не раз безжалісно, картав цю інтелектуальну псевдо-еліту, типу Драгоманова, Винниченка та їх adeptів за те, що їхнім т. зв. об'єктивним науковим квієтизмом вони приспали той здоровий інстинкт «жадоби життя» в нації. Ідеологічний багаж цих «провансальців» допровадив до того, що наша національна ідея втратила свій категорично аксіоматичний характер, втратила свого кінцевого «вольового» елементу, того «життєвого елану», що виявляється у «насолюді ризиком, небезпекою, рухом, творчістю», «стремління змиритися з ворожим «об'єктивним» світом і підчинити його своїй владі.» /В його епохальному творі — «Націоналізм» з 1926-го року, д-р Донцов сформував це так:

»Там, де нація не є «causa sui», де над національною правдою стоять «правди» інших колективів..., там, де національна правда обов'язує лише остільки, оскільки не приходить у суперечність з тамтими; там, де «prius» є не властива воля, лише інтелект, всяка «правда» мусить довести свою «розумність». Так втратив наш націоналізм — у наших провансальців — свій аксіоматичний характер. Національна ідея набрала деривативного характеру. Наш націоналізм не знав національних постулатів як чогось, про що не дискутується, не був предметом віри, догматом. Імперативи нації не були категоричними, лише гіпотетичними імперативами — їх осуд про націю не був аподиктичним, а завжди проблематичним. Накази національного почуття не мали значення, коли їх не можна було виправдати...»

Всяка «провансальська» гуманність, цебто така, що нездідна ставити національне понад егоїстичне, вічне понад буденне, на думку д-ра Донцова була лише фальшивим ярликом, за яким всякі народи-плебей ховали свою вольову слабкість. Він писав: «Правдива гуманність не витягає на світло дня лише негативні сторони нещастя, його стихійного «болю» як такого, вона є ще мораллю покривдженого, афірмація того, в ім'я чого він виповідає війну життю, наражуючи себе на небезпеку.» Отже, треба було реставрувати українську національну ідею на основі

«психічних тайників» нації, в дусі чинного націоналізму і традиціоналізму світлих епох нашої історії, в зміслі культу героїки життя. Дмитро Донцов закликав до повороту до величних епох української історії, коли національна політика головню диктувалася категоріями кривди, а не нещастя, чи біди, коли нація була ще спроможна передавати з покоління цю зненавиджену печать національної ганьби, за що кожна генерація, перебравши на себе цей борг предків, уважала за свою місію провести реванш, щобто пімститися за національну кривду. Він звеличував такі епохи, коли панував культ лицарської погорди смерті, коли ідея християнства була в наступі проти всякого зла на світі, спотвореного дияволом, коли носії Христової віри були воїни, що ширили її на вістрях своїх мечів, освячених проллятою кров'ю героїв. Для д-ра Донцова взірцем такого християнського лицарства, такого «духового аристократизму» була Запорозька Січ, — та українська твердиня «власновладства» нації. Він наполегливо старався відновити дух цієї української християнсько-мілітарної республіки, з її мітом Богоматері-Покровительки.

Д-р Донцов твердо знав, що політика кожної нації-переможця завжди впливає з її традиційних, містичних праджерел, а це тим більше стосується до поневоленої, віками закріпаченої нації. В його творі — «Від містики до політики» /1956/ — він писав: «Політика народу впливає з духа того народу... А цей дух — з містичних праджерел... Не допоможуть голосіння про «соборну і самостійну», коли не будемо вкладати в нашу ідею ясных, опертих на нашій прадавній містиці, ідей релігійних, політичних, культурних чи етичних і естетичних. Без священного, згине етичне, згине і естетичне. Без Правди в нашій душі згине Добро, згине Краса, а тоді згине і нація, як духовна одиниця, як вічний союз «мертвих, живих і ненароджених». Тоді і меч впаде з українських рук.» А джерелом потужного міту України, її героїчно-християнської містики, — це древній, святий і вічний город Київ, що височіє в ореолі Христової віри на горах, з яких проповідував св. Апостол Андрій Первозваний, і з яких ще звулканить світло нової візії. Д-р Донцов правильно описав Київ, коли писав, що це «місто Св. Софії, Премудрости Божої,... місто безцінних скарбів духа,... вічне джерело духового горіння й відродження... Сила, що дасть нам фізичну перемогу, б'є з невисохлого джерела прадавньої містики нашого Києва.» Його слова набирають ще більшої ваги нині, у світлі 2000-ліття Києва, символа визвольного націоналізму, традиціоналізму та мученицько-героїчного християнства, вічного й непримиримого антиподу до Москви, — символа всього антилюдського, антинационального, кровожадного шовінізму, імперіялізму, духової порожнечі, деспотії і воюючого безбожництва.

Власне, одна з найголовніших заслуг Дмитра Донцова якраз у тому, що він ясно й недвозначно визначив і глибинно роззоблачив смертельного ворога українського народу і всього людства, — а саме російський імперіялізм та комунізм. З небуденною, інтелектуальною проникливістю, він збагнув суть московства, і при тому також зрозумів, що особливий, майбутній історичний шлях України постійно ставитиме її в ключеву позицію найпередовішої сили, що буде мусіти вести фронтальний бій, на всіх шарах життя, проти варваризму та духової порожнечі: москов-

ського Сходу. Вже в 1921 році, /в його визначному творі «Підстави нашої політики»/ д-р Донцов писав, що боротьба з Росією — це «наш колективний ідеал», що «диктується нашими історичними традиціями, нашим географічним положенням і спеціальною ролюю, яку судилося нам грати... В цій вічній нашій боротьбі проти хаосу на Сході, в обороні — в своїй власній державності і культурі — цілої культури Заходу, якраз лежить українська національна ідея, що мусить бути підставою нашої цілої політичної програми.»

Ще перед Першою світовою війною, коли майже всі українські лже-провідники, його сучасники, шукали якоїсь спільної мови з росіянами, з утопійною надією, що Україна визволиться в наслідку якогось «діялогу» з Москвою, — то Дмитро Донцов зрозумів, що Москва ніколи добровільно не віддасть ані найменшого шматочка української землі. В 1913-ому році, у рефераті на Другім Студентським З'їзді, він зробив таке відважне на той час ствердження: «Випустити з-під контролю колосальну територію з кількадесять мільйоновою людністю, посіданню котрої Росія завдячує своє великодержавне становище, соками котрої досі годується російська промисловість і державний бюджет, на котрім знаходять свій хліб десятки тисяч російських урядників, учителів, суддів і прочих культрагерів..., на це жодний росіянин не піде.» /Сучасне політичне положення і наші завдання, 1913 р./ З цих слів видно, що д-р Донцов, в його тверезому політичному реалізмі яскраво видів, що Україна займає ключеву позицію у московській імперії, до тієї міри, що коли б Україні вдалося у збройній боротьбі відірватися від Московії і заложити свою самостійну державу, то на цьому валиться ціла російська імперіялістична система й структура. Тому провідні російські політичні кола уважали д-ра Донцова за великого ворога Москви. Лідер російських кадетів Мільюков колись так писав про нього: «Бійтеся його! Якщо будете продовжувати вашу політику, Донцови будуть числитися не одиницями і не десятками, а сотнями, тисячами, мільйонами.»

Ці слова передбачливого москвина, захисника імперії, стали пророчими, бо на вчення та ідеях д-ра Донцова /в 1920-их та 30-их рр./ виросло та виховувалося нове покоління українського народу, яке в цілому вважало за свою місію вийти на герць на полі чести нації в захист того, що є справедливе. Це було покоління т. зв. «тридцятників», покоління воїнів-революціонерів Організації Українських Націоналістів, духовим батьком та ідеологічним надхненником якого був якраз Дмитро Донцов. Завзята одержимість, одчайдушна погорда смерті, та непохитна віра цього покоління були настільки сильні, що захопили увесь український нарід до тієї міри, що цей, мовляв, нарід-гречкосіїв перетворився в націю-титанів, яка зуміла вести героїчну дво-фронтову визвольну війну проти нацистської Німеччини та большевицької Росії — двох з-поміж найбільших мілітарних імперіялістичних потуг усіх часів.

З цього молодого покоління «тридцятників», воїнів революційної ОУН, вихованих на волонтаризмі та націоналізмі Дмитра Донцова, на його культі героїки життя, культі зброї, культі влади нації, на вартостях героїчного християнства та містичного традиціоналізму, — вилонився новий тип української людини, героя-борця за свою Правду, хрестомосця за Бога і лицаря Нації. Це покоління здійснювало свою національну

ідею і наложене на нього національне післанництво не в пригноблюючих рамках «конкретного» чи «реального», але в душі «бажаного», в стихійному розвої «великого хотіння». Це видно з наступних слів Голови Проводу ОУН — Ярослава Стецька, одного з творців тієї героїчної епопеї 30-их та 40-их рр. «Міряймо наші сили не критеріями можливого, але бажаного! Виповнити прірву між реальним і бажаним — означає йти шляхами Героїв!» Ці слова громом дрижать, наче биті з того неспокійного донцівського Дзвону-Волі.

Десять літ минуло від дня, коли відійшов від нас у вічність сл. п. д-р Дмитро Донцов. Однак, ще заки «сів на сани», то він озброїв нас непереможною зброєю; з «його духа печаттю» він залишив нам незаперечні істини, що вже нестерто закарбувалися у незримих скрижальях нашого духа. І тепер, коли гряде пора, в якій вирішуватиметься наше «бути, чи не бути», в якій змусимо довершити наше особливе, долею і Богом суджене післанництво, у всевирішальному зударі з Росією, коли скоро прийде час кожному з нас Хрестом і Мечем вийти на герць у бій сам-на-сам з об'явленим на світі антихристом з Москви, — ідеї д-ра Дмитра Донцова ніколи не повинні сходити нам з-перед очей, бо в них наша перемога.

/»В диму пожарів, в морі крові, в нелюдським напруженні нервів і думок, коли за один місяць переживається досвід десятків літ, повстає і формується українська нація. Носіями цього процесу виступлять не люди з «спокійними чолами, яких без ваги картала поетка українського рiсорджименту! Тими носіями будуть, осліпувані нею, месники думи», Гомін їх боротьби може видасться спершу заголосним культурному європейському вухові, але навіть гіперкультурна Європа скоро в цій боротьбі знайде той своєрідний глибокий ритм, яким хвилювала вона сама. Розгадати той ритм, його сенс, це завдання нашого покоління, яке мусить нарешті зрозуміти, що наш національний ідеал може здійснитися тільки в безкомпромісній боротьбі з Росією. Цей дух дозволить нам також відновити перервану нитку нашої традиції, яка є традицією того часу, коли розгонова енергія народу досягала свого вершка, традицією 1709 року, підхопленою в наші часи всіма тими, хто зі зброєю в руці хотів її здійснити. Традицією не племени, не провінції, не суспільної верстви, не класи, але традицією п о л і т и ч н о ї н а ц і ї, якою мусимо стати, коли не хочемо наново пірнути в історичну Лету. Свідомі цього ідеалу, навіть повалені на землю, навіть під чоботом щасливого переможця — встанемо. Зрікаючись його — ніколи«/

Роман Зварич

Поетія · Проза

З ПОЕТИЧНОЇ ТВОРЧОСТИ ВОЛОДИМИРА КАПЛУНА

Володимир Каплун, Сеньйор СУМ, відомий в Аргентині громадський і сумівський діяч та виховник української молоді, яку радо приймає на своїй посілости біля міста Обери. Обдарований мистецьким хистом, він збагачує СУМ своїми віршованими творами та мистецьким оформленням свят, програм і друкованих випусків. З нагоди 85-ліття українських поселень в Аргентині Володимир Каплун присвятив своїх декілька віршованих творів, з яких два публікуємо в цьому числі »Авангарду«.

Володимир Каплун

*У 85-РІЧЧЯ ПОСЕЛЕННЯ
перших українців в Апостолес-Місіонес,
(Аргентина)*

*Вісімдесят п'ять літ тому,
як на землю цю червону,
поселенці приплили...
Були це всі наші люди,
що не дивлячись на труди, —
шукать долі в світ пішли...*

*Із возами, із плугами,
ще й з дрібними діточками
та з сльозами у очах, —
рідні села залишили
й ризикуючи — пустились
в далекий, незнаний шлях...*

*Можна собі уявити,
як прийшлося їм бідити
на оцїй, новій землі...
Чужий нарід, чужа мова
й дикі праліси довкола,
а в них — гади й звірі злі...*

*Та однак наша людина,
де лиш доля її кине, —
раду скрізь собі дає.
Й вони рук не закладали —
густий праліс корчували,
щоб »звити гніздо« своє...*

*Вони важко гарували
й лиш на Бога уповали,
в тих критичних початках
й, опанувавши природу, —
щедрого діждались плоду,
на освоєнних місцях.*

*Каторжна була робота, —
та був запал і охота
й завдяки прикметам тим, —
зчасом вони дороблялись
і зразком для інших стали, —
трудою, досвідом своїм.*

Згодом їхні діти й внуки
горнулися до науки,
свідомі ваги її,
мають »чакри« тут прекрасні,
всі підприємства власні,
школи та церкви свої.

Є священники, доктори,
інженери, професори
і гурток черниць-Сестер,
то ж тому тут, в Місіонес,
видно всюди в праці прогрес
й слідний добробут тепер.

Є вулиця »Україна«
й пам'ятник знатного Сина
української землі —
Співця Шевченка Тараса,
якого вік передчасно
обірвали москалі...

Хай живе Дух Його, великий, —
їх окрилює навіки
й віри в Правду додає,
щоб вони тим Духом жили
й щиро так, як Він — любили
все, що рідне і своє!!!

ОБЕРА ТА ЇЇ МАЙБУТНЄ

В Аргентині, в Місіонес,
де землі кругом червоні, —
замітніше одне з міст;
звичайно літ існує
й в найближчій часі плянує
значно збільшити свій ріст!..

Обера — це мальовнича —
перла цього пограниччя!...
Крала зелених лісів!...
Вона в очах росте, квітне,
а її майбутнє світле —
недалеких вже часів!...

Вона в повній розбудові!...
І ростуть дома чудові,
мов би по дощі — гриби...
Навіть годі зрахувати
всіх отих домів зачатих —
»предтеч« світлої доби!...

Це є місто туристичне,
а до того ж — естетичне;
терен хвилястий, гірський.
В нім: цукорні, ресторани
та готелі непогані,
що приїжджух ждуть людей...

Тут є й шкіл уваги вартих,
між котрими »Белля Арте«
й новий університет!
Все це — доказ, що наука,
а навіть мистецтво — штука, —
спрямували в гору лет!...

Скільки тут крамниць... варстатів
Усе можете дістати,
щоб лиш був в кишені »цент«...
До Обери з всіх-усюдів
приїздять все нові люди,
на постійно — не на мент!...

Тут же й Зінгера »емпреса«,
розгалужена чудесно
й омнібусів в неї — гук!...
Усі — вигідні, простори
й навіть не чути моторів,
як їх тустять в повний рух!...

В тім же місті підтропічному, —
живе низка груп етнічних,
що з'їхались з всіх сторін,
завдяки красі природи —
й живуть собі в мирі, згоді,
по вподобанні своїм...

Кожна з них — не є інертна.
в кожній-бо — власна церква,
своя школа та свій кльоб,
у котрих вони плакають
рідну мову і звичаї,
однак, — не вільні від згуб...

Є тут теж і наші люди,
що в часах злиденних, трудних,
тому кількадесять літ, —
землю прадідну лишили —
ї долі шукати приплили
В цей чужий, далекий світ...

Вони важко гарували
ї дикий праліс корчували,
в тих незавидних часах,
щоб опісля їхні діти —
вигідніше могли жити, —
улегшить їм життя шлях!...

Сьогодні їх діти й внуки —
не терплять вже горя, муки,
як колись було, — діди...
Мають вже значний дорібок,
не брак в них «мандьок», хліба
одним словом — гаразди!

Між ними є вже доктори,
інженери, професори
ї урядовці різних кляс...
є теж люди комерційні
та фахівці індустрийні. —
Тут працює час — для нас!...

Околиця це — чарівна!...
При вулиці Україна:
Обитель Василіян, —
(вісім гектарів із «гаком»!...)
Кругом пальми, квіття всяке,
а повітря, мов бальзам!...

Від Обителі цієї,
(двісті метрів лиш від неї) —
Катехиток Інститут. —
Василіян це заслуга,
що для людей і для Бога, —
дали почин всьому тут!

У низу, недалеченько, —
стойть пам'ятник Шевченка,
(при вулиці Свободи).
Вкруг пам'ятника поета —
»Україня Плязолета«
ї на ній — лити і дуби...

З боку Шевченка, направо, —
жандармерія державна
має базу свою тут...
Днем і ніччю, в будень, свято,
стійкові із автоматом, —
Кобзаря нам бережуть....

Справді є що подивляти, —
мов би рідне Підкарпаття —
красується Обера!...
При Обителі ж, на горбі, —
церква величнтя, що мов би
в Гошеві »Ясна Гора«...

А у церкві — (слід додати) —
Гошівська Христова Мати —
матиме приют теж свій...
Ї наші побожні миряни,
всіми святковими днями, —
слатимуть моління Її,

щоб Вона їм помагала,
від всіх лих охороняла,
як було в Ріднім Краю...
Вони ж будуть прославляти
Пресвяту Господню Матір
ї Заступницю свою!

ДОРОГИЙ ОБІД

(Жарт на одну дію)

Діють:

КОРНІЙ — молодий лікар

ЯРКО — його колега

ПАЦІЄНТКА

(Приймальня кімната лікаря, столик, крісла)

ЯРКО */заглядає у двері/*: Що сталося? Чого ти мене кликав?

КОРНІЙ: Заходь, заходь. Я знаю, що ти не маєш часу. Але ти мусиш знайти десять хвилин заради дуже важливої для нас обох зустрічі.

Я.: Повір мені, що я і півхвилини не маю вільної. Я готую доповідь про наш препарат.

К.: Саме тому я тебе й покликав. Ти знаєш, що наш препарат досі ще не був випробуваний на людях...

Я.: Бо поки його не схвалить комісія медичних експертів, закон забороняє призначати його пацієнтам.

К.: Це все так, це все правда. Тільки людина є людина. То ж і я не камінь. От і не втримався і приписав наш препарат одній пацієнтці.

Я.: Приписав наш препарат? Хіба ж це не ризик? Так можна в останню хвилину перекреслити всю нашу трирічну працю.

К.: Бачиш, бувають моменти, коли ми виходимо з-під контролю здорового глузду. Хтось написав про наші дослідження в пресі і люди стали тягнутися до мене, як до чародія.

Я.: То ти б пояснив їм, що не можеш іти проти закону.

К.: Думаєш, я не пояснював? Тільки ж тебе мучить твоя власна совість, коли ти відмовляєш, знаючи, що твій препарат дає такий блискучий ефект. А оце кілька днів тому до мене прийшла моя давня пацієнтка, і я не зміг їй відмовити.

Я.: Ти дав їй наш препарат?

К.: О, ні, не їй, а через неї — її чоловікові. От слухай, як це було. Приходить до мене ця пані у стані страшної депресії. Цікавлюся в чім річ? Вона і каже, що стоїть на грані самогубства. І коли я не подам їй допомогу, вона накладе на себе руки.

Я.: З якої рації?

К.: Бачиш, вона фактично дбає не про себе, а про свого чоловіка. Він став абсолютно байдужий до неї останнім часом. Моя пані випробувала усі засоби, щоб відновити його зацікавлення і все без жадних наслідків. «Коли-но ми взяли шлюб — каже вона — він був просто несамовитий. Прийшовши на обід, ви думаєте він сів за обідати? О,ні! Він хапав мене по-під руки і кружляв зі мною по хаті, як очманілий, перекидав меблі, здирав фіранки, а то і скатертину зі столу з усіма та-

рілками, і то все для того, щоб нарешті таки поцілувати... Тепер усе минулося... Посуд і меблі у хаті цілі... Я чула, що ви працюєте над препаратом відмолоджування. Коли ви мені не допоможете, я твердо надумала накласти на себе руки.

Я.: А ти й повірив? Жінки мають хист вигадувати всякі історії, щоб розчулити нашого брата.

К.: О, ні, голубе. Я, як не є, лікар і психолог. Моя пацієнтка була в такому стані, коли людина не завагається зробити рішучий крок.

Я.: І ти дав їй ліки?

К.: Бачиш, я не міг відмовити людині, знаючи, що у мене в шухляді лежить препарат, який вирятуює її від смерті. Я дав їй тільки один порошок, щоб вона вранці нишком всипала чоловікові до кави. І от сьогодні від неї телефон. Не знає, як мені віддячити. Зараз я чекаю на неї, щоб почути, який ефект мав наш препарат. І я хочу, щоб і ти був присутній тут, бо ж цей засіб — наш спільний винахід.

(Хтось стукає)

К.: Заходьте.

/Входить пацієнтка/

К.: Вітаю вас, п. Ясенська. Мій співробітник — Ярослав. П. Ясенська.

ПАЦІЄНТКА: Дуже, дуже приємно, докторе, тільки я думала, що ми будемо говорити з вами один на один.

К.: О, він і я — це все одно, як одна особа. Ми разом працювали над винайденням нашого препарату, і йому, як і мені, буде надзвичайно цікаво почути, яку дію справили ліки на вашого чоловіка.

П.: О, я не знаю, як вам і дякувати! Усе було, як і колись. І кружляння по залі, і перекидання стільців, і скатертину з тарілками на підлозі, і, нарешті, поцілунок, гарячий і несамовитий, як і колись. Я не зможу спокійно спати, докторе, поки я вам не віддячу.

К.: О, ви вже віддячили нам своєю розповіддю. Ви ж, десь, і не знаєте, що ваш чоловік — це перша людина, яка випробувала на собі наш новий препарат! Отож, це ми мусимо віддячити вам, а не ви нам.

П.: О, ні, ні. Я вже дістала свою нагороду.

Я.: Це зовсім не нагорода з нашого боку, п. Ясенська. Просто, ми відшкодуємо ваші збитки.

П.: Що ви маєте на увазі?

Я.: Ми повернемо вам вартість побитих меблів та посуду.

П.: */замислено, повагом/*: Навряд чи це потрібно. Я не думаю, що нас ще хоч раз пустять до того ресторану, де ми з ним обідали.

ЗА ҐРАТАМИ

/Із переживань українського революціонера/

II ЧАСТИНА (2)

»Мученики, неповинно потерпівші, кричать до нас з гробів своїх, вимагають помсти за їх кров і кличуть нас на оборону самих себе й своєї Батьківщини«

(Передрук з «Українського Слова» 1938 р.)

*Богдан ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
/«Історія Русов«/*

До моєї нової келії привели другого друга Н. Н. Ось тепер я починав новий, інший, ніж досі, спосіб життя; був між своїми.

Коли по всіх моїх пережиттях я вже дістався до загальної слідчої келії, мої численні товариші сиділи ще по карцерах, одиночках, без проходів, тортуровані поліцією, биті адміністрацією; щораз то нові приходили зі «світу» й з ними починали те саме робити, що зі мною досі. Треба було призадуматися над тим, як покласти край тому всьому. Голодівка не допомогла багато. Адміністрація все, що обіцяла нашому старості, за кілька тижнів відібрала, знаючи, що голодівки не повторимо, а по-друге бажала нас зламати морально. Отже треба було підняти нові методи боротьби, якими ми могли б шахувати адміністрацію, а самі не багато потерпіли б. Довго роздумував я, що тут нам чинити. Недалеко від моєї келії сидів наш новий провідник бл. п. Володимир Нидза, людина високої моральної вартости, хрустально чиста. Не тому, що «про мертвих тільки добре», але й за життя його я в тюрмі мав про нього цей самий погляд. Тому й підпорядковувався всім його наказам і написавши оцінку голодівки, вислав йому до апробати. Він призначив мене до проводу політв'язнів-націоналістів. За згодою провідника я обняв слідство в справі тих, що заломилися в час голодівки. Суд наш строго покарав усіх «страйкаломів», чи то завішуючи їх у правах членів на довгі місяці, чи накладавши карні голодівки, що їх вони мали маніфестаційно вести й перед адміністрацією заявляти, що вони голодують тому, щоб адміністрація знала, що в нас є карність.

Моя оцінка голодівки не мала щастя. Я писав її три рази на паперцях від курення. Уже готовий примірник впав при передачі до рук адміністрації. У часі писання мене «накрили» раз, але мені вдалося в останній секунді все знищити. І стражники відійшли з нічим, хоч за кілька днів, коли вже зловили переписаний примірник, робили мені «рапорт», як здогадному авторові, але тому, що не мали доказу, обійшлося тим разом без темниці.

Тимчасом у тюрмі відносини загострювалися. Адміністрація далі біла в'язнів, а поліція урядувала в судовій тюрмі, як у себе в поліційних арештах, а той ще гірше. Нестерпно було жити. Нашому провідникові заявила адміністрація, що взагалі з ним не будуть говорити.

* Псевдо теперішнього Голови Проводу ОУН Ярослава Стецька

Одного дня чую під келією крики: б'ють одного з друзів. Прискакую до дверей й кричу з усіх сил: »Не бий! Не бий! Моя келія кричить ціла. Кричить і вся тюрма: »Не бий! Не бий! На келію впадають стражники. Мене забирають. Аспірант-садист питає, чи я кричав. Кажу: так! Він здивувався, що я признався. — Чому? Заявляю, що коли вони мордують безборонних людей, то я мушу кричати. Грозить мені темницею й кайданами. Я йому відповів, що я вже це все пережив, отже мені не лячно. Нас усіх виводять із келії до холодної »камери«, розбирають до гола /дослівно/. Люта зима — стоїмо нагі коло вікон, вони ніби роблять коло нас ревізію.

Врешті вертаємося до келії. До речі, в цій »камері« /коло магазину/ змордували до нестями Д-ра О., — розібрали до нага, били його ланцюгами й ключами, доки не зомлів, опісля відчували водою й били далі, врешті нагого кинули до темниці на бетон...

У карцерах без плащів і покривал, без проходу і при ніякому опаленні сиділи другі друзі. За одне слово, сказане по-українськи, спали на долівках. Але всеж ніхто з них не хотів говорити по-польськи. »Шпіц-рута« аспіранта-садиста, кайдани на ногах у темниці, масакра стражників — це був »хліб насущний«.

Я важко захворів. Мене забрали до шпиталю. Страшний біль очей ночами не давав мені здрімати. Я майже нічого не бачив. Лежав у шпиталі. Тут випадок хотів, що стрінув я одного з друзів, що 16 днів держав голодівку, не знаючи, що вона перервана. Він силою кормлений пручався, а стражники навмисно його так наливали, що до легенів дісталось молоко. Важка операція й він ледве жив. Ледве я трохи прозрів, мене забрали назад до келії.

29.1 святкували ми »Крути« голодівкою. Заощаджені тим робом гроші ті, що одержували зі світа поміч, передавали на »Рідну Школу«. Крім того кожний із нас мав жовто-блакитну стрічку. 22.1. теж святкували. Загалом кожне національне свято ми святкували в тюрмі з зовнішніми ознаками /жовто-блакитні стяжки завжди в нас були/, а в роковини смерті Данилишина й Біласа, як і других героїв демонстративно не виходили ми на прохід; носили ми в цей день жовто-блакитну стяжку, перев'язану чорною. Провід УНПВ видав популярні реферати про дані Роковини. Окремим наказом доручив в назначеній годині ще й мовчанку усієї тюрми для вшанування пам'яті поляглих. Я певен, що ніде так урочисто не святковано наших великих днів, як у тюрмі. Коли було більше друзів у келії, то ще й спільна гутірка, розважання й т. д. мали особливе значення. Провід докладав теж усіх старань, щоб ідеологічно вишколювати людей. Ціла низка рефератів, опрацьована серед важких умовин — це був плід наших тюремних змагань для вишколу селянських хлопців.

А разом з цим треба було думати над найважливішою справою, над боротьбою з адміністрацією. Нагло вивезли сл. п. Нидзу — провід перебрав я, коли другі відмовилися. До нас дійшла глуха вістка, що касація друга Н. відкинена, кара смерті затверджена; його забрали на »келію смерті«, де жде на екзекуцію. Провід видав наступний наказ: кожного дня від 4-ої год. вранці мають націоналісти сторожити, а зокрема ті келії, вікна яких виходять на шпитальне подвір'я, мають пильно

дивитися, коли вестимуть засудженого на страту. Коли побачать, тоді ціла тюрма точніше націоналісти та їх симпатика сидітимуть при вікнах і супроводжатимуть засудженого співом: «Ще не вмерла...» й окликами: «Слава Україні! Хай живе Українська Національна Революція! Слава Героям!» Коли б до тюрми впала поліція й була масакра, то ми мусимо бути приготованими на все. З вікон не сходити!

Здається, більше, ніж два тижні чекали в смертній келії друзі на смерть. Нараз одного ранку до смертних келій ввійшли посіпаки. Засуджених вивели з нашої тюрми. Кару смерти замінено їм на досмертну тюрму.

Тоді вперше появилось було перше число нашого тюремного органу «Грати» за редакцією Щ. Та я не вважав можливим продовжувати в той час редагування періодичного органу, бо на перший плян виринула справа оборони перед терором адміністрації. Я рішився, як слідчий в'язень, перебрати на себе офіційний провід цієї боротьби та всю відповідальність за це. А покищо мусів я зорганізувати тюрму до боротьби; треба було налагодити зв'язки, встановити умовлені знаки/коди/ до писання й до стукання для всіх, для провідників келій, для членів проводу, для суду. Вся ця робота, як і налагодження чисто тюремних зв'язків /підшукування послугачів до передавання «грипсів», розвідування, де хто сидить, призначування провідників келій і відділів, поучування їх, писання рефератів, комунікатів, приказів, тощо/ забирала мені увесь час. В добавок із моєї келії забрали друга. Виринали багато справ, зв'язаних з нашою поставою до комуністів, які старалися втягти наших селянських хлопців, необзнайомих із тюремним життям до різних авантур.

Так, напр., комуністи проголосили акцію боротьби зі ставанням під час вечірньої й ранньої тюремної молитви. Це виглядає в той спосіб, що на коридорі співає одна келія в'язнів-послугачів молитву, а ціла тюрма має стояти спокійно. Досі під час тої молитви, хто хотів, стояв. А тепер прийшов наказ начальника тюрми, що всі мусять стояти. Я стояв завжди й подавляюча більшість націоналістів теж. Коли ж тепер прийшов наказ примусу, комуністи почали агітувати, щоб не ставали в'язні-посполиті, бо, мовляв, це є примус. Для мене було ясне одне: наказ цей нас не торкає, бо ми стояли перед тим під час молитви, отже я рішив не видавати свого окремого наказу, ані не зв'язуватися в цій справі з друзями, хіба що вони б спитали. І дійсно стук-стук допити. Питають друзі, що робити. Комуністи повели агітацію між злодіями й ці прилучуються до них, значить не будуть стояти. Справа стоїть так, що в деяких келіях усі злодії підуть за комуністами /самозрозуміло, комуністи — 80% жи-ди/, тільки націоналісти будуть стояти. Отже справа складна, бо комунарі демагогічно твердять, що ми помагаємо адміністрації, коли стоїмо до молитви. Я був свідомий, що злука зі злодіями є хвилевою: коли адміністрація погрозить, злодії затихнуть, а за ними — комунарі; а в тім є немислиме, щоб ми йшли під їх гаслом, хоч вони їх дуже зручно формулювали, мовляв, ми не є проти молитви, але проти примусу. Я видав наступний наказ: Друзі ні під ніякою умовою не сміють піти за демагогією комунарів; вони продовжують своє попереднє становище, стоять так, як стояли досі — до молитви; адміністрації заявляти, що несли стоять

до молитви, то не тому, що є таке зарядження начальника в'язниці, але тому, що націоналісти шанують релігійні почування других, будучи самі віруючими й робили це ще перед наказом.

Я написав ще ширше вияснення і другого дня, коли йшли ми на прохід, вкинув через «візитирку» до сусідніх келій із дорученням переписати в кількох примірниках і подати далі. Нас було тоді в тюрмі біля 250 націоналістів і нам вдалося так налагодити зв'язки, що не дивлячись на терор, все функціонувало як слід. Мої сподівання сповнилися: посполиті заломилися й почали стояти, комунарі ще якийсь час «бунтувалися», а потім пішли на угоду з адміністрацією, бо їм не хотілося закоштувати темниць чи карцерів, у яких вже місяцями сиділи наші. Взагалі з комуністами адміністрація поводитися багато легше, так само — поліція. Їх ніколи не тортуровано безсонністю, ніколи, задля «признання», не сиділи в карцерах і т. д., загалом ніхто з них не чув, що таке терор, що його стосували до нас.

Одного дня на нашому відділі знову крик, на коридорі б'ють одного з друзів. Починаємо кричати: «Не бий, не бий!» Я маю рапорт. Мені значує начальник тюрми, що він спровокує крики в той спосіб, що скаже на подвір'ї кричати стражникам: «Не бий», а коли тюрма підхопить, то він, маючи приготовану поліцію, зробить масакру за бунт. Це саме мені сказав аспірант. Начальник сказав це ще раз у моїй келії, коли я його витягнув на розмову в цій справі, щоб мати свідка на його погрози. Я дуже добре знав, що вони можуть зробити, але я теж знав, що це торкається передусім того, щоб відстрашити нас від усякої спроби боротися як-небудь. Тому я рішив тоді таке: поки не розпочали ми плянованої акції, крик — це була єдина оборона, бо тюрма находилася посеред міста, отже крики чують люди й світ; зате, коли зачнемо нашу широку акцію, в якій вживатимемо інші й більш успішні засоби оборони, треба буде заборонити крики, щоб не дати можливості адміністрації провокаціями звести нашу акцію на нівець.

Тим часом щораз важче жилося. Я не згадую вже про те, що часописів ані листів із дому ми взагалі не мали. Темниці, карцери, поліційні тортури тривали безпереривно, побої стражників на порядку дня, хворі націоналісти без найменшої опіки, у кайданах на бетоні днювали й ночували, без світла в карцерах і неопалених келіях, з заборonoю сидіти, /цілий день вони мусіли ходити/ і т. д., і т. д. Важка боротьба з цим, але вона мусіла прийти. Наладнавши все й підготовивши друзів на найгірше, я проголосив акцію націоналістів.

Я поділив акцію на три частини: 1/ внеможливити судові всяку працю; 2/ виступити проти адміністрації й внести хаос у її ригористичний порядок; 3/ розбурхати світ, батьків, оборонців і публічну українську опінію; 4/ внести фермент між посполитих в'язнів, а навіть, коли б вдалося, протиставити їх адміністрації.

З тою метою Провід УНПВ заборонив націоналістам тим, що находилися в слідстві, і тим, що мають мати розправу, складати які-небудь ззнання. Доручив я заявляти судові, що, як довго є терор у тюрмі, так довго ні один націоналіст не буде зізнавати ані в слідстві, ані в час розправи; на розправі доручив зізнавати тільки про пекло тюрми, і більш про ніщо. Ніяких протоколів поза тим, що торкається життя у

тормі та терору поліції, не підписувати ніяких листів з суду і не приймати.

Далі: не голитися, не виходити на прохід, пакунків, ні побачень із ніким, крім оборонців, не приймати. Вкінці: провід УНПВ доручив створити комітет із посполитих в'язнів-українців, які мали підготувати за стислими вказівками до акції всіх посполитих.

Я ввів степенування в методах, себто не примінювати їх від першого дня нараз, а вводити поступово. І так, найперше, щодругий день ми не виходили на прохід, опісля взагалі не виходили, на побачення не йшли й т. д.

В «Приказі» я подав моє прізвище, як відповідального за цілість боротьби, з приміткою, що акція може закінчитися тільки перемогою, про яку усно повідомлю друзів, тому хай не вірять ніяким провокаційним письмам, які може адміністрація видати. Коли б мене не стало, то я визначив наступника, про якого знало кількох друзів, і він тоді зголоситься як чеговий провідник.

В «Приказі» доручив друзям, щоб на випадок, коли «владза» буде відвідувати келії, говорили чого ми жадаємо з тим, що переговори й остаточне рішення виношу виключно я. А жадаємо, між іншим: 1/ знесення карцерів, як келій для в'язнів, і негайне звільнення всіх друзів із них, 2/ перестання тюремною адміністрацією побойів, 3/ перестання поліційних тортур, 4/ признання нашого провідника як офіційного представника українських націоналістів політв'язнів, який полагодує в імені всіх націоналістів усі справи з начальником в'язниці, 5/ політичні келії, 6/ українські книжки й газети, безкарне вживання української мови, 7/ усунення аспіранта-садиста зі становища заступника начальника в'язниці, 8/ усунення з відділів стражників-садистів, 9/ лікарська опіка, усунення венерично хворих із келій здорових людей; далі були численні жадання, що торкалися покращання тюремного побуту взагалі для всіх в'язнів, як харч, прохід і т. д., завдяки чому вдалося нам по 2 місяцях акції взяти всю тюрму — себто 1. 200 в'язнів, під наші накази.

Так зачалася зтяжна боротьба, що тривала цілі місяці.

Розпочинаючи її, я написав до начальника в'язниці письмо, в якому повідомляв, що за акцію націоналістів відповідаю я та нею кермую й що акція буде перервана щойно після виповнення всіх наших жадань. Одноразом я зголосився до рапорту-пертракції. Очевидно, начальник мене не вівзав. Зате прийшов аспірант і сказав, що я збожеволів, і що він відучить мене від таких зухвальств, та що начальник узагалі не буде зі мною говорити; а тим часом для мене є готова темниця...

Дні плили... Репресії тривали далі. Нас постановили зламати. Коли я знову був у моїй келії, — дав доручення писати адміністраційне письмо до прокуратури й водночас повідомив суд, що ми відмовляємося від зізнань аж до припинення терору. Я доручив при візитації келії говорити про все обширно прокураторові, і хоч він такий самий, як вони всі, але коли сотки людей буде йому говорити одне й те саме, то це продемонструє нашу силу й невгнутість.

Прийшов прокуратор. Коли наші один за одним йому рецитували жадання, він казав сміливіших кидати в карцер. Врешті прийшов він до моєї келії, а коли аспірант мене представив, як «бунтівника» цілої

тюрми, і прокуратор спитав, чи я маю ще щось сказати, як усі, я відповів, що я хочу взагалі з ним говорити в справі полагоди наших жадань. Він мені заявив, що він не може говорити зі мною, як із провідником в'язнів, бо реґулямін не знає ніяких політичних в'язнів, а тим менше їх провідників, а тільки можу я говорити про себе. Я сказав, що виступаю як представник понад 200 людей і реґулямін не змінить того факту, що цих 200 людей обдарували мене цим довір'ям і що акцію ліквідувати можу тільки я.

Прокуратор вилетів лютий на коридор.

Щоб унеможливити нам усяке порозуміння одного дня нас нагло перенесли на інший відділ, де вікна, крім ґрат, мали густі дротяні сітки. Перед тим нас до нага розбирали, все перешунували, щоб ми не змогли перенести зокрема ні куска олівця й т. д. Дротяні сітки мали унеможливити нам спускати й ловити »голоту« /шнурок із прив'язаним листом чи чимось іншим, переданим із одного поверха на другий/, але й на це ми нашли собі раду, робили з прутиків із мітли гачки й ними ловили »голоту«; а писали на паперцях до курення тютюну. Але згодом начальник заборонив паперці, а дозволив тільки тутки. Однак це довго не вдержалося, бо до туток потребували злодії машинок, а тому, що машинки бляшані й при бійці злодії поранили собі очі, отже вернули паперці.

Хоч нас розкинено по всіх усюдах, акція йшла далі. По важких трудах удалося знову наладати зв'язки з друзями. Тоді загострюємо акцію. Безуспішно. Я то в карцері, то в темниці. До мене заходить аспірант і покпиває собі з тої акції: »Но що ж там, пане старосто, коли нарешті програємо?« В одному з комунікатів про стан акції, підписаним УНПВ названо його святохрестним бандитом /він масакрував у тюрмі на Св. Хресті наших в'язнів/ — отже він питає, хто писав той комунікат. Я йому відповів, що в справі акції я пертрактую тільки з начальником, а не з ним.

Одного дня кличе мене аспірант і повідомляє, що начальник поїхав у відпустку, а він є урядуючим начальником і буде ліквідувати акцію — отже чого я хочу? Начальник приїжджає аж за 4 тижні. Важка ситуація. Але вороття немає. Я зажду на начальника. »Я зламаю вас силою!« Та ми маємо ще один атут: зворохобити всю тюрму. А з другого боку й суд хвилюється. Цей найважливіший атут у наших руках ми держимо кріпко. Вся судова машинерія стоїть.

Вже другий місяць друзі не виходять із келій. Нас силою гонять. Заковують у кайдани й стрижуть бороди і при цьому так закручують кайдани, що ноги вмлівають. Всіх мусять остригти, отже денно 10-15 людей адміністрація нас відставляє до стриження.

Тому, що наші добре держалися, а окрім того видвигали в своїх жаданнях справи, що торнали поліпшення загальних умовин у тюрмі, посполиті в'язні почали ставитися до нашої акції прихильно, а то й підносили голоси, що вони повинні за свої »права« теж заступатися. Я постановив скористати з цих настроїв. Доручив одному з друзів переорганізувати давній комітет посполитих в'язнів, написати обіжник до посполитих і вівзати до акції за покращання загальних умовин для всієї тюрми. Тут почали кириню комуністи. Вони хотіли за всяку ціну

диктувати комітетові посполитих; досі їм це легше вдавалося, бо ми зі своїм ідеалізмом не були зрозумілі, а їм з своїм шкурництвом йшло це дуже легко. Та всеж нам удалося перемогти тут комуну правом першенства в акції. Бо, як воно не було б, ми вже вели акцію два місяці й всі жадання, що їх посполиті тепер видвигали, ми з роз-мислом умістили вже давно, хоч і на кінець.

Коли появилися комунікати до посполитих, адміністрація вмить зорієнтувалася, в чому річ, і за всяку ціну намагалася зламати те все зараз. Карцери, темниці, побої, кайдани зустрічали кожного дня когось з наших. За говорення по-українськи була й далі кара темниці, взагалі в українській мові адміністрація ніяких писем не приймала, а усних жадань при рапортах не тільки що не узяглядноувала, але й карала за саме вживання української мови. Але ніхто не угнувся.

Аспірант візвав мене до своєї канцелярії й почав обіцувати поладу деяких справ. Уже давніше, не переговорюючи зі мною, звільнили частину наших товаришів з карцерів, в яких деякі сиділи по півроку й більше, а мене пшодовнік водив і здалека показував, що жалюзії вже зняли, отже вже мають денне світло ті, що ще остали. Я заявив, що частинні уступства нам не вистачають, ми хочемо мати виповнені усі жадання й заґарантовані словом начальника й прокурора, що це пенло не повториться більше. Вони не хотіли на це піти. Я стояв при своїйому.

Начальник не приїздив із відпустки. Аспірант рядив сам, як хотів. Я діставав розпачливі вістки зі світу. Мені казали перервати акцію, бо вона буде безуспішною; батьки деяких друзів прямо просили, щоб я дав спокій. Що більше, переказували, що ми не тільки програємо, але ще всі слідчі в'язні не будуть мати врахованого слідчого арешту; усіх порозкидають по найгірших тюрмах Польщі поодинокю; крім того «сипачі» хочуть відкликати зізнання, а провід УНПВ заборонаю зізнавати, унеможлиблює їм це.

Мене огорнули прикрі настрої. Сиджу фізично вичерпаний у келії. Впускають в'язня-секретаря відділового й він починає мене намовляти, щоб я припинив акцію, бо це безцільне. По його відході, як завжди, стражники й пшодовніки мене далі переконують, що це безглуздя ставити такі жадання, що я їх подав і т. д. Переконували, грозили, жадали, щоб я перервав акцію. Ні! — відповів я.

Аспірант, одержавши мою відповідь, доручив стражникові цього ж дня забрати мене до темниці й пішов. Заки ще мене забрали, я підійшов до стіни й застукав такий наказ: акцію тримати далі; чергове загострення, з ніякими справами до аспіранта не звертатися взагалі, бойкотувати його; переказати на світ, що акцію держимо до кінця; я відходжу до темниці; мене заступає Н. Нічого не змінюю.

З темниці мене перенесено до карцеру, де замкнені жалюзії створювали таку темряву, як у темничому льосі. Що тут дальше робити? Світ вимагає закінчення, а це значить програти з усіма наслідками поразки. Знов же, коли не перерву, грозять тим, що всі слідчі в'язні не будуть мати зарахованого часу слідства, а деякі сиділи вже по два роки! Ще й до того «сипачі» ніби хочуть відкликати деякі шкідливі зізнання. Довгі дні й ночі в цьому мойому новому карцері роздумував

я над цим усім: я вже рішив нічого не змінювати й вести акцію далі. Коли витримаємо, тоді все буде в порядку; коли ж перервемо, то терор ще більше скріпиться; а коли суд знайде претекст до незачислення слідчої тюрми, то й без цього не зарахує. Відпір теророві мусимо дати, хоч би в ім'я нашої честі. А втім, я вірив у перемогу.

Одного дня послугач відхилив жалюзію й увечорі я почав свистати нашим кодом: »Тут Н. Н...« Робив це тому, бо адміністрація, щоб унеможливити мені порозуміння з в'язнями, опорожнила надо мною /карцери в партері/, так, що я залізши на піч, безуспішно гримав патиком від мітли в стелю. Зате на мій свист одержав відповідь. Біля опорожненої келії була келія з в'язнями, де сиділа одна товаришка. Я засвистав їй, щоб ішла в кут своєї келії, бо буду стукати. Я видрапався на піч. Взяв бляшане горня з водою, і, наслухуючи, вистукав жіночому відділові дальші доручення, яких я не міг скорше передати, бо нас перенесли до іншого будинку. Вона зараз перестукала далі. Наступного дня жіночий відділ стосував ті самі методи, що мужеський.

Я мав кілька паперців і графіт олівця — добре схований. Коли послугач /українець/ відхилив мені жалюзію, вдрапавшись на вікно, я написав при проблісках світла наказ наступного змісту: »Всі в'язні посполиті починають акцію за їх права; методи: не виходити на прохід, не голитися, не приймати пакунків; по 6-ьох днях не приймати демонстраційно одного обіду дня, чергового дня — вечері, опісля два дні приймати все, а відтак знову — раз обіду, раз вечері; аспіранта бойкотувати, зн. ніхто не пишеться до нього до рапорту; на побачення посполиті йдуть, і хай снажуть, що тут є мордівня й хай роблять їхні батьки рух у адвокатів. Далі вичислив я жадання посполитих в'язнів, що торкають поліпшення побуту в тюрмі, заперестання побоїв, харчу, світла, проходів і т. д. Гріпса передав я через посполитих в'язнів, які мали прохід біля мого карцеру. Наступного дня друзі розліпили по всіх келіях комунікати в справі акції всіх в'язнів. Аспірант спитав мене як я видав чергове зарядження, коли я ізольований. Я відмовився відповідати. Бачучи безуспішність мого замкнення в карцері, мене перенесли на відділ.

Акція всіх в'язнів починалася. Комуністи, як звичайно, почали «ириню. Видали свої «окулярнік» за підписом «Зажонду комуни» і «Комітету вензньов посполитих», в яких доручали крики на випадок побоїв адміністрацією. Провід негайно вислав контр-комунікат по келіях. Я рішуче заборонив які-небудь крики в часі акції усіх в'язнів, бо це дасть претекст до масакри. В часі акції треба мовчати, бо адміністрація має тоді плян ліквідації акції; що інше є в час принагідних виступів, але тепер аспірант ждав нагоди до масакри.

Одного дня аспірант спровадив поліцію до тюрми. Він і стражники, як звичайно, почали бити когось із в'язнів. Цей почав кричати. Стражники б'ють далі; комуністи в надії, що поліція буде масакрувати нас за нашу акцію, кричать собі; аспірант стріляє з револьверу. Як тільки почув я крик, вискочив на вікно й почав кричати до в'язнів: »Мовчіть, бо це провокація аспіранта«. та це не допомогло, бо з вартівні вже бігла поліція. Вривається до келії. Масакра. Вереск, зойк, пекло. На жіночому відділі б'ють навіть наших товаришок, безборонних жінок. На карному відділі б'ють друзів. Келію за келією масакрують.

Наука · Культура · Мистецтво

Михайло Нечитайло-Андрієнко

**МИХАЙЛО
НЕЧИТАЙЛО-
АНДРІЄНКО**

Володимир Попович.

В «Авангарді» ч.4 за 1970 рік ми писали про життя й творчість Михайла Андрієнко, поміщуючи чотири репродукції його картин з раннього періоду.

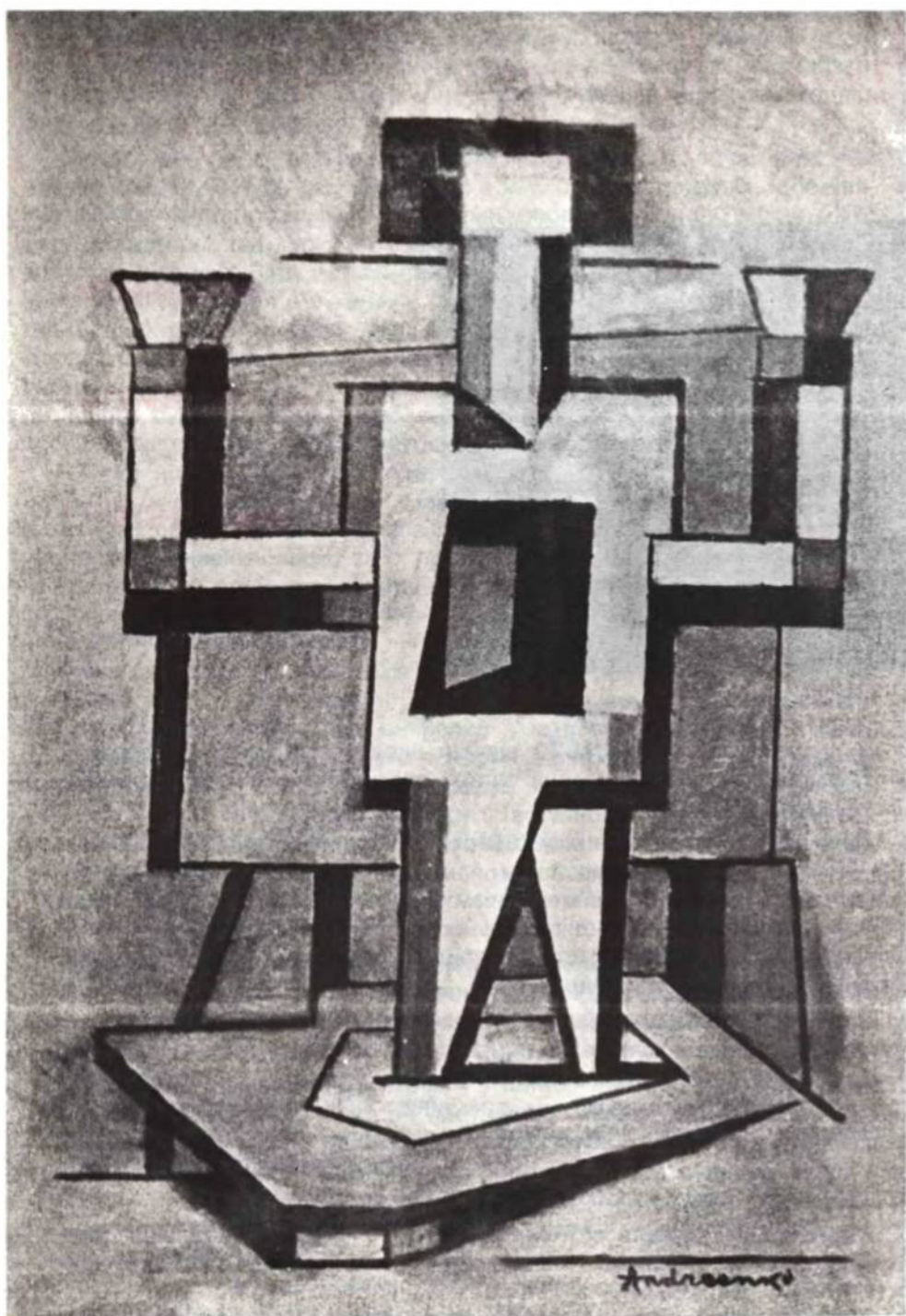
Доживши до глибокого віку /88 років/, Андрієнко помер 12 листопада 1982 року в Парижі. З його смертю зійшов у могилу останній представник українського модернізму початку нашого століття, один із ряду таких визначних індивідуальностей як Олександр Архипенко, Олександра Григорович-Екстер, Давид Бурлюк, Анатоль Петрицький, Василь Єрмилов і Володимир Татлін.

Про період кубізму й конструктивізму в західно-європейському мистецтві існує вже величезна література з розкішними монографіями.

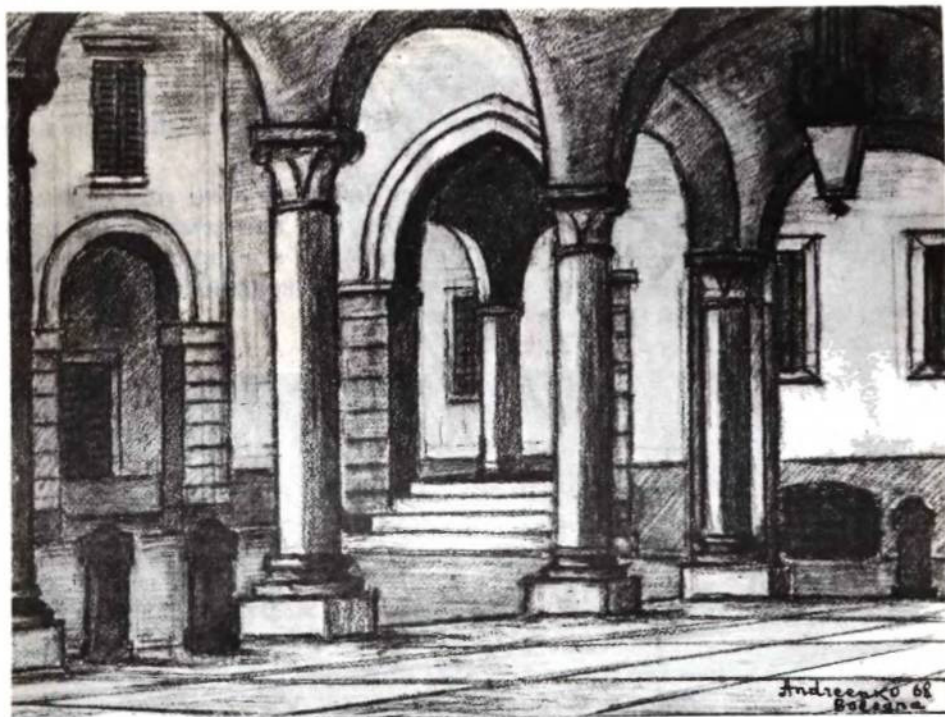
Коли йде мова про цей період у нашому мистецтві, то ми досі не маємо окремих друкованих праць і тому не диво, що деякі чужі автори зачисляють українських авангардних малярів до російського мистецтва. /Така плутанина триватиме доти, доки українці не видадуть солідних праць чужими мовами про своє мистецтво/.

Як було вже сказано в «Авангарді» з 1970 року, мистецька творчість Андрієнко є велика й багатогранна — почавши від кубізму, конструктивізму, сюрреалізму аж по реалізм і абстракціонізм.

Кожний із цих періодів відзначається творами високого естетичного рівня, якими Андрієнко вніс цінний і оригінальний вклад до українського й світового мистецтва, і не можна сказати, щоб котрийсь із них був важніший чи менше важний.

«Маляр» — олія, 1972-73

«Большонія», аквареля, 1968.

Що іншого є з тимчасовою модою в мистецтві. На заході існує в кожному часі мода й попит на котрийсь минулий, або давньоминулий напрям чи стиль і коли така мода настане, тоді колекціонери, а навіть і більшість мистецтвознавців побиваються за модними у даний час творами, залишаючи поза увагою інші стилі й періоди.

Наприклад, тепер колекціонери шукають творів з періоду кубізму й конструктивізму, бо ці стилі стали вже «клясичними» з упорядкованою історією й усталеними вартостями. Тому то картини Андрієнка з цих періодів розійшлися скоро й попали до музеїв та приватних збірок /дві олії з 1924 року є в Музею модерного мистецтва в Парижі /Бобурґ/, а дві олії з 1922 року в інших французьких музеях/.

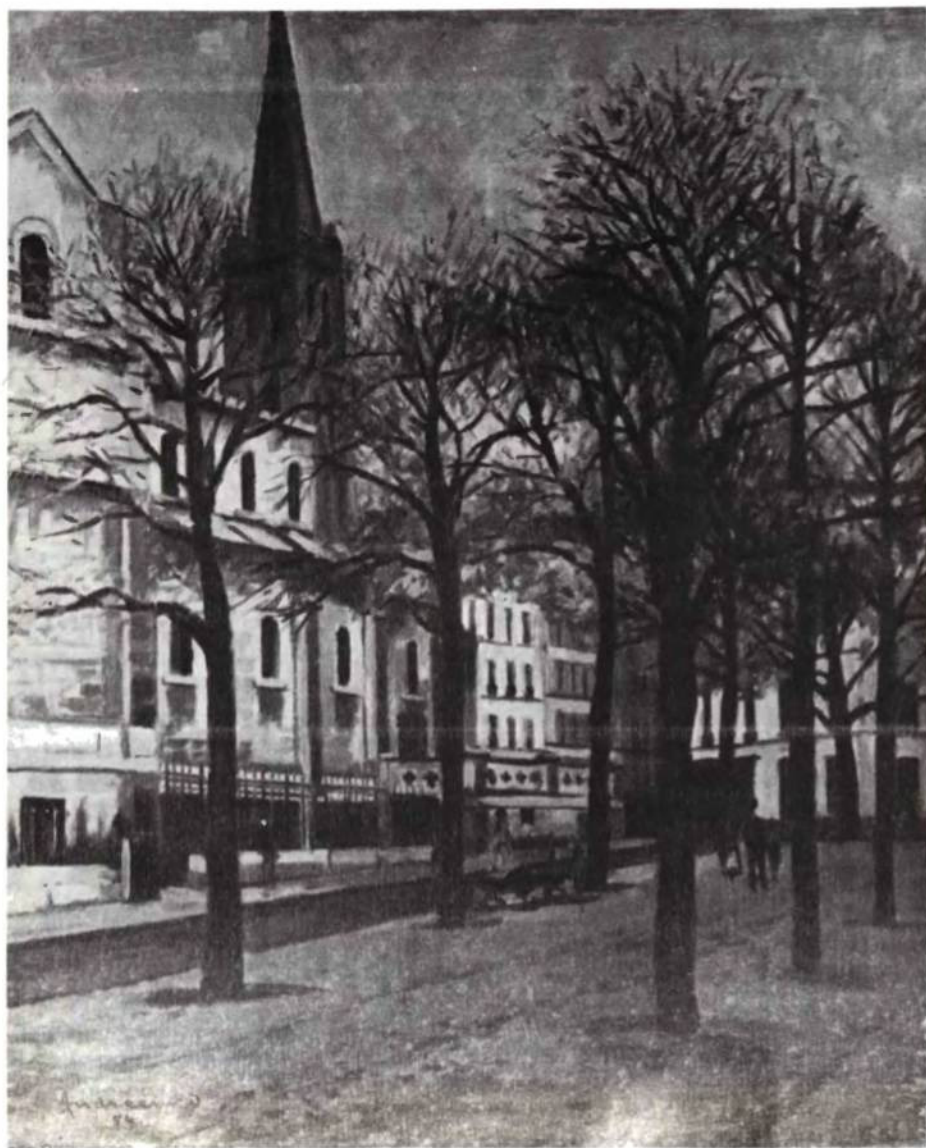
Від якогось часу є також мода на проєкти театральних декорацій і костюмів з початку ХХ ст. і чимало таких малюнків Андрієнка опинилося в одній великій збірці театального мистецтва в Америці.

Та моди постійно міняються /їх витворюють, звичайно, власники великих мистецьких галерій/ і не знати, що будуть шукати колекціонери завтра?

Та як би воно не було, твори високої мистецької якості, а такими є праці Андрієнка, завжди будуть мати свою вартість, не зважаючи на переходові й змінливі смаки, захоплення чи на спекулянтську кон'юнктуру.

Андрієнко, проживши в Парижі близько 60 років, намалював багато паризьких краєвидів і то здебільша таких діляниць, котрі сьогодні вже не існують, бо їх перебудували на модерні квартали, так, що на картинах Андрієнка «живе» старий Париж, якого в дійсності вже немає.

Треба знати, що Андрієнко відтворив на полотні не тільки вигляд гарних і характеристичних закутків міста, але він зумів прекрасно зобразити типову паризьку атмосферу, настрої, кольорит і то в різні пори року, особливо в осені і зимою. З його краєвидів пізнати відразу, що це Париж, а не якесь інше місто.

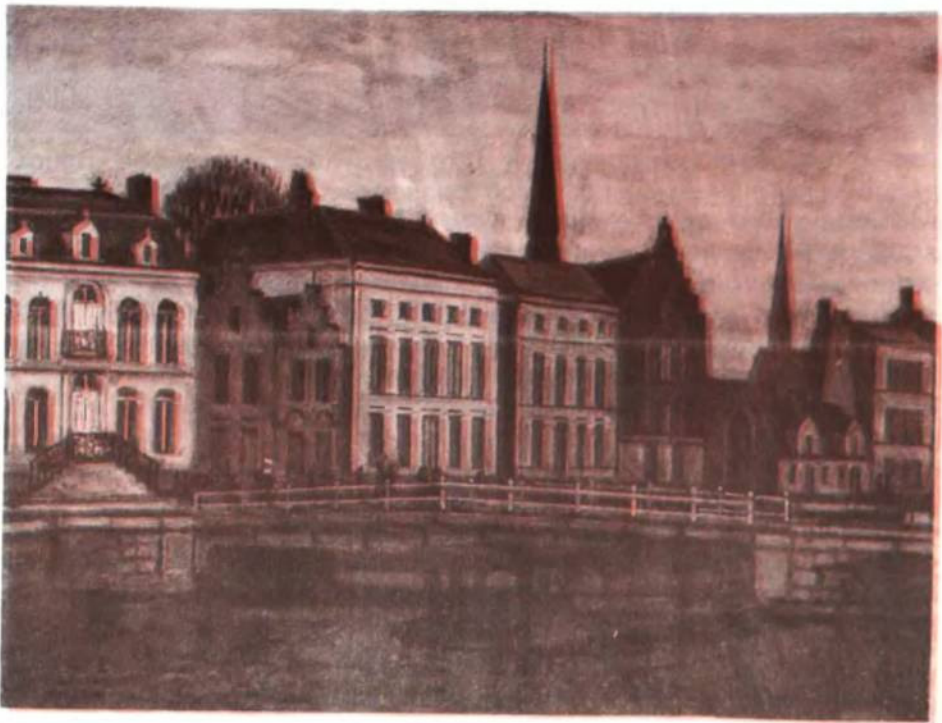

Церква у Вожірар, Франція, 1954.

**Студія народної
ноші, 1930**

Андрієнко намалював також серії картин на тему щоденного побуту столиці Франції — з її вуличними торгами, мандрівними музикантами, гандлярами, багатолюдні кermеси, транспорт, жінок з дітьми в парках і скверах, широкі алеї і т. п. — ці образи творять немов би своєрідний ілюстрований літопис Парижу половини ХХ ст., літопис змальований з великим ліризмом та з невідробленою автентичністю.

Місто Брюж, Бельгія, олія 1968.

Діти в старому замку, 1972

Надзвичайно цікавий є теж абстрактний період Андрієнко /роки 1956-1978/. Він є помітний тим, що картини не є чисто декоративними композиціями з більш чи менш вдалою гармонією форм і барв, лише кожна з них порушує якусь конкретну малярську проблему, як наприклад, новий спосіб відтворити перспективу, намалювати уявні простори, віддати рух матерії, космічних хвиль, зобразити речі, які існують в природі, але їх не видно голим оком, створити форми, яких нема на світі.

Андрієнко потрапив представити абстрактними формами типові риси деяких професій чи характеристику людських вдач, він намалював серію картин на тему роботів та автоматизації техніки, присвячував увагу сучасним темам і винаходам, не виходячи при тому поза границі чистого малярства, як це деколи можна побачити в працях сучасних мистців-модерністів.

Тому то абстрактний період Андрієнко не піде в забуття, бо він є свідомством і вислідом інтелектуальних пошуків та розв'язок різних малярських проблем і тим самим вносить щось нового й оригінального до світового мистецького досвіду.

Закінчення на стор. 295

Виховники

Дм. Донцов

ЄДИНЕ, ЩО Є НА ПОТРЕБУ

(2)

Що таке сила характеру?

Це значить д б а т и з а с п р а в у, н е з а с е б е. За те, щоб дати мата, а не, щоб стратити найменше »хлопців«. Коли лордові Кіченерові донесли, що, післаний для розсадження одної гори транспорт динаміту вилетів в повітря разом з поручником, що його провадив, Кіченер запитав: »Скільки отже матеріялу ви ще потребуєте? Він зареагував інакше, аніж реагувала до недавна ще наша преса на червоний терор за Збручем; для якої безумством був навіть протест проти терору, бо стільки хат піде ще з димом, стільки буде нових жертв... »Гуманність — казав Айнзідель, — не коштує нічого, а звільняє нас від усіх тяжких зобов'язань думки і чину.« Гуманність — це оправдання для лінивства думки, для безхарактерности. Оскільки знаю — не збудовано нею досі жадної держави.

Що є сила характеру?

Це уміння в о л о д і т и с о б о ю. Хто читав колись про кораблі-пастки під час великої війни — той знає, що то значить — панувати над собою. Той знає про це, хто читав про подвиги «Farnborough», воєнного корабля, укритого під прапором торговельного, завданням якого було підставляти свої боки торпедам німецьких »У-ботів«, аби, звабивши їх до себе, затопити схованими гарматами... Той знає, скільки нелюдсько-зимної крові треба мати, аби з знищеним мотором, поламаними щоглами, напівперебитою залогою — ждати безчинно підходу ворога, чекаючи його, або смерти, коли одна хвилина денервації коштує життя... Панувати над собою — це не, як варвар, з якого сміявся Демостен, а який в бійці лише хапається за ударене місце, не здібний »вчитати грозячий удар з очей противника, нездібний заслонитися заздалегідь від нападу«... Це з зимною кров'ю — вміти орієнтуватися, звідки прийде найближчий удар, це — вміти передбачати тяги противника і їм запобігти, як Японці в ніч розпочаття війни в Порт-Артурськiм рейді, як Нельсон під Копенгаґою. А всі вони, особливо англійці, могли доконати цього тому, що змалку тренувалися в силі характеру, вчилися розраховувати далекосяглість своїх поступків, силу своїх рухів та прецізійність — передусім в спорті і в змаганню.

Що є сила характеру?

Це, нарешті, уміти д и в и т и с я н а ж и т т я, я к н а г р у; не бути по-хамськи втішеним по виграній, і по-хамськи пригнобленим по програній, завше всяку небезпеку сміхом зустрічати... Прикладом цього мужнього відношення до сваволі долі служить упокорена, але

сильна духом. Німеччина. Недавно в Стокгольмі відбулося торжество вручення нобелівської нагороди останньому лавреатові, німецькому письменникові Томасові Манові. В своїй відповіді Ман дякував за відзначення не своє, а в його особі — генія німецького народу. Його мовчазний героїзм, що не скаржиться і не просить ласки, символізує Ман в постаті Св. Севастіяна, юнака, прив'язаного до стовпа, цілого простромленого списами й мечами, і усміненого. »Німеччина, говорив Ман, через свою повоєнну поезію... зберегла свою честь: політично, бо не запалася в анархію терпіння, бо зберегла свою державу, і духово, бо здолала східну засаду терпіння сполучити з західною засадою форми, знаходячи в самому болю — красу! Красу, скажу я, глуму над даремними зусиллями противника, красу афірмації життя, не зважаючи ні на що, красу піднесення ідеї над тваринний біль, красу вірності свому Богові до кінця — є запорука воскресення... Не тільки одиниць, а й народів.

Що є сила характеру?

Це є наставлення душі, оспіване в однім сильнім вірші Редярда Кіплінґа, який я, не поет, віддаю прозою:

»Коли ти можеш бачити зруйноване діло цілого свого життя,

*І без слів взятися будувати його наново,
Або за одним ударом — стратити виграну сотки партій
Без жадного порушення і без одного зітхання...*

*Коли ти можеш бути коханком, не шалюючи з любови,
Коли ти можеш бути сильним, не перестаючи бути
ніжним...*

*Коли ти можеш любити всіх приятелів як братів, але
так, щоб ніхто з них не був в с і м для тебе,
Коли ти вмієш розважати, спостерігати й пізнавати,
Не стаючи ніколи скептиком, або руйніником,
Мріяти, та не даючи твоїй мрії стати твоїм паном...
Коли ти потрапиш бути суворим, не впадаючи ніколи в
лють,*

*Коли ти вмієш бути відважним, а ніколи безрозсудним,
Коли ти вмієш бути добрим, коли ти вмієш бути мудрим,
Не будучи моралізатором, ні педантом,
Якщо ти вмієш зберегти свою відвагу і не стратити
голови, коли всі інші довкола тратять її, —*

*Тоді князі, боги, щастя і перемога, стануть на віки
твоїми вірними рабами,*

Тоді ти станеш людською...«

А з людей, не з ганчірок чи опудал, складається нація. Хто не виховає людини, не виховає народу. Твори Кіплінґа, каже критик французький Бріон, більш допомогли при затяганню охотників до британської армії в Індії, аніж обіцянки вербункових капралів. Бо не капралами, не зовнішня принука, не мус, викували англійську націю, лише Кіплінґи, які прищеплювали молоді смак пригод, життя, повного небез-

пек на далєких шляхах, за далєними морями. Хто виховував характер Британця, творив Велику Британію.

Хто викаже силу характеру в дрібнім, викаже її й у великім. Витривалий в щоденнім житті, буде витривалим і тоді, коли доля поставить його в становище Клемансо... Хто вміє «бути готовим» в щоденнім житті, той буде ним і тоді, коли стане Черчілем. Хто в малих справах ставить на своєму, той не злякається перешкод і в великих, як Лютер, який готовий був їхати на диспуту з противниками, хоч рідко ті диспути кінчилися в його часи, хоч би, казав він, стріли його там стільки тисяч чортів, скільки було черепиць на дахах у Вормсі... Твердо йти своєю життєвою дорогою може тільки нація людей великих характерів. Безхарактерна суспільність, навіть при сприяючих обставинах, навіть при чужій допомозі, не творить нічого. Завше перекидатиметься від завади до розпачі, тратитиме голову по перших невдачах, переоцінюватиме силу перешкоди, а не довір'ятиме власній, хоч би й як «свідома» була свого «ідеалу»... Вашингтон, О'Коннелль не мали спершу своєї «свідомості»: обидва були довгий час патріотами метрополії. Але їх характер, витривалість іти раз обраним шляхом до найдальших конвенцій, почуття чести, упертість, помогли їм довершити їх діло (про яке спершу навіть не думали) в становищі, в якому «свідомі» відразу свого «ідеалу» безхарактерники стараються його вихитрувати, вижебрати, вичарувати, або вимолити, щоби наприкінці зрадити... Сама свідомість не поможе, ні сам запал. Великі речі стоять у цім світі твердими характерами, бо й світ це не є м'який.

Говорять нераз у нас про «гармонію» у вихованню: що, мовляв, треба «гармонійно» розвивати всі спосібності — не лиш характер, але й свідомість, силу волі знання і ін. Але казати таке — значить казати забагато і — нічого: *Qui trop embrasse, mal étreint* (хто забагато обіймає — мало стискає. Бо казати, що треба розвивати всі здібності душі — це програма для нас, для наших внуків і для прадідів це — загальник. Нам же треба звернути увагу на те, що — в д а н і й х в и л и н і історичній — є на потребу. А цим, безперечно, є передусім виховання твердих характерів. Розум може кермувати нашою енергією, але не створити її. Життя є динамічне. Робимо його доцільним, даючи ідеальний напрямок його енергіям, але сама енергія є ірраціональна і жадним знанням не покликає її до життя. Коли ви занадто загналися в один бік, тільки наглий і сильний зворот в інший бік поставить вас на належний шлях, не шукання «гармонії»...

Коли я над цєю темою думаю, спеціально згадую пласт. Бо чи ж всі перелічені тут складові частини поняття «характер», чи їх не плекає пласт — вірність ідеї і країні, витривалість, певність себе, внутрішню дисципліну, вміння бути завше готовим, почуття чести, катехізм успіху, замилювання до просторів, шукання пригод і сміх в обличчі небезпеки? Це ж і є те наставлення душі, без якого немає великих характерів, ні великих спільнот, ні великих задумів. Власне цей душевний гарт скорше, ніж книжкою, виховається фізичними вправами і вихованням. З початку XIX віку жив і діяв в Англії Томас Арнольд, піонер спортивного руху і фізичної культури. Його спершу поборожували і викпивали, дітей забирали з коледжів, де не вчилися, лише спортувати. Та ху, що, започаткований ним рух поширився в Англії і на континенті, а одні фран-

цуз писав про Арнольда, що він мав величезний вплив на зріст і силу ... характеру Англієця? — ні, британської імперії.

Хто гартує тіло, гартує душу, а моральний гарт і характерність — це фундамент сильної нації. Паскаль казав: »Спершу вправляйтеся, а віра прийде сама собою«, а Гнат Льюйоля уважав зовнішні вправи за засіб для збудження відповідних почувань... Є анекдот про славного журналіста Жірдена, який дістав візиту одного політичного противника, що прийшов з наміром допровадити справу до поєдинку. Але Жірденом, по тім, як забив другого свого противника Кареля, постановив більше не поєдинкувати. Бачучи подражнення гостя, він відмовився говорити з ним, аж той не сів в запропонований йому вигідний фотель. Коли це сталося, розмова прийняла лагідний перебіг і скінчилася добре. Чи ж можна було гніватися, затопившись в м'ягкому фотелі? Був би це завеликий контраст між станом душі і положенням, несприятливим для виявлення гвалтовних почувань! Такий контраст суперечить людській вдачі... А навів я цей анекдот на те, щоб збудити рефлексії: чи не винна в наших життєвих невдачах обставина, що занадто призвичаювали ми досі молодь до м'яких фотелів, до теплих посад і вигідного життя, до м'якого кімнатного виховання, несприятливого для виявлення сильних почувань, і — кажу просто — до формування сильних характерів? Чи не виховає ці характери скорше пласт (при належнім проводі), який вириває молодь з душного покою, який сталить зір, кріпить м'язи, гартує волю!

Скажуть, чи ж не є в цім щось зневажливе для душі, викликати чисто механічними штучними способами — бажаний стан душі? Ні! Бо є глибший зміст в такому вихованні. Воно вказує, що нове ставлення душі не вичитується лиш з книжок, що аби засвоїти ідеї нового морального гарту, треба ними жити, цілим єством, мати їх в кожному фібрі тіла, в крові. Лише тоді будуть вони не чужорідним тілом, що випаде при першій стрясенню, а органічною частиною нашого »Я«.

Та чи ж це не є утопія? — прищепити отой моральний гарт нашій нації? Ми ж такі ніжні, такі чулі, такі бідні... Чи не читали ми недавно в однім емігрантським журналі, що претендує на виключне право оборони нашої ідеї: нарікання, що шириться, мовляв, у нас думка, »ніби історію роблять сильні одиниці, які вміють сильно хотіти, а те, чого хотять, запроваджують, не оглядаючись на способи запровадження... Помилковість цих думок наявна... З двох воль сильніша є та, що вміє зробити по-своєму, без насильства. Найкращі бажання, доконані насильством — є злом«... Навів я ці слова не на те, щоб з ними полемізувати, лиш, щоб показати, скільки є ще серед нас цих »фотельних« людей, яких ніколи ніщо нічого не нр'ячить, сих теплярних діячів, вихованих в кабінетах царських канцелярій, цих »футлярних« людей з психікою вічного »есефа« (сафандулі), ні теплих, ні горячих, мандрівних духів запалої в безвість доби. Щоби показати, як тяжка буде боротьба з одідиченою безхарактерністю.

Але не безнадійна!

Одні навички можна замінити на інші, нераз протягом одної лиш генерації. Чому б це не було можливе серед людей, коли це є можливе

в природі? Знана річ, напр., що в Новій Зеландії водяться папуги, які з вегетеріанців стали споживачами баранячого сала від того часу, як до Австралії спроваджено овець з Європи. Знані експерименти, коли вихований змалку в товаристві крука голуб став м'ясожером. Там, де на заваді не стоять фізіологічні причини, такі метаморфози може довершити свідома людська воля. Досвід показує, що деякі птахи не розділяються з готовим почуванням ворожості до гатунку, (*homo sapiens*), який витереблює їх рід, що ця ворожість прищеплюється їм щойно вихованням, родичами, які передають молодим, нагромадженій мільйонами літ, досвід незчислимих поколінь далених предків, передають емоції, інстинкт створіння — диких і вільних, що гордять хоч би золотою кліткою.

Довгі століття знищили у нас не один здоровий інстинкт, зробили з колишніх степових піратів — кліткових цвірінкайлів, які ревуть та стогнуть і ридають над своєю долею безталанною та, як той фотельний есеф над тим, що в житті треба вміти хотіти. Довгі віки зробили з колишньої хижацької Варяжчини — травоїдів, які забули навіть про інстинкт елементарної самоохорони, зі степових торпанів — коней циркових, уїзжуваних блазнями.

І щойно недавно зачали ми знова думати про часи, коли було інакше; про добу безжурного завзяття, стоїчного гумору і вдач, які ломилися, та не гнулися; про добу, коли не стали ще загальнопринятими чеснотами чесноти пса в буді; коли панували інші ті, які я обняв словом «характер». Коли тверді були люди в замірах, тверді в думках, тверді в поступованню, тверді у вірі, в почуванні, в чині.

(закінчення з стор. 290)

Очевидно, що Андрієнко і на абстрактному періоді не зупинився, він уважав, що не можна «продувати» картин серіями в якомусь одному стилі, що його маляр добре опанував; справжній мистець повинен постійно шукати нових форм і нових висловів, мусить бути творчо активним ціле своє життя. Тому то в останніх роках Андрієнко перейшов до предметного малярства, але це не був поворот до попередніх постімпресіоністичних краєвидів чи портретів, тепер він творив композиції зі стилізованими людськими фігурами, зображеними в сильно спрощених формах. У цьому новому напрямі він використав творчо досвід із попередніх етапів, головню з конструктивізму, а не пішов легким шляхом фотографічного реалізму з неперсональним наслідуванням природи чи моделю, як це тепер можна побачити в багатьох малярів.

На цьому найновішому етапі закінчилася малярська діяльність Андрієнко в 1978 році через цілковиту втрату зору, що було життєвою трагедією мистця.

Шкода, що українці на еміграції не спромоглися на створення фахово ведених музеїв мистецтва /започаткована патріархом Йосифом Сліпим музейна збірка в Римі не знайшла серед найближчого оточення Засновника ні зрозуміння, ні піддержки й цей музей, на жаль, дальше не розбудовується/, в яких можна б було показати своїм і чужим найкращі осяги наших майстрів, серед яких почесне місце зайняв би Михайло Нечитайло-Андрієнко.

Суспільники

Євген Чолій
Монтреаль, Канада

СУМ: 35 РОКІВ МИНУЛО — І ЩО ДАЛІ?

Спілка Української Молоді буде виховувати українську молодь на свідомих українських націоналістів, базуючись на морально-етичних принципах християнства та на державницьких ідеалах. Або... жодного «далі» не буде! Одна річ є певна — а саме, що майбутнє Спілки Української Молоді залежить від сьогоднішніх дружинників і сеньйорів. Іншими словами — «далі» залежить від нині і від нас.

Як далі наші юнаки будуть вважати, що синя краватка дружинника означає кінець діяльності в СУМ, а наші сеньйори махнуть рукою, кажучи, що вони вже своє відслужили і чекають, щоб сьогоднішня молодь своє знання показала, то не буде жодного «далі». СУМ помаленько завмре! Мене аж морозить, як я ті слова вимовляю, але ми не можемо ігнорувати показчиків нашої слабости і себе обдурювати, що все було, є, і напевно буде гаразд.

В декого існує певність, що все знайдуться люди, які будуть працювати в Спілці і тому СУМ все якось «буде існувати». Інші, на жаль, не дбають чи СУМ буде існувати, чи ні. Ще інші є все майже готові включитися в працю, але, «мають ще перед собою деякі важливі справи до полагодження, тоді, за рік, два, напевно включаться до праці». Скільки разів ви чули такі оправдання?

Від старшого юнака: «Я мушу вчитися. Тільки закінчу школу і буду могли працювати в СУМ».

Від дружинника: «Я щойно закінчив школу, шукаю за працею. Мушу перше поладити свої турботи, а тоді буду займатися сумівськими справами». Або: «Я щойно знайшов працю. Тепер мушу забезпечитися в праці. Зрозумійте мене. Як тільки стану на ноги, тоді буду активним дружинником».

Старші дружинники кажуть, що не можуть включатися в працю, бо мають малі діти. Інші оправдовуються, що вони дуже мало знають про СУМ і тому їм важко включатися в працю. Вони за кілька років підучаться на «Маланках», «свяченому» чи «сумівській куті» — і тоді стануть активними членами.

Ну, а сеньйори! — то знаємо як... вже не годні!

Така, на жаль, є ситуація в нашій організації. Я знаю, бо вже був у п'ятьох номінаційних комісіях і наслухався різних оправдань. Наприклад, одна двадцятилітня сумівка казала, що вона не може більше працювати в рядах СУМ тому, що вона вже була на всіх таборах як учасниця і як впорядниця. Включалася на протязі двох років у працю Осередку, а перед тим в Булаві, коли ще була молодшою юначкою та була активна в кошовій управі. Час іншим, «молодим» юнакам заступати її. Дехто

може з такого явища тихо сміятися. Мене ніяк на сміх не збирає. Мене така постава смутить, бо ця юначка стає кандидатом на наших славних дружинників на папері. Немає що далі описувати про сумну дійсність тому, що активні члени і так це все добре розуміють. Треба радше застановитися над тим — як поліпшити існуючу ситуацію?

Щоб поліпшити ситуацію, треба перше себе запитати, хто повинен вести нашу організацію? — і дати на це питання конкретну відповідь. На мою думку, найбільший вклад праці в СУМ повинні приносити родичі дітей молодшого і старшого юнацтва. Ті люди мають свій найбільший маєток вложений в СУМ — своїх дітей. Коли вони вкладають гроші до банку, то слідкують за тим, чи добрий мають з того прибуток? Чи є небезпека якоїсь втрати? Чи краще заморозити нині гроші, чи за місяць? Коли проценти підйдуть вгору і т. д.? Коли ж записують своїх дітей до СУМ, то вимагають, щоб хтось там їм виховав їхніх дітей, але в такий спосіб, щоб ця виховна праця не дуже перешкождала в їхнім родинним, приватнім житті. Наприклад: щоб сходи́ни виховник не скликав тоді, коли вони мають іти на закупи, краще, щоб сходи́ни взагалі не відбувалися в суботу, бо ж вже є українська школа вранці, потім закупи, а опісля вечере́я і якась забава чи щось подібне. В неділю також не дуже мудрий час на сходи́ни, бо мусять іти до церкви, а потім десь треба піти в гості — розуміється, що більшість не чується зобов'язаними піти з дітьми на якусь українську імпрезу, хіба це є база, де можна щось собі купити чи перекусити. Під час тижня сходи́ни — ще гірші, бо є тяжкі дні праці, а часом й той нещасний «овертайм». І справді, нема коли тих дітей привезти з тієї хати поза містом до Дому Молоді на сходи́ни. «Тут нема жодної катастрофи», пояснюють собі недбалі родичі, «на тих сходи́нах і так нічого немає важливого, а дитина і так все підхопить на таборі, за три тижні». Родичі дітей молодшого і старшого юнацтва вже мають сталу працю, дах над головою, авто і т. д. Ці люди вже загосподарились, але ще мають досить енергії працювати. Вони мають більше часу, ніж студенти, а більше сили, як старші сеньйори.

Якщо наше членство у віці 30 до 50 років не оживе і не буде найбільш активним сектором в організації, то наше «далі» не виглядає добре. Ми знаємо, що студенти мусять присвятити своєму навчанню багато часу. Молоді дружинники мусять устійнити своє життя: це є час на те, щоб знайти собі відповідну працю, устатуватися у новознайденій праці. Це також час на женячку, на шукання хати і т. д. Я не кажу, що студенти і дружинники в віку 22 до 30 років мають офіційальне оправдання покинути працю в СУМ. Вони можуть брати на себе менше обов'язків, але не сміють стати неактивними членами СУМ, бо коли вони будуть родичами юнацтва, то втратять почуття приналежности до організації.

Багато є таких, що не хочуть бути активними членами, бо їм це не вигідно. Неактивний член може прийти до домівки, коли йому захочеться, тоді, коли активний член мусить прийти і попрацювати тоді — коли обов'язок кличе. Інші знову, знеохочені тим, що мало знають про систему організації і не годні собі знайти відповідного місця у тій системі. Вони є, переважно, готові бути членом великої референтури, де є можливість загубитися і боятися посту референта більш, як вогню. Студенти

і молоді дружинники повинні заправлятися до організаційного життя, поглиблюючи своє знання та пригтовляючись стати корисними провідниками чи працівниками в майбутніх управах осередків. На жаль, через багато різних причин, такої ідеальної ситуації немає. Тому, доки такої не дочекаємося, наші сеньйори не сміють залишати організацію. Їхній досвід та практика є конечно потрібні в теперішніх роках. Вони мусять допомогти у праці та приготувати теперішніх родичів юнацтва СУМ до дальшого провадження організацією.

Порушивши питання, хто повинен керувати нашою організацією, мені залишилося ще вяснити коротенько, якими способами ми зможемо покращати рівень Спілки Української Молоді в Канаді та запевнити їй якесь майбутнє чи якесь »далі«...

Спілка Української Молоді — це організація молоді, де виховується юнацтво в українському дусі. Тому осередки в Канаді мусять бути центральними, де плекається чисту українську мову. Багато не звертають уваги на українську мову, деякі виховники навіть калічать українську мову. Це страшно! Мова — це серце нації. Звертаймо увагу на красу і чистоту нашої мови. Закликаймо своїм прикладом молодих юнаків говорити, читати і писати по-українському. Як мова завмре, тоді асиміляція неминуча. Ми мусямо вживати тільки українську мову на всіх сходинах та таборах, під час проб оркестри, проб хору, на різних зустрічах, забавах, спортивних зустрічах, іншими словами — всюди і все, де стрічаються сумівці. Якщо ні, то наша рідна мова завмре як латинська мова, якої — крім деяких вчених — ніхто не вживає і не розуміє. У Квебеку дехто радить молодих сумівців висилати до французької школи, бо по-англійському і так навчаються на таборах. Я сам однієї неділі сидів у канцелярії таборової команди під час літнього табору на »Верховині« і чув як одна мама, провадивши свою дитину до канцелярії, наказувала їй, щоб добре поводитися на таборі і говорила по-українському. Вона це все пояснювала англійською мовою. Ввійшовши до канцелярії, привіталася зі мною і сказала дитині: »Кажі добрий день до коменданта«. Коли її дитина перебила під час розмови зі мною, мама звернула увагу дитині, кажучи: »Говори по-українському!« Полагодивши свою справу, мама тількищо вийшла за двері — далі наказувала дитині плинною англійською мовою.

Я переконаний у тому, що українська дитина буде вміти розмовляти по-українському тільки тоді, коли вона вдома буде чути і постійно вживати українську мову. Поза домом і так є примушена вживати або англійську або французьку мову в Канаді. Виховник, який перепроваджує одногодинні сходини кожного тижня, має змогу говорити з юнаками по-українському тільки 52 години на рік. Навіть як до того додамо три тижні таборування, то це все разом є дуже мало часу. Мову українську наші діти опанують тільки дома, якщо родичі про це подбають.

Міжнародники

СОРОКОВІ

РОКОВИНИ

АБН

*Промова, виголошена головою АБН
у Конгресі ЗСА 18 липня 1983 року*

Ярослав Стецько

Антибольшевицький Блок Народів (АБН) постав на Конференції поневолених народів, в якій брали участь, серед інших, представники України, Білорусії, Грузії, Азербайджану, Північного Кавказу, Туркестану й Ідель-Уралу в 1943 році в Житомирщині, Україна.

Конференція закликала західних альянтів приступити до спільного з поневоленими народами фронту не тільки проти нацизму, але й проти його генетичного прототипу — большевизму.

Це спасло б увесь людський рід від нинішньої загрози атомного голокосту і започаткувало б кончину обидвох колоніальних імперій — російської і німецької.

Початкова мета АБН полягала в тому, щоб служити політичним і військовим координаційним осередком повстанських рухів поневолених народів.

У 1950-их роках визвольна концепція АБН здійснювалася в ГУ-ЛАГу масовими страйками і повстаннями політичних в'язнів поневолених народів, котрих нараховано понад 17 мільйонів.

В її повному вимірі національно-визвольна революція поневолених народів — це боротьба між двома протиставними світами, двома несполучними системами, двома різними світоглядами і способами життя: світ героїчного християнства та релігії в загальному — проти

московського атеїзму; незалежні й суверенні народи — проти світової колоніальної імперії; демократія — проти тоталітаризму; національні традиції, відрубні, особливі вартості кожної нації, мозаїка національних культур, з яких кожна додає свій жемчуг у світову скарбницю — проти русифікації та «соціалістичного реалізму»; право на приватну власність — проти колективістського рабства; родина, як угольний камінь, морально міцної нації — проти морального упадку; національний ідеал — проти імперіялістичного.

Під сучасну пору АБН повсякденно мобілізує поневолені в ССРСР та «сателітах» народи до кінцевого етапу тривалого революційного, національно-визвольного процесу — національних повстань, які доведуть до знищення комуністичної системи та розвалу російської колоніальної імперії зсередини на національні, суверенні й незалежні демократичні держави, кожна в своїх етнографічних кордонах.

Боротьба ідей та політичних концепцій є вирішальним складником цього революційного визвольного процесу. Мірилом великої ваги, якій Москва надає ідеологічно-політичному способу ведення війни проти визвольницьких сил, нехай послужить недавня промова Константина Черненко на пленарній сесії ЦК КПСС 14 червня 1983 року.

У своїй промові Черненко ототожнив найстрашніші загрози для російської імперії — націоналізм і релігію. Він також у голос назвав страхи Кремля, фокусуючи увагу на заклик президента Роналда Регена до «хресного походу» ідей проти «комуністичного зла».

Президент Реген, постійно підкреслюючи «Проект демократії», зрозумів значення ідеологічно-політичної офензиви, зокрема щодо поневолених народів.

Ідеологічна битва є не менш життєво важливою, як поточна пекуча потреба технологічного змодернізування західніх систем озброєння.

Ідея — вирішальна зброя!

У зв'язку з тим ми повинні собі закарбувати в пам'яті такий основний факт: численні поневолені народи в ССРСР представляють більшість населення Советського Союзу.

Большевізм — це синтез російського імперіялізму та комунізму, це тотальна система окупації, накиненої російською збройною силою, органами КГБ та цілим терористським апаратом, компартією; це гігантський концтабір.

Ця система є суміш засобів та способів репресій, головна мета яких — викоринити й знищити традиційні структури й інститути даного народу, заступаючи їх водночас силою — большевицькими, тобто російськими, комуністичними, етатичними, атеїстичними, протиособовими, протинаціональними інститутами.

У 1933 році, 50 років тому, в наслідок спротиву большевицькій колективізації та російському способу життя понад 7 мільйонів українців згинув від брутального, плянового і нечуваного, зорганізованого Москвою, голоду.

Свобода або рабство — це дилема, перед якою стоїть людство, зокрема західні демократичні держави.

Щоб переможно вийти з цієї дилеми західні демократії мусять зректися багатьох вигід споживацького суспільства та стану добробуту. Це єдиний шлях, по якому Захід зможе досягти мілітарного паритету-рівноваги з Варшавським пактом, зокрема, якщо йдеться про звичайне, неатомне озброєння.

Є чесніше жити скромним, навіть спартанським способом життя і забезпечити свободу усім, ніж, шукати матеріяльних користей й у висліді наражати на небезпеку свободу нас усіх.

Наш вік — вік атомної зброї.

Єдина альтернатива до цієї апокаліптичної примари лежить у військовій і політичній стратегії визволення.

Поневолені народи, з політичною і моральною підтримкою вільного світу, є здатні розвалити російську тюрму народів та її комуністичну систему зсередини, при тому, ліквідуючи загрозу атомного голокосту.

Словами американського генерала Джона Сінгльва — це представляється так: «Поневолені народи є Ахіллесовою п'ятою советсько-російської імперії... Вони, на ділі, є найнадійніші союзники Заходу, є визвольною альтернативою до атомної війни».

Захід повинен дати моральну й політичну підтримку національно-визвольним рухам поневолених російським імперіялізмом і комунізмом в СССР і його «сателітах» народів.

Необхідно створити конкретні передумови для тієї боротьби, щоб вона була ефективною і у висліді переможною, припиняючи всі форми технологічної й економічної підтримки російської імперії.

Така політика буде не тільки корисною для поневолених народів, але також і для західних демократій.

Якщо Захід відмовиться нам допомагати в нашій визвольній справі, то він, принаймні, повинен стриматися допомагати нашому ворогові та ворогові всього людства.

Той, хто допомагає поневоленим народам в їх стремлінні до державної самостійности — забезпечує свою свободу.

Ярослав Стецько

ЧИ АМЕРИКАНСЬКА ПОЛІТИКА НА НОВИХ РЕЙКАХ?

(Політичний аспект відзначення тижня поневолених націй і Антибольшевицького бльоку народів у Вашингтоні)

/Імб/ Серед невідрадної дійсности внутрішніх конфліктів в українському суспільно-політичному житті, не знаходять належної оцінки та пропагандивного наголосу в пресі навіть такі події, які переходять межі досягнень того чи іншого українського політичного середовища, у своєму всенациональному значенні та інтересі української справи.

Не можна хіба заперечити факту, що однією з таких подій було відзначення 25-річчя Тижня Поневолених Націй і 40-річчя Антибольшевицького Бльоку Народів в Капітолі у Вашингтоні й у Білму: Домі, 18 і 19 липня 1983 р., з участю президента Роналда Реґена : це-прези-

дента Джорджа Буша, амбасадора ЗСА в ОН Джін Кіркпатрик, президента АБН і голови українського державного правління в 1941 році Ярослава Стецька, сенаторів, конгресменів і інших політичних достойників.

Політичний аспект цієї події виявляється, зокрема, на тлі розвиткових тенденцій американської зовнішньої політики, яка в своїх заходах не виходила поза рамки т. зв. «контейнменту» — стримування поширення комуністичної загрози у світі. В концепції цієї політики проблема націй, поневолених Москвою, була трактована як внутрішня справа СРСР. Питання суцільності чи розподілу советсько-російської імперії на незалежні національні держави, було визначене в площині збереження неподільності територій СРСР, з панівним російським народом та етнічними меншостями. Українців трактовано як «важливий і особливий елемент в Російській імперії, які, однак, не виявили ознак бути «нацією», спосібною здійснювати успішно обов'язки незалежності в обличчі великого спротиву росіян. «Український нарід окреслювано, як похідний від російського й польського народів, а українську мову — як селянський діалект. В геополітичному й економічному аспектах цієї політики, відокремлення України від Росії вважалося настільки «штучним і руйнівним», як відокремлення центральних штатів від економіки ЗСА. Послідовно, американська політика й стратегія ґрунтувались на співпраці з Росією і російським народом, пропонуючи українцям і іншим неросійським народам «знаходити співжиття з росіянами у сфері федерації й обмеженої політичної й культурної автономії, без економічної й мілітарної незалежності, в рамках традиційної Російської імперії.»

На протязі минулих десятиріч українці в Америці, у проводі з Українським Конгресовим Комітетом Америки, активно діяли, щоб добитись зміни такої політики ЗСА в користь українського й інших поневолених Москвою народів і їх національно-державних аспірацій. Переломним успіхом у цій дії було схвалення Конгресом ЗСА в 1959 році «Резолюції Тижня Поневолених Націй» та проголошення її президентом Двайт Айзенгавером законом для американського народу.

В резолюції Конгрес ЗСА виразно ствердив поневолення України й інших націй у СРСР комуністичною Росією, визначаючи цим їхню національну й державну окремішність, та закликав американський народ підтримати стремління поневолених Москвою народів до волі й відновлення їх державної незалежності.

Одночасно на міжнародному форумі Світової Протикомуністичної Ліги, внаслідок зусиль президента АБН Ярослава Стецька, цей єдиний протикомуністичний світовий форум включив у свою програму боротьби проти комунізму також і боротьбу проти російського імперіялізму, в допомозі усім поневоленим націям відзискати волю й державну незалежність.

Зберігаючи в основі праґматичні настанови у формуванні політичної стратегії, американська зовнішня політика, від часу урядування президента Рєґена, виявляє подекуди елементи ідеологічного розуміння й інтерпретації суті советсько-російського імперіялізму та його загрози американським життєвим і державним інтересам. Це зокрема, слідно

у з'ясуванні президентом Реґеном імперіалістичних тенденцій російського месіанізму та в оцінці советсько-російської імперії «злочинною імперією», націленою на завоювання усього світу. В такому контексті президент Реґен закликав минулого року у своїй Проклямації з нагоди відзначення Тижня Поневолених Націй підтримати стремління поневолених націй у СССР до волі й державної незалежності.

На проблиски зміни настанов у формуванні напрямних і цілей американської зовнішньої політики можуть також вказувати і намагання включити в політичну стратегію ЗСА справу підтримки демократизації комуністичних країн та допомогу підпільним революційним рухам у боротьбі проти комуністичного тоталітаризму й поневолення. Державний Департамент ЗСА починає врешті усвідомлювати, що в остаточній аналізі, вирішальними факторами в демократизації комуністичних країн мусять бути внутрішні визвольні сили даних народів, які самі вирішуватимуть власну долю.

З цими проблисками нових тенденцій американської зовнішньої політики збігається в часі і цілеспрямованість політична й мілітарна стратегія визволення Антибольшевицького Б'юро Народів, згідно з якою, поневолені Москвою нації, при моральній і політичній допомозі вільного світу, спосібні розкласти советсько-російську імперію з нутра, відновити свої суверенні держави, і цим виключити можливість нуклеарного голокосту.

Ця визвольна концепція, що її від років голосить у вільному світі президент АБН Ярослав Стецько, починає знаходити зрозуміння в провідних політичних і військових колах у вільному світі, зокрема в Америці, де генерал Джан Сінґлауб, голова Американської Ради за свободу у світі, підкреслив у своїй аналізі політичної ситуації у світі, що «поневолені Москвою нації є найбільш надійними союзниками Заходу і становлять визвольну альтернативу до нуклеарної війни».

В цьому дусі висловлюються також і провідні американські сенатори, конгресмени та політичні діячі, сприяючи визвольним аспіраціям українського й інших поневолених Москвою народів.

На тлі такої політичної атмосфери, відзначення 40-річчя АБН в Капітолі у Вашингтоні, з виступом амбасадора ЗСА в ОН Джін Кіркпатрик, яка у своєму слові підкреслила поневолення України Росією, з промовама кол. голови Крайової Ради Безпеки при Білому Домі Ричарда Аллена, президента АБН Ярослава Стецька, конгресмена Джералде Соломона, провідного члена Комітету зовнішніх справ у Конгресі ЗСА, а теж з виступами Президента й Віцепрезидента ЗСА на відзначенні Тижня Поневолених Націй, є подією, що має незаперечне політичне значення для української справи.

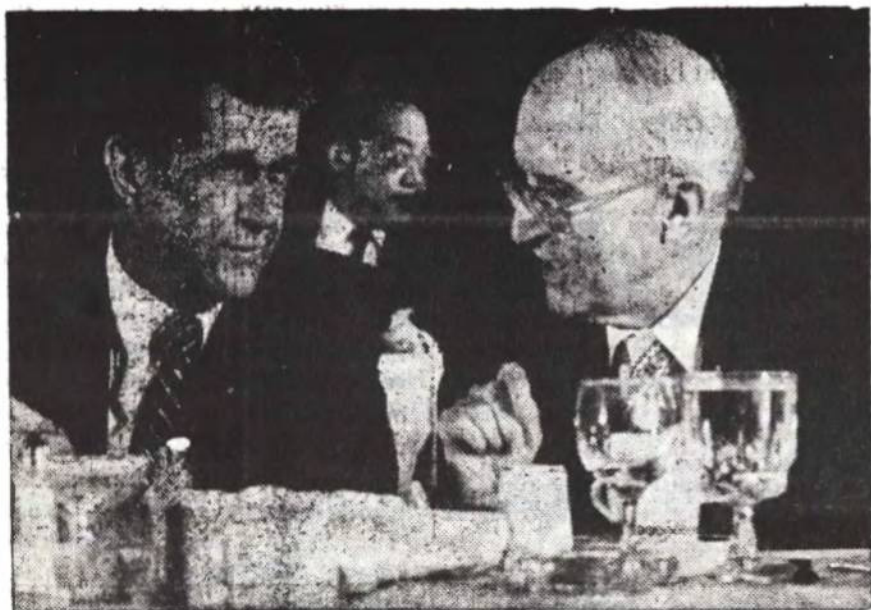
Також те, що на прийнятті з нагоди 40-річчя АБН президент АБН і голова державного українського правління в 1941 році Ярослав Стецько сидів побіч американського амбасадора в ОН, а на репрезентаційному бенкеті побіч Віцепрезидента ЗСА, з яким вів при столі розмову; те, що представляючи президента АБН Ярослава Стецька, головний дорадник Державного Секретаря Едвард Дарвінські назвав його прем'єром українського уряду, не могло мати місця без узгодження з вимогами протоколу Державного Департаменту. А вже — загрошення

до Білого Дому, де промовляв президент Реген, а голова українського державного правління Ярослав Стецько сидів з дружиною на першому місці й вітався з Президентом ЗСА, має зокрема вимову, як теж вимовним у політичному змислі, було наголошення в промовах президентом Регеном і віцепрезидентом Бушем голодового народодовбивства Москвою українського народу в Україні.

Це вперше американські державні мужі заговорили прилюдно про Україну, звертаючи увагу американського народу й вільного світу на проблему націй, поневолених Москвою.

Ця проблема була також головною темою доповідей під час світової конвенції представників державних і поневолених націй з різних країн і континентів, в залі Конгресу ЗСА, в закінченні якої модератор ген. Джан Сінглавб висловив особливе признание президентові АБН Ярославу Стецькові за його видатний вклад у популяризацію визвольної боротьби поневолених народів Москвою у вільному світі та активізацію протикомуністичних сил у світі для спільної боротьби проти комунізму й російського імперіялізму.

Хоча передчасно було б робити будь-які прогнози щодо сприятливіших для української справи вітрів в американській зовнішній політиці, супроти відбутих в Капітолі відзначень річниць Тижня поневолених Націй і АБН, можна відповідально сказати, що виступи й промови президента Регена, віце-президента Буша й амбасадора Джін Кіркпатрик, одночасно з президентом АБН і головою українського державного правління Ярославом Стецьком, мають незаперечне політичне й пропагандивне значення для популяризації української справи, що повинні признати й позитивно оцінити всі українці в Америці й у світі.

Конгресмен Соломон під час розмови з Я. Стецьком на прийнятті в Білому Домі у Вашингтоні 18.7.1983 р.

ЗА ПОЛІТИЧНУ ОФЕНЗИВУ ЗАХОДУ

Дводенні наради Екзекутиви Європейської Ради Свободи (ЕРС) у травні 1983 року були важливим кроком у напрямку поглиблення й уточнення комплексу засобів і шляхів координованої дії вільних і поневолених народів європейського континенту. Доповідачі як і дискусанти всесторонньо аналізували дійсність вільних і поневолених націй, концепцію наступу большевизму та намагання дезінтеграції вільних суспільств Окциденту. Надзвичайно інтересну і глибоко продуману доповідь, про можливості політичної й юридичної дії у користь поневолених націй, враховуючи резолюцію Європейського парламенту про балтицькі країни, яка має бути предложена ООН, виголосив посол до Європейського парламенту архикнязь Отто фон Габсбург. Ярослав Стецько аналізував становище в російській імперії, визвольну концепцію поневолених у ній націй та перспективи визвольної боротьби з необхідністю політичної й психологічної офензиви Заходу. Посол Джон Вількінсон (Великобританія) дав основну аналізу мілітарного потенціалу Заходу, виявляючися великим знавцем тієї справи. Представник Італії, проф. д-р Лео Маніно з'ясував становище в Італії та перспективи розвитку політичних відносин, зупинившись теж на сучасній політиці Ватикану. Представник Еспанії посол Г. Кіркпатрик від «Альянця популяр», найсильнішої опозиційної партії під проводом Мануеля Фраґа Ірібарне, представив питому вагу Еспанії у комплексі західнього альянсу і висунув дуже актуальні ідеї й пропозиції для спільної діяльності. На тему психологічної офензиви доповідав знаток тієї справи Бертіль Гегман зі Швеції, відомий приятель України, довгорічний видавець журналу «Дет Фрія Україна».

Над доповідями розгорнулася жива дискусія. Англієць, радний Рерґ Дейвіс, висунув свої цінні завваги щодо принципових справ і термінологічних окреслень стосовно ворога. Еспанець Ф. Гонзалес Нор'єґа зупинився над значенням і великою актуальністю дії серед молодого покоління, висуваючи цікаві проєкти. У дискусії забирали слово представники України, Польщі, Литви, Латвії, Словаччини, Румунії. Вони, кожний зі свого погляду, враховуючи становище своєї батьківщини, внесли цінний вклад до загального образу ситуації та у доповненні плану дії, що був після дискусії прийнятий, згідно з пропозиціями президента Екзекутиви ЕРС.

Першу частину нарад виповняли звідомлення з діяльності Екзекутиви, яке від Бюра Президента склав радник Рерґ Дейвіс, а від генерального секретаріату — м'р С. Стецько. Звідомлення були одобрені. Створено низку ділових комітетів для розгорнення діяльності ЕРС.

Першого дня нарадами, проводив президент Дж. Вілкінсон, другого дня — віцепрезидент, представник Еспанії.

Після закінчення нарад представники ЕРС відвідали могилу сл. п. Степана Бандери, героя України та склали на його могилі квіти. Між представниками були: італійський, британський, польський (від Конфедерації Незалежної Польщі /КПН/) делегати.

СУМ в дії

XXXУ-ИЙ КРАЙОВИЙ ЗДВИГ СУМ У ЛЕСТЕРІ

XXXУ-ий Крайовий ЗдвиГ Спілки Української Молоді у Великій Британії відбувся в суботу 2-го липня 1983 року в Лестері, під кличем: «Воля Народом — Воля Україні!» ЗдвиГ відмітив річниці: 100-ліття від народження і 10-ліття від смерти д-ра Дмитра Донцова, 70-ліття від смерти Лесі Українки, 50-ліття Великого Голоду в Україні, 45-ліття від смерти полк. Є. Коновальця, 40-ліття АБН, 20-ліття від смерти Василя Симоненка. В офіційній частині на площі взяли участь уніформована молодь Осередків СУМ та біля 4.000 українського громадянства.

Комендантом ЗдвиГу був д. Володимир Карпинець, який позвітував голові Крайової Управи д. Володимирові Шляхеткові. Голова КУ привітав усіх учасників ЗдвиГу сумівським привітом: «Честь України — Готов Боронити!» Відтак привітав гостей ЗдвиГу — Достойних Отців, Членів Центральних Органів СУМ та попросив їх переглянути лави. Після перегляду лав, на наказ коменданта ЗдвиГу, прапороносці виступили на сцену. Відтак присутні відспівали національний гимн у супроводі оркестр Осередків Дарбі і Карлайл.

До проведення молитви комендант ЗдвиГу запросив всеч. о. крил. М. Матичака, о. прот. Г. Гусака, о. Є. Гарабача і о. Й. Лещишина. Вони провели молитву, а відтак привітали сумівську молодь та всіх учасників ЗдвиГу.

Далі була проголошена збірка на цілі СУМ /збірка принесла суму 213 фунтів і 15 пенів/.

Святочний наказ ЗдвиГу відчитав д. Я. Рутковський.

Коротким словом урочисто відкрив ЗдвиГ голова КУ СУМ д. В. Шляхетно. Писемні привіти від Блаженнішого Патріярха отця Йосифа I-го, від всеч. о. протопресв. С. Богатиря — голови Єпархіяльного Управління УАПЦ у В. Б. і від Голови Проводу ОУН п. Ярослава Стецька. Далі слово виголосив заступник голови Центральної Управи і почесний голова СУМ у В. Б. д. Ярослав Деремнда, котрий рівно ж передав привіт учасникам ЗдвиГу від новообраного посла Бритійського Парляменту д. Степана Терлецького. З черги привітальне слово учасникам ЗдвиГу виголосив голова Центральної Виховної Ради СУМ мгр. Омелян Коваль. Після привітальних слів комендант дав наказ прапороносцям вступити на місце. Резолюції ЗдвиГу відчитала подр. Л. Деремнда.

Офіційну частину ЗдвиГу закінчено дефілядою Осередків перед трибуною з почесними гістьми з представниками українського органі-

зованого життя у великій Британії. До дефіляди грала оркестра з Осередків Дарбі і Карлайл.

Конкурсиво-концертивою частиною програми керували: подр. Л. Дереманда, подр. І. Зорик, а їм допомагали подр. А. Стриганин, д. І. Фінів, подр. О. Іванчук, д. П. Лучків і д. В. Демчук. У святочній частині Здвигу виступили хори Осередків Олдгам, Манчестер і Ноттінггам. У концертівій частині програми виступили: танцювальний гурток Осередку Дарбі й хори Осередків Манчестер, Олдгам і Ноттінггам.

В часі конкурсиво-концертівій програми були відчитані письмові привіти, які наспіли на Крайовий Здвиг. На закінчення конкурсиво-концертівій програми здвигу голова журі д. М. Гринюк проголосив висліди конкурсу.

Вечером відбулася танцювальна забава, на якій грала оркестра «Чорноморські Козаки».

Жюрі, до якої ввійшли наступні подруги і друзі: голова д. М. Гринюк — голова, всеч. о. Й. Лецишин, подр. В. Дяківська, подр. М. Гаргай, подр. Н. Марченко, д. Л. Мазур, д. М. Щупляк і д. Б. Рутковський — члени, оцінила конкурсіві виступи наступно:

I-ше місце: Вольвергамптон, оркестра, мішані; Лідс, хор, юначки; Ноттінггам, квінтет, юначки; Ковентрі, танц. гурток, мішані; Аштон, танц. гурток, мішані; Карлайл, танц. гурток, мішані.

II-ге місце; Стокпорт, танц. гурток, юначки; Рочдейль, танц. гурток, юначки; Вольвергамптон, танц. гурток, юначки; Ноттінггам, танц. гурток, мішані; Карлайл, танц. гурток, мішані; Гуддерсфілд, танц. гурток, мішані.

За чистоту одностроїв комісія в складі: д. В. Карпинець — голова, подр. Г. Пістун і д. Я. Рутковський, визначили наступні Осередки СУМ: I-ше місце — Ноттінггам, II-ге місце — Вольвергамптон, III-є місце — Лондон.

НОВИЙ УСПІХ АНСАМБЛЮ СУМ «ВЕСЕЛКА» З ГАЛІФАКСУ НА МІЖНАРОДНОМУ ФЕСТИВАЛІ В ЛЯНГОЛЕН, ВАЛІЯ.

Життєвий рух кожного народу йде своїм власним шляхом у розвитку народної культури, свого мистецтва, споріднених із старовинними традиціями, що передавалися від одного до другого покоління, а творчість народного мистецтва становить найдорожчу скарбницю національної культури.

Український народ, під окупацією Росії, не має можливости повністю розвивати і поширювати свою культуру, своє мистецтво на міжнародних фестивалях, що відбуваються кожного року в різних країнах світу, а зокрема у Валії, де від 1947 року відбулося 37 міжнародних фестивалів.

А тому Україну репрезентували від 1950 року до цього часу, після II-ї Світової війни, чоловічий хор «Гомін» і ансамбль СУБ «Орлик» з Манчестеру та хор «Діброва» з Брадфорду, які втішалися великими

успіхами різних нагород перших, других, чи третіх місць міжнародного фестивалю.

У 1980 році, після кількох телевізійних виступів, вперше на міжнародний фестиваль пробивається танцювальний ансамбль СУМ-у «Веселка» з Галіфаксу, і в 1981 році також бере участь танцювальний ансамбль «Говерля» з Дарбі.

У 1982 році Україну репрезентували три групи: чоловічий хор «Гомін», який здобув III-тє місце і два танцювальні ансамблі «Орлик» і танцювальний гурток СУМ «Веселка», який здобув II-ге місце.

Цього року отримали запрошення на міжнародний фестиваль «В Лянґолен і взяли участь у середу, 6-го липня, репрезентативний хор СУБ-у «Гомін» і репрезентативний танцювальний ансамбль СУМ «Веселка» з Галіфаксу.

Сама соняшна погода в день поїздки сприяла доброму веселому настроєві всіх танцюристів під час цілої подорожі і час в автобусі проминув майже непомітно, як відїхали до маленького мальовничого містечка Лянґолен, в якому красувалося біля 38 національних прапорів, а в тому й український синьо-жовтий прапор.

По короткому відпочинку всі танцюристи й музиканти перебралися в національний одяг, щоб таким чином бути приготованими до виступу. Ще перед самим виступом попросили наш ансамбль «Веселку» до фотографування для виготовлення знімок до програми міжнародного фестивалю на 1984 рік.

Цього самого дня, від ранку до обіду, виступали в конкурсній частині самі чоловічі хори. Хор «Гомін» відспівав дві народні пісні: «Страшний суд» і «І шумить, і гуде».

Пополудні, о годині 2-ій, починається показ народних танців. Сам балетмейстер-хореограф маестро Остап Буряк, який репрезентує ансамбль «Веселку», робить з танцюристами і музикантами останню пробу, ще перед самим конкурсним виступом, на траві, біля шатра-зали, яка вміщує понад дев'ять тисяч людей. Ще поки ця проба почалася, то вже в короткому часі нагромадилося навкруги повно людей, які були дуже зацікавлені приглядатися не тільки самим танцям, але й українському народному чудовому полтавському одягові, а при цьому просили давати автографи разом з національністю держави та з якої приїхали.

Вже близький час і всі танцюристи, разом з музикантами, гуртуються біля задньої стіни сцени, до конкурсного виступу. До танцюристів підходить заповідач Іван Томас і переговорює щось з Іваном Кузьом і Романом Михайлишином, а відтак іде на сцену і заповідає, що танцювальний ансамбль СУМ «Веселка» з Галіфаксу, який, як каже заповідач, репрезентує Україну, виконає два танці, один — самі дівчата «Вишиваний рушничок», а другий танець мішаний — хлопці з дівчатами відтанцюють «Малинові чоботи», підготовлені хореографом-балетмейстром Остапом Буряком.

Почалися українські національні танці, до яких прекрасно приграла добірна українська оркестра /на національних інструментах/ з Брад-

Langollen International Eisteddfod 1983

З прапором: Йосиф Кузьо, зправа на ліво, задній ряд: /музиканти Стефан Замулінський, Галина Замулінська, Пилип Гутолій, Гаррі Аїрес, другий ряд згори— танцюристи: Михайло Мандебура, Володимир Брановський, Богдан Нуриляк, Роман Михайлишин, Іван Кузьо і музикант Юрій Бабчун.

Третій ряд згори: Таня Євич, Міріям Нійо, Мирослава Стокало, Анна Стокало, Оля Макарчун, Марія Борощенко. В першому ряді: Зоня Сервас, хореограф-балетмайстер Остап Буряк і Оріся Михайлишин.

форду і Манчестеру під керівництвом Стефана Замулінського. Обидва танці аудиторія нагороджувала бурхливими оплесками.

Входимо удвох з маестром Остапом Буряком на середину залішатра, у якій розташувалися різні телевізійні станції зі своїми фільмовими апаратами та пристроями, а розкішна сцена, прибрана многобарвними квітами, симпатично полонила всіх глядачів. Знаходимо в одному з кутків два вільні місця, сідаємо і нетерпеливо чекаємо висліду, проголошення міжнародного журі, яке складається з двох жінок і одного чоловіка. Склад журі: професор Рожер Пінон — Бельгія, п-і Люсіле Амстронг — Франція і п-і Алії Еїстрат — Естонія. Нарешті виходять члени журі і голова, проф. Рожер Пінон проголошує висліди точкування

I-ше місце — Індія

II-ге місце — Англія

III-тє місце — Україна

Ми увлєох, справді, радіємо дальшими успіхами нашого ансамблю СУМ і я гратуюю хореографові-балетмайстру п. Остапові Бурякові

за його великий вклад праці в танцювальний ансамбль СУМ «Веселка» на протязі одинадцяти років, але самі хлопці цього ансамблю були дуже розчаровані вислідом у дівчат. Жюрі критикувало їх за те, що вони, дівчата, не мали при першому танці на сцені живої природної усмішки і зате втратили дві точки. Як висловився голова жюрі, танці на сцені повинні бути веселими, бадьорими, повними життя і це надаватиме краси даному танцю, а «надавати якоїсь трагедії тому чи іншому танцю на сцені, таким як нашим» не повинно мати місця. Тут треба згадати, що п'ять дівчат були добрими з інших громад, чотири з Брадфорду і одна з Гуддерсфілду. Це сталося тому, що троє дівчат залишили танцювальний ансамбль, а дві перебували в шпиталі.

У вечірню пору, цього самого дня, чоловічий хор СУБ-у «Гомін» з Манчестеру відспівав три пісні: «Розпрягайте хлопці коні», «Страшний Суд» та «Шумить і гуде», а танцювальний ансамбль «веселка» з Галіфаксу відтанцював мішаний танець «Зустріч козацьких вечерниць». Обидва виступи, як хору, так і танцювального ансамблю, дев'ятитисячна аудиторія вітала і цим самим прашала бурхливими оплесками, яким майже не було кінця.

Після нічного відпочинку в одній школі, на другий день, в четвер пополудні /в дуже гарячий день/ знову ансамбль «Веселка» дав ці самі два танці на траві над річкою Ді /«Вишиваний рушничок» — дівчата і «Малинові чоботи» — мішаний танець/ при фільмуванні фотоапаратами Бі-Бі-Сі.

Так ці українські народні пісні й танці, розсіяні по цілому світі, які репрезентують жанрове і тематичне багатство українського народного мистецтва, за пророчими словами геніяльного сина українського народу Т. Г. Шевченка провіщають, що «наша дума, наша пісня не вмре, не загине». Вона проривається почерез різні залізні заслони і доходить до мільйонів українських сердець, які одного вже близького дня, як каже підпільний поет марко Боєслав у своїй поемі... «ще момент і твій голос владарно загримить на руїнах Кремля і напише колонам ударним пісню слави розкута земля».

Й. К. Осипенко

XXXII ВСЕАМЕРИКАНСЬКИЙ МАНІФЕСТАЦІЙНИЙ ЗДВИГ СУМ

Понад десять тисяч учасників, в тому понад тисячу уніформованої сумівської молоді, взяло участь у XXXII Всеамериканському Маніфестаційному Здвизі КУ СУМ Америки, який відбувся на Оселі СУМ в Елленвілі, Нью-Йорк від 3-го до 5-го вересня 1983 року. Здвиг СУМ відбувався рівночасно в двох місцевостях; перший в Елленвілі, другий на оселі СУМ в Барабу, Вісконсін. На Оселі СУМ в Барабу взяло участь понад тисячу осіб та сто п'ятдесят уніформованої молоді.

Всеамериканський Здвиг СУМ проходив під кличем «Воля Народам — Воля Україні!» та відзначав наступні річниці:

- 50-річчя голодомору на Україні
- 40-річчя АБН
- 45-річчя смерті полк. Євгена Коновальця

- 100-річчя народин та 10-річчя смерти д-р. Д. Донцова
- 70-річчя смерти Лесі Українки
- 20-річчя смерти Василя Симоненка

Офіційне відкриття Здвигу в Елленвілі відбулося в суботу 3-го вересня на площі перед Пам'ятниками Героїв. Після звітування та піднесення прапорів, Нуся Вох, писар Здвигу, відчитала Святочний наказ КУ СУМ, а заст. голови КУ і організаційний референт Теодор Олещук привітав учасників та передав керування Здвигу комендантові Богданові Гаргаєві. До команди Здвигу входили: Нуся Вох і Христя Баб'ям — писарі, Микола Грицков'ян — бунчужний, Юля Головна і Мирон Приймак — спортові референти, Мирослав Футала — мистецький керівник, Марія Пятка — референт преси та пропаганди, Володимир Костик — господарський реф., Степан Журавський — кер. вступів, Петро Когут і Юрій Мачула — фінансові кер., Марта Костик — декорації, Роман Зелез — реф. зовнішніх зв'язків, Ярослав Петрик, Марта Колінська, Дарка Лещук, Юрій Микитин, Теодор Боднар — члени.

В часі відкриття Здвигу грала духова оркестра «Трембіта» Осередку СУМ ім. ген. Грицай-Перебийноса з Монреалю, Канада.

У пообідових годинах, на спортовій площі, відбулись змагання відбиванки та копаного м'яча.

Вечером, о год. 6-ій, відбувся конкурс мистецьких одиниць, в якому брали участь наступні Осередки: Пассейк, Рочестер, Йонкерс та Сиракюзи. Рівночасно окремо виступив таборувий хор Вишкільного Табору ім. АБН під кер. Юрія Фурди. Конкурсом провадив Мирослав Футала, а до журі входили: Корнель Василик, Марія Олещук, Оля Король, Марія Чолач, Михайло Бурчак та Тиміш Мельник. Конкурсowo-мистецька програма закінчилася такими вислідами:

Молодше Юнацтво — танцювальні групи:

I-ше місце — О-к СУМ Рочестер, II-ге місце — О-к СУМ Пассейк,

Старше Юнацтво/Дружинники — танцювальні групи:

I-ше місце — О-к СУМ Йонкерс, О-к СУМ Сиракюзи; II-ге місце — О-к СУМ Рочестер; III-тє місце — О-к СУМ Пассейк

Деклямації: I-ше місце — мол. юнак Марко Чолач — О-к СУМ Рочестер

Вечером, в залі та під зоряним небом, відбулись танцювальні забави, на яких грали оркестри «Іскра» з Йонкерсу та оркестра «Вечірній Дзвін» з Монреалю.

В неділю, 4-го вересня, о год. 10-ій були відправлені Богослуження в обох віровизнаннях: УПКЦ о. протоігумен Патрикій Пащак, ЧССВ, який заступав Преосв. Владику Василя Лостена та УАПЦ о. мітрат Іван Ткачук. Обидва священники виголосили глибокі змістом проповіді.

Після Богослуження відбулась Маніфестаційна частина Здвигу. Звітування відібрав голова ЦУ СУМ Євген Гановський. Після піднесення прапорів Здвиг відкрив коротким словом комендант Здвигу Богдан Гаргай. Під час цілого Здвигу американський і український прапори висіли на півмашти, виконуючи доручення президента Америки, як вияв жалоби з приводу розбиття південно-корейського пасажирного літака терористичною Москвою в якому згинуло 269 людей.

Головну промову на Здвижі виголосив голова ЦУ СУМ Є. Гановський, нав'язуючи до клича та річниць, які відзначає наша Спілка в цьому році. Усні привіти виголосили проф. Семен Вожаківський від Організації УВФ Америки та інж. Євген Івашків від централі УККА.

На Здвиг наспіло ряд письмових привітів від українських суспільно-громадських організацій та установ та від американських сенаторів, конгресменів та інших особистостей. Особливо зворушливими були привіти від Президента Реґена, віце-президента Буша, Патріярха Йосифа та голови Проводу ОУН Достойного Ярослава Стецька. Письмовий привіт прибув також від голови ЦВР СУМ мґра О. Коваля з Бельгії.

Референт зовнішніх зв'язків КУ СУМ Ігор Зварич привітав присутніх америнанських гостей та попросив до слова конгресмена Б. Гілмана, який тепло привітав учасників Здвигу.

У мистецькій програмі, із рецитацією, присвяченою 50-річчю голоду на Україні, виступив відомий рецитатор маестро Євген Курило, оркестра «Трембіта» О-ку СУМ під керівництвом Юрія Кульчицького та хор Вишкільного Табору під керівництвом Юрія Фурди.

У Почесній Президії здвигу були присутні: о. протоігумен Патрикій Пашак, ЧСВВ; о. мітрат Іван Ткачук, проф. Семен Вожаківський — ОУВФ Америки, інж. Євген Івашків — УККА, Лев Футала — ГУ ООЧСУ, Микола Грицков'ян — Світове Братство вояків УПА, Марія Нестерчук — ГУ ОЖ ОЧСУ, Галина Сномська — КУ ООЛ, Марія П'ятка — УНП — Гол. Уряд, д-р Олександр Білик — СУК «Провидіння», мґр. Іван Кобаса — КВОР, Ірина Халуца — КУ ТУСМ, Проф. Павліна Андрієнко-Данчук — Шкільна Рада УККА, д-р. Петро Гой — Фундація УВУ, проф. Іван Телюк — Ензекутива УККА, мґр. Орест Щудлюк — Крайова Рада УККА, інж. Богдан Мак — Українські Інженери Америки, Михайло Ковальчин — Тов. кол. вояків УПА, Богдан Качор — Союз Укр. Політ'язнів, д-р Богдан Футей — Відділ УККА, Клівленд, Володимир Квас — Головний Уряд УНС, Володимир Чолач — голова заряду Оселі СУМ «Холодний Яр», Роман Маринович — Година Укр. мельодій, радіо-телевізійна програма.

До дефіляди грала оркестра «Трембіта». Наступні Осередки СУМ взяли участь у здвижі: Нью-Йорк, Асторія, Джерзі Ситі, Пассейк, Філадельфія, Сиракузи, Трентон, Йонкерс, Балтимор, Гартфорд, Ютика, Нью Гейвен, Ірвінгтон, Бостон, Авбурн, Рочестер та Боффало.

У пообідових годинах на спортовій площі відбулось закінчення спортових змагань, які закінчилися такими вислідами: Відбиванка: I-ше місце — Нью-Йорк, II-ге місце — Рочестер, III-тє місце — Гартфорд. Старші Юначки: I-ше місце — Нью-Йорк, II-ге місце — Пассейк. Старші Юнани: I-ше місце — Нью-Йорк, II-ге місце — Йонкерс, III-тє місце — Гартфорд.

Трофеї переможцям вручили спортові керівники Юля Головка і Мирон Приймак вечером, під час забави, в присутності коменданта Здвигу та спортового референта КУ СУМ Ярослава Петрика.

Цього року додатковою атракцією Здвигу було товариське змагання копаного м'яча між дружинами «Україна» з Монтреалю та сумівською дружиною «Крилаті» з Йонкерсу. Перед змаганнями відбулось представ-

лення змагунів обох дружин та їхніх керівників, а капітани обмінялися традиційними прапорцями. Коротко привітав членів обох команд голова ЦУ СУМ, комендант Здвигу та реф. спорту КУ СУМ Я. Петрик. Гра була завзята і закінчилася вислідом 4:1 в користь «Крилатих» з Йонкерсу.

Для додаткової розваги учасників Здвигу влаштовано високо-якісний концерт мистецьких одиниць: оркестри «Іскри», оркестри «Трембіти» та танцювального ансамблю О-ну СУМ ім. Василя Біласа з Бостону під кер. Івана Барницького.

Танцювальний ансамбль з Бостону, в складі 30 танцюристів /всіх танцюристів є понад 50/ зачарував своїм одноденним виступом учасників, які по береги виповнили залю. Взірцеві українські строї, чистота виконання та молодеча завзятість ансамблю на довго залишуться в пам'яті тих, які бачили виступ. Все це треба завдячувати мистецькому керівникові Іванові Барницькому, котрий довгі роки керує ансамблем. Належить висловити подяку управі О-ну СУМ в Бостоні, що спромігся вивести на сцену гарний сумівський ансамбль.

Вечером відбулась товариська забава під звуки оркестри «Водограй» з Нью-Йорку.

Успішним також був Здвиг СУМ у Барабу, комендантом якого був Мирон Куляс. Присутнім на Здвизі був голова КУ СУМ Аскольд Лозинський, який під час Маніфестаційної частини виголосив головну промову. Триденна програма включала мистецькі виступи, спортові змагання та Святочну Ватру, присвячену 50-річчю голоду в Україні. Від Централі УККА учасників Здвигу вітав д-р. Мирослав Харкевич.

Наступні Осередки взяли участь у Здвизі: Клівленд-Парма, Йонгстаун, Паллатайн та Міннеаполіс.

Цьогорічний Здвиг КУ СУМ Америки черговий раз донадав, що наша спілка є сильна і зорганізована та відіграє ключеву роль серед українського суспільства на поселеннях, працюючи над вихованням патріотичної української молоді.

25-ЛІТТЯ ОСЕЛІ СУМ У СТЕЙТІ МІЧІГЕН

В неділю, 2 жовтня цього року, в залі Українського Культурного Центру у Ворен, Мічіген, відбувся величавий бенкет Сумівської оселі «Київ» з нагоди її 25-літнього існування. Понад 250 гостей, членів СУМ та організацій ВФ, заповнили залю Центру, щоб гідно відсвяткувати небуденну дату в житті оселі. Програму бенкету відкрив голова комітету Григорій Королишин, привітав гостей і передав даліше ведення Михайлові Калиничеві, господареві вечора. Постановом з місць, під звуки жалібною пісні на сопілці, що її грала дружинниця СУМ Анна Калинич, господар бенкету відчитав 40 прізвищ членів оселі, які відійшли у вічність протягом останніх 25 літ. З короткою, змістовною промовою виступив Королишин. Перед очима присутніх видніла звичайна, не оброблена ферма /земля/, щорічне її уліпшення, розбудова приміщень для сумівських таборів, злетів та здвигів, уліпшення озера, в якому тепер можна купатись, зроблення спортової площі для копаного м'яча,

Частина Ділового комітету: сидять зліва направо: Олекса Стрихар, Антін Кобилянський, Дмитро Івасишин, Григорій Королишин, Іван Терлецький, Микола Ціно, Іван Федорів /неприсутній Григорій Гарбар/ всі голови оселі.

Стоять: Теодор Левицький, Любомир Кльось, Осип Рудницький, Ярослав Стеткевич, Василь Коршняк, Андрій Кульчицький, Степан Леськів, Богдан Верещинський і Пилип Сотник. Відсутні: Михайло Калинич, Володимир Кушнір, Теодор Токарчук і Петро Фіцай.

біжні, будова трибуни для сумівських імпрез та забав, садження верб, сосон та інших дерев. На горбку, біля сумівських будинків, стоїть гарна, мурована каплиця св. Володимира й Ольги, в пошану яких кожного року відбувається малий «Празник», а після Служби Божої — спільний обід із забавою. Крім сумівських імпрез на оселі відбуваються кожної неділі пікніки організацій ВФ та місцевих парохій.

Після промови були усні привіти від організацій: від осередку СУМ «Київ» — голова д. Любомир Кльось, від осередку ім. Пилипа Орлика — голова д. Григорій Корбяк, від кредитівки «Будучність» і 75-го відділу УНС — ред. Петро Рогатинський, від Укр. Культ. Центру — голова п. Ярослав Дужий. Письмові привіти наспіли від: ООЧСУ, УККА — південно-східнього Мічігену, Комітету Підгаєччан, АДУК — Дітройт, т-ва бувш. вояків УПА — Дітройт, об'єднання жінок при ООЧСУ — Дітройт, Лицарів Колумба, 128-го відділу УНП, 175-го і 292-го відділу УНС, 23-го відділу Союзу Українок та від Українського народного Дому.

Після привітів всеч. отець-настоятель УПЦ святої Покрови із Саутфілду провів молитву до спільної вечері. Відтак відбулася концертна програма. Пані Леся Фіцай відіграла на фортепіані дві класичні пісні, дружинниці осередку «Київ» Анна Калинич, при форт. акомп. Зірки Калинич, грала на сопілці «Казку» І. Левицького, а відтак Овертюру на фортепіані, що була написана для одного німецького концертмайстра в Берліні, який у першій війні згубив праву руку. Зірка Калинич відіграла її

символічно лівою рукою. На кінець програми виступив дівочий вокальний ансамбль при осередку Пилипа Орлика під мистецьким керівництвом маестра Петра Потапенка, з 5-тма піснями, якими закінчено, під гучні оплески, програму Вечера.

До святкового комітету входили: Григорій Королишин — голова, Іван Терлецький, Микола Ціко, Петро Фіцай, Антін Кобилянський, Дмитро Івасишин, Богдан Верещинський, Іван Федорів, ред. Петро Рогатинський і Александер Дідуник — члени, в тому редакційна Комісія, завданням якої є випуск пропам'ятної книги. Протягом 25-літнього існування наступні друзі були головами оселі: Іван Терлецький — 6 літ, Григорій Королишин — 5 літ, Григорій Гарбар — 5 літ, Дмитро Івасишин — 3 роки, Микола Ціко — 2 роки, Олекса Стрихар — 2 роки, Антін Кобилянський та Іван Федорів по 1-му рокові. З повищого видно, що вісім працьовитих і жертвних людей керували оселею протягом її 25-літнього існування.

Михайло Калинич

КРАЙОВА КОНФЕРЕНЦІЯ ВИХОВНИКІВ СУМ — АВСТРАЛІЯ

Цьогорічна Крайова Конференція Виховників СУМ, відбулася в Мельборні в днях 27-28 серпня 1983 року. Конференцію організував Головний Виховник при Крайовій Управі д. Степан Романів. Участь в Конференції взяло 30 виховників з 6-ьох Осередків.

Конференцію відкрив Головний Виховник і нею провадив. В програмовому слові з'ясував головну ціль Конференції:

- Важливість виховної праці та роля в ній виховників;
- Нові методи виховання з повним задержанням принципів сумівської ідеології «Бог і Україна»;
- Аналіза вислідів виховної праці протягом минулого року, по лінії потреб членства й організації, зовнішніх і внутрішніх впливів на членство, відносно християнського й національного виховання.

Конференція проходила порядком сесій, на яких поодинокі доповідачі розвинули ширше ціль СУМ і виховну проблематику.

Сесія 1. Виховник і його Вихованки — д. С. Романів

2. Ідентифікація потреб члена й організації — Б. Микитюк

3. Християнське виховання — д. М. Моравський

4. Архіви виховних матеріалів — подр. Г. Костюк

5. Внутрішні і зовнішні впливи на членство СУМ — подр. Т. Захаряк

В часі тої сесії порушено важливу справу — співпраці батьків з виховниками і взагалі з Управами Осередків СУМ.

Жива й фахова дискусія членів Конференції після внесків сесій, була доказом, що молоді виховники серйозно шукають методів виховання в рядах СУМ, щоб успішно поборювати згубні впливи оточення. Їх віддзеркалюють постанови Конференції, які учасники схвалили як обов'язуючі напрямні у виховній праці.

Конференція мала студійний характер — більшість учасників — це професійні педагогічні сили, які в процесі власного виховання зберегли

християнські та національні ідеали членів СУМ, членів укр. спільноти — це молоді патріоти-ідеалісти, які стараються передати виховний ідеал сумівській молоді і не тільки молоді, але взагалі української людини, відірваної від рідної землі, в дійсно трудних часах.

Грімким відспіванням сумівського гимну закрито Конференцію Виховників.

ПОСТАНОВИ КРАЙОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВИХОВНИКІВ, МЕЛЬБОРН, 27-28-ГО СЕРПНЯ 1983

Ми, Виховники СУМ в Австралії, зібрані на Конференції Виховників СУМ, постановляємо —

1. Старатися працювати над собою, щоб упевнити себе відносно нашого гасла »Бог і Україна«, значіння цього гасла для нас, як членів Українського Народу. На цій основі ми можемо сміло продовжувати працю над вихованням нашої молоді в християнському та національному дусі.
2. В міру можливостей будемо проводити з дружинниками гутірки відносно ідентифікації потреб та тим дамо можливість дружинникам себе краще пізнати, пізнати своє місце та ролю в СУМ.
3. До часу Крайового Табору поробити старання, щоб якнайбільше частинно ознайомити дружинників з Правильником Дружинників.
4. Перейти з всіма членами СУМ — Вимоги Сумівця й Обов'язки, так як написано в Правильниках Юнацтва та Дружинників.
6. Заохотити наше дійсне членство включатися активно в життя нашої спільноти. Вважати СУМ, як частину нашої спільноти, яка існує не лише для власної користи. Давати гутірки для юнацтва, дружинників про існування та важливість наших суспільно-громадських та політичних організацій.
6. Звертати більшу увагу на християнське виховання членства.
7. Встановити тісніші контакти з місцевими священиками, включно з нарадами священика з представниками осередка для обговорення проблем молоді.
8. Заохочувати членів вступати в молодечі хори, Вівтарні Дружини і т. д.
9. Зробити старання, щоб відбувалися реколекції для членства. Якщо потрібно шукати помочі в чужинців, але з тим, що консультиємося з місцевим нашим священиком.
10. Нав'язати контакт з »Католік Едьюкейшон Офіс« з наміром осягнути інформації відносно підходу та засоби, які вони мають до диспозиції, фільми і т. п.
11. Організувати дискусійні вечори для обговорення релігійних питань.
12. За всяку ціну тримати високо рівень національної свідомости членства і не допускати до цього, щоб були відхилення від ідеї українського націоналізму.
13. Додержуючись вказівок, поданих на Конференції, відносно Центру Ресурсів старатися розвивати ці Центри та пересилати КУ

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ

Учасники Крайової Конференції Виховників у Мельборні.

В першому ряді зліва: д. М. Моравський — голова КУ СУМ, а третій, по середині — Головний Виховник д. С. Романів.

копії для розповсюдження по всіх інших осередках.

14. Глибше застановлятися над впливами, які діють позитивно та негативно на наше членство.
15. Не легковажити справу української мови. В першій мірі старатися вживати українську мову між собою. Якщо потрібно шукати допомоги зпоза СУМ відносно методики.
16. В міру потреби переводити Курси Виховників.
17. Шукати дороги до тіснішої співпраці з родичами через гутірки, дискусійні вечори і т. п. про проблеми виховання.
18. Вчасно приготувати гутірки для Крайового Табору.
19. Переглянути видання КУ — «Матеріяли і Пропозиції» ГВ/5-82 Підручник Виховників ГВ/6-82 та простудіювати :напрямні, подані в них та увести їх в життя.
20. Відбути наступну Конференцію в серпні 1984. В часі цієї Конференції:
 - а/ Зробити перегляд вищезгаданих постанов та оцінити як ми з них вив'язалися;
 - б/ Обговорити справу мови та як покращати стан;
 - г/ Розглянути ефективність культ-освітньої праці як виховний засіб.

Мельборн, 28.8.83

Підпис

Щастя Бажаємо

2.5.83 року звінчалися в церкві св. Миколая в Торонто **ДУДАР ХРИСТЯ** і **БОГДАН ТХОРИК**. Вінчав о. мітр. Сиротинський, співав хор «Ватра» під кер. С. Гарасовського.

Весільна гостина відбулася в залі Успенської церкви в Міссісага, де Молоду Пару сердечно вітали гості і знайомі, а між ними кол. Голова О-ку СУМ в Етобіко д. А. Дзюбанівський, де Христя від юначки виростала на виховницю СУМ.

Христя тепер має закінчений Університет, а Богдан став інженером-землеміром.

Проведена між гістьми грошева збірка дала 200 дол., з чого призначено 100 дол. на «ГУ», а по 50 дол. на «Авангард» і «Крилаті».

Збирачам і Гостям наше щире Спасибі, а Молодій Парі — Многих і Щасливих Літ!

В Саскатуні, Канада, 21.5.83 р. в катедрі св. Юрія о. Леонард Романів звінчав **ІРИНУ КОМАРНИЦЬКУ** з **МИРОНОМ ЛУЧКОЮ**.

В Домі Молоді, при цій катедрі, при чисельній участі гостей та пароха катедрі о. мітр. В. Івашка відбулося весільне прийняття, на якому старостував п. Олесь Поліщук. Хресний батько Молодого п. М. Бойчук представив свого Похресника, як активного сумівського діяча, члена Управи О-ку СУМ в Саскатуні.

Наступного дня на поправинах в Українському Клубі «Дніпро» за ініціативою п. М. Бойчука була проведена грошева збірка з вислідом 105 дол., які розділено: 30 дол. на «ГУ», а 75 дол. на «Авангард» і «Крилаті».

Ініціаторові і Жертводавцям наше щире Спасибі, а Молодій Парі — Многих і Щасливих Літ!

В Клівленді 9.7.83 року в церкві св. Петра і Павла звінчалася Молода Пара ЯРОСЛАВА КІНДРАТ і ВОЛОДИМИР ЦІШКЕВИЧ. Вінчав о. Володимир Ревтюк.

Під час весільного прийняття від О-ку СУМ в Клівленд-Парма, вітав Молоду Пару і вручив весільний дарунок Голова О-ку д. Ярослав Почтар.

На бажання Молодих проведено грошеву збірку, яка дала 337 дол., а мати Молодого п-і А. Цішкевич жертвувала 100 дол., разом 437 дол. З того 237 дол. призначено на ВФ ОУН, 100 дол. на «НТ» і по 50 дол. на інвалідів УПА і «Авангард».

Всім Жертводавцям складаємо щире подяку, а Молодій сумівській Парі бажаємо багато родинного щастя і Многих Літ!

В Ошаві, Канада, в дні 17.9.83 р. о. Р. Набережний звінчав ВІРУ ВІЙТОВИЧ і РОМАНА КОПИЛЬЦІВА, обидвоє активні сумівці з юних літ.

Вінчання відбулося в церкві св. Юрія, а весільне прийняття в Культ. Центрі «Дні про», при чисельній участі гостей. Старостували п-і Ніна Росіл з Торонта і п. С. Бакай. Між численними привітаннями, усно привітав Молоду Пару о. С. Гаук, а від О-ку СУМ — подр. Одарка Матичак.

На дружній день при весільному обіді, що співпадав з днем народин Бабці і Мама Молодої, Староста проголосив грошеву збірку, яка дала 213 дол., з чого 73 дол. призначено на «Гомін України», а по 70 дол. на «Авангард» і «Крилаті».

Збирачам і Жертводавцям наше щире Спасибі, а Молодій Парі — Многих і Щасливих Літ!

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСФОНД «АВАНГАРДУ»

ЗСА

Діпрройт: *Оселя СУМ «Київ»* — 50 дол.

Клівленд-Парма: з *весілля Стефи Жох і Ігора Оліяра* — 25 дол. /також на «Крилаті» — 25 дол./

З поминок по сл. п. Теодорові ЦІШКЕВИЧЕВІ, в річницю смерти, на нев'янучий вінок — 60 дол. /також на «Крилаті» — 75 дол./

З весілля Володимира Цішкевича і Ярослави Кіндрат — 50 дол. /також на «Крилаті» — 50 дол./

Нью-Йорк: *Галина Полтава* — 10 дол.

Ірвінгтон: *Марійка Г. Юрах* — 8.50 дол.

Філадельфія: *З весілля М. Ребенської і О. Ткача* — 50 дол. /також на «Крилаті» — 50 дол./

Нью-Йорк: *Галина Полтава* — 10 дол. *В. і М. Лаврів, на нев'янучий вінок сл. п. П. Лаврива* — 20 дол.

Австралія

Сідней: *Український Товариський Клуб* — 100 дол., /також на «Крилаті» — 100 дол./

Канада

Кіченер: *З трізни по сл. п. С. Григевичу* — 20 дол.

Едмонтон: *П-тво Британи* — 1000 бфр з нагоди відвідин *В-ва СУМ* /також на «Крилаті» — 1000 бфр., *В. Паїк* — 22.50 дол.

Монтреаль: *З весілля Зенона Доманчука і Євгенії Якимець* — 50 дол. /Також на «Крилаті» — 50 дол./

Дубас Юрко — 9 дол. /також на «Крилаті» — 9 дол./ *М. Андрухів* — 9 дол. /також на «Крилаті» — 9 дол./

Етобіко: *З весілля Б. Тхорика і Христі Дудар* — 50 дол. /також на «Крилаті» — 50 дол./ *Батьківський Комітет «РШ»* — 75 дол.

Тандер Бей: *В. Кахнич* — 5 дол. /також на «Крилаті» — 5 дол./

Ошава: *З весілля Віри Війтович і Р. Копильціва* — 70 дол. /також на «Крилаті» — 70 дол./

Торонто: *Я. Сербин* — 4 дол.

Великобританія

Лондон: *інж. В. Олеськів* — 5 ф. ст. /також на «Крилаті» — 5 ф. ст./

Волвергамптон: *Сеньйори СУМ П. Г. і М. Т.* — 25 ф. ст. /також на «Крилаті» — 25 ф. ст./

Галіфакс: *Укр. Товариський Клуб* — 25 ф. ст. /також на «Крилаті» — 25 ф. ст./

Гуддерсфілд: *З весілля Івана Вернея і Пат Спіт* — 10 ф. ст.

Манчестер: *П. Куцик* — 7.40 ф. ст.

Франція

Жібервіль: *Псуї Николь* — 30 ффр.

Париж: *Зірка Вітошинська* — 100 бфр.

Німеччина

Мюнхен: *Осіпа Демчук* — 50 нм

Байльштайн: *М. Кукляк* — 27 нм

Бельгія

Вам: *Степан Бойко* — 500 бфр.

Всім Жертводавцям наше щире Спасибі а Молодим Парам бажаємо Многих і Щасливих Літ!

З М І С Т

ЗАГАЛЬНІ ТЕМИ

Д-р Б. Стебельський: <i>З нагоди XII Світового Конгресу СУМ</i>	241
Д-р А. Бедрій: <i>Вплив Д. Донцова на формування ОУН</i>	244
В. Гросман: <i>Все тече... /про великий голод/</i>	252
ТУСМ: <i>Звернення /голодівка/</i>	258
СУВФ: <i>У 40-ліття АБН</i>	259
З резолюцій ВАКЛ: <i>Голокост в Україні — 1933</i>	261
...: <i>Ольга Гейко-Матусевич</i>	263
Н. С.: <i>Новий засуд Мирослава Симчица</i>	264
...: <i>Українські видання на книжковому ринку в Франкфурті</i>	265

ІДЕОЛОГІЧНІ ТЕМИ

Роман Зварич: <i>З його духа печаттю</i>	266
--	-----

ПОЕЗІЯ — ПРОЗА

<i>З поетичної творчости Володимира Каплуна</i>	271
В. Каплун: <i>У 85-річчя поселення українців в Аргентині</i>	271
В. Каплун: <i>Обера та її майбутнє</i>	272
С. Караванський: <i>Дорогий обід /жарт/</i>	275
Аскольд: <i>За ґратами /2/</i>	277

НАУКА — КУЛЬТУРА — МИСТЕЦТВО

В. Попович: <i>Михайло Нечитайло-Андрієнко</i>	285
--	-----

ВИХОВНИКИ

Д. Донцов: <i>Єдине, що на потребу /2/</i>	291
--	-----

СУСПІЛЬНИКИ

Євген Чолій: <i>СУМ: 35 років минуло — і що далі?</i>	296
---	-----

МІЖНАРОДНИКИ

Я. Стецько: <i>Сорокові роковини АБН</i>	299
/імбі/: <i>Чи американська політика на нових рейках?</i>	301
...: <i>За політичну офензиву Заходу</i>	305

СУМ В ДІЇ

...: <i>XXXV-ий Крайовий Здвиґ СУМ в Лестері</i>	306
Й. Н. Осипенко: <i>Успіх Ансамблю СУМ «Веселка»</i>	307
...: <i>XXXII Всеамериканський Здвиґ СУМ</i>	310
М. Калинич: <i>25-ліття Оселі СУМ в Мічіген</i>	313
...: <i>Крайова Конференція Виховників СУМ в Австралії</i>	315

ШАСТЯ БАЖАЄМО

<i>Христя ДУДАР і Богдан ТХОРИК, Етобіко</i>	
<i>Ярослава КІНДРАТ і Володимир ЦІШКЕВИЧ, Клівленд</i>	318
<i>Ірина КОМАРНИЦЬКА і Мирон ЛУЧКА, Саскатун</i>	
<i>Віра ВІЙТОВИЧ і Роман КОПИЛЬЦІВ, Ошава</i>	319
ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСФОНД «АВАНґАРДУ»	320

На обкладинці: Е.Козак - *УСУСУСИ в боротьбі за Українську Державу*

ВОЛЯ НАРОДАМ!

Freedom for Nations!

40th
ANNIVERSARY

ANTI-BOLSHEVIK
BLOC OF NATIONS
(ABN)
1943-1983

Freedom for Individuals!

ВОЛЯ УКРАЇНІ!